

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' מטו"מ • כא - כח תמוז
תשפ"ה • שנה כ"ה • גליון לט (אלף רפ"ז)

מלשכת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א התפרסם השבוע כדלהלן:

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ישהה בשבועות הקרובים בקיסריה

מס' פקס: 077-4704979

מס' הטל' בקיסריה: 04-6361787

מספרי הטלפונים של המשמשים בקודש:

המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר: 053/3104260

המשב"ק הרב אברהם דייטש: 053/3104100

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשנה"ט ליל שב"ק העעל"ט

הבועל ארמית וכו', (עיין חוט המשולש).

ובמדרש (במדב"ר פכ"א, ס"א) בד"ה הוא שיטול שכרו, וכבר תמהו טובא דעל מה הוצרך לומר שישולם שכרו, הא על כל המצוות נאמן בעל מלאכתך שישלם שכר פעולתך והוא אחד מי"ג עיקרי אמונה הוא שהקב"ה גומל טוב למי שישמור מצותיו.

ויתכן בזה בדרך דרוש, בהקדם מ"ש בחוט המשולש לבאר דברי הגמ' הנ"ל, ותו"ד עפמ"ד בשבת (דף מ"ט ע"ב) דאיבעיא להו למ"ד דמלאכות שבת כנגד ל"ט מלאכה מלאכת ומלאכתו שבתורה, הא דכתיב ויבא יוסף לעשות מלאכתו ממנינא וכמ"ד מלאכתו ממש, וקרא והמלאכה היתה דים לאו ממנינא וכמ"ד דשלימא עבדתא. או דלמא והמלאכה היתה דים ממנינא וקרא דויבא יוסף לעשות מלאכתו לאו ממנינא וכמ"ד לעשות צרכיו נכנס, עי"ש בגמ' דלא פשיט ליה. ובגמ' סוטה (דף ל"ו ע"ב) מבואר דמ"ד לעשות

בתוה"ק וידבר ה' אל משה לאמר, פנחם בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו', לכן אמור הגני נותן לו את בריתי שלום וגו', וברש"י לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פומי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, והוא מגמ' סנהדרין (דף פ"ב ע"ב), ונתקשו בזה הרבה וכי לא ידעו גם המה כי פנחם הוא בן בנו של אהרן, אלא דהיו מבזים אותו באמרם שמעשיו אינם רצויים והרי הוא דומה לאבי אמו ולא לאבי אביו, וא"כ האיך נסתלק ממנו תרעומתם ביחסו אחר אהרן.

בגמ' סנהדרין (דף פ"ב ע"א) וירא פנחם בן אלעזר, מה ראה, אמר רב ראה מעשה ונוכר הלכה, אמר לו אחי אבי אבא לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, ודקדקו על אומרו 'ברדתך מהר סיני', וכי לא סגי לומר לא כך לימדתני

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

תנצבה.

הדברים וגו' ששת ימים תעשה מלאכה וגו', דברים הדברים אלה הדברים אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני (פרש"י דברים משמע תרי, ה' לרבות חד הרי שלשה, אלה בגמטריא שלשים ושש הרי שלשים ותשע), וכיון דמוכח דהו"ל רק ל"ט מלאכות, א"כ בהכרח דאי והמלאכה היתה דים מלאכה ממש, והנה ברש"י ריש פר' ויקהל הביא דמה שנא' לישראל אלה הדברים ממחרת יום הכיפורים היה.

לפי"ז מבואר שפיר דברי הגמ', די"ל דמשה רבינו לא אמר בפירוש הלכה זו דהבא על ארמית קנאין פוגעין בו, אלא דפנחס אמר לו דממה שאמר להם ממחרת יוה"כ כשירד מן ההר אלה הדברים וגו', דדרשינן מינה דאיכא ל"ט מלאכות, א"כ ממילא מוכח הלכה זו, דכיון דהו"ל רק ל"ט מלאכות, א"כ מ"ש ויבא יוסף לעשות מלאכתו היינו לעשות צרכיו, ואז נראית לו דמות דיוקנו של אביו לרמוז דקנאין פוגעין בו וכנ"ל.

וז"ש פנחס לא כך לימדתני רבינו ברדתך מהר סיני וכו', היינו דבאותו זמן שירדת מהר סיני כשאמרת אלה הדברים וגו', בכך לימדת אותנו דשפיר איכא רמז לכך דהבא על ארמית קנאין פוגעין בו, עכ"ד ודפח"ח.

והנה בפר' ויגש כתב בחוט המשולש (שער המים) דדב"ז אי מ"ש ויבא יוסף לעשות מלאכתו פירושו מלאכתו ממש או לעשות צרכיו נכנס, תליא בפלוגתא דתנאי אי תחומין מה"ת. ותו"ד דהנה בגמ' עירובין (דף י"ז ע"ב) ילפינן איסור תחומין מה"ת מקרא דאל יצא איש ממקומו ביום השביעי דקאי על תחומין, אבל ברש"י בפי' החומש (פר' בשלח טז, כט) פי' דפשוטו של מקרא דאל יצא קאי על לוקמי המן שנצטוו שלא יצאו ללקוט מן בשבת, וכתב המזרחי שם דנראה דרש"י ס"ל דתחומין מדרבנן לא שנא דאלפים אמה לא שנא דשנים עשר מיל, עי"ש מה שהאריך בזה. ובגמ' (שבת דף צ"ו ע"ב) הוצאה היכא כתיבא,

צרכיו נכנס באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם, ופי' בס' בית אהרן (בהקדמה) דהכוונה דאותיות יעק"ב המה בגימ' קפ"ב שהוא ר"ת קנאין פוגעין בו, ובכך שנתגלה לו דמות אביו הבין דרמזו לו חומר עבירה זו שהבועל ארמית קנאין פוגעין בו עי"ש, ולפי"ז מצינו רמז להא דהבא על ארמית קנאין פוגעין בו ממעשה יוסף וכאמור.

אלא דתינח למ"ד דוהמלאכה היתה דים ממנינא והא דויבא יוסף לעשות מלאכתו היינו לעשות צרכיו, אבל למ"ד דהמלאכה היתה דים היינו דשלימא עבדתא, והא דויבא יוסף לעשות מלאכתו היינו מלאכתו ממש וכלל לא נתכוון יוסף לעבירה, א"כ לא אמרינן דנראית דמות אביו וכו', לדידיה ליכא רמז להא דהבא על ארמית קנאין פוגעין בו.

וי"ל דפנחס סבר דוהמלאכה היתה דים ממנינא, ועכצ"ל דמ"ש ויבא יוסף לעשות מלאכתו היינו לעשות צרכיו נכנס, ואז רמז לו יעקב על הלכה זו דקנאין פוגעין בו, אלא דאכתי יש לדון דאע"ג דוהמלאכה היתה דים ממנינא, מ"מ דילמא גם ויבא יוסף לעשות מלאכתו הוא ממנינא ואיכא מ' מלאכות, [עיין ירושלמי פרק כלל גדול (דף נ"א ע"א) תני רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר הצבעים שבירושלים היו עושין מלאכה בפני עצמה, על דעתיה דר"י בנו של ריב"ב ארבעים מלאכות אינון, ועוד שם בריש המצניע (דף ס"ה ע"א) תני בשם ר' יודה זרק ד"א ברה"ר חייב, ר' יודה עבד ד"א ברה"ר מלאכה בפני עצמה, על דעתיה דר' יודה ארבעים מלאכות אינון], ולפי"ז ליכא רמז כלל להא דהבא על ארמית קנאין פוגעין בו.

אלא דבגמ' רידן (שבת דף ע' ע"א) דריש מקראי דאיכא ארבעים מלאכות חסר אחד נינהו, ממה שנאמר ויקהל משה וגו' ויאמר אליהם אלה

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

תנצב"ה.

וישבתו העם ביום השביעי, ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת לא נתתי לך אלא לטובתך וכו'. ותמוה המשך דברי המדרש דנראה כאילו לא קרב זא"ז.

ותו"ד שם, דהנה לכא' קשה דהיאך קאמר המדרש שתחילה שמרו ישראל את השבת כשניתנה להם באלוה, הלא אדרבה עברו על איסור הוצאה שהוציאו כלים ללקוט בהם מן, כמ"ש (שמות טז, כז) ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו, וכבר הוזהרו באותו שעה על הוצאה שנא' אל יצא איש ממקומו (ע' שבת דף ק"ח ע"ב א"ר יהודה אמר רב אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון שנא' ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט וכו') אמנם אי נימא דקרא דאל יצא לא קאי על הוצאה, אלא לאסור תחומין וכמ"ד דתחומין אסור מה"ת, י"ל דעדיין לא נאמר להם איסור הוצאה ושפיר שמרו ישראל את השבת כפי שנצטוו באלוה.

ויש להוכיח דלא נצטוו על הוצאה עד מלאכת המשכן, ממה שפרש"י פר' תשא (שמות לא, יג) עה"פ אך את שבתותי תשמרו, אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה, שבת אל תדחה מפניה כל אכין ורקין מיעוטין למעט שבת ממלאכת המשכן, והקשו המפ' דלמ"ל קרא להא דלא יחללו שבת למלאכת המשכן, תיפק"ל דשבת הו"ל ל"ת דקודם הדיבור דהרי שבת במרה נצטוו (סנהדרין דף נ"ו ע"ב), ועשה דבנין המשכן הוא עשה דלאחר הדיבור, ואין עשה דאחר הדיבור דוחה ל"ת דלפני הדיבור, [הנה התוס' בקידושין (דף ל"ח ע"א ד"ה אקרוי) הביאו מהירושלמי דאין עשה דלפני הדיבור דול"ת דלאחר הדיבור, ולכאורה משמע דעשה דלאחר הדיבור אלים יותר ושפיר דול"ת דלפני הדיבור, אלא שכבר כתבו המפ' דהש"ס שלנו חולק על הירושלמי דבריש יבמות (דף ה' ע"ב) אמרינן דאין ללמוד ממילה ותמיד דעדל"ת שיש בו כרת שכן ישנן לפני הדיבור, הרי דלפני הדיבור חמור יותר, וא"ש מ"ש דאין עשה דלאחר הדיבור דול"ת דלפני הדיבור, וביותר ניחא לפימ"ד בירושלמי (חלה פ"ב ה"א) דאין עדל"ת אלא א"כ נכתב בצידה עי"ש, משמע דהוא הדין דאין עשה דלאחר הדיבור דול"ת דלפני הדיבור, ועיין במראה הפנים שם שהאריך בביאור דברי התוס' ע"פ הירושלמי, ועיין בשדי חמד מה שהביא בזה

א"ר יוחנן דאמר קרא ויצו משה ויעבירו קול במחנה וכו' וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתי מרה"י דידכו לרה"ר, ופרכינן וממאי דבשבת קאי ומשום הוצאה דילמא בחול הוי ומשום דשלימא להו עבדתא דכתיב והמלאכה היתה דים וכו' עי"ש, מבואר דאי נקטינן דמ"ש והמלאכה היתה דים פ' דשלימא להו עבדתא, א"כ לא היה בשבת וליכא למילף הוצאה מויעבירו קול במחנה, ועכצ"ל דילפינן להוצאה מאל יצא איש ממקומו ביום השביעי וכפרש"י בחומש, וכ"כ תוס' בעירובין (שם, ד"ה לאו) דפשמ"י דקרא משמע שלא יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כשם שעושה בחול (וכ"ה בתוס' שבת דף ב' ע"א ד"ה יציאות), ולפי"ז ליכא למילף מינה איסור תחומין.

מעתה נמצא דבהא פליגי דמ"ד תחומין דאורייתא ס"ל דאייתר קרא דאל יצא איש ממקומו לתחומין, כיון דהוצאה ילפינן לה מויעבירו קול במחנה כמ"ש ר' יוחנן, והיינו דקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתי מרה"י דידכו לרה"ר, דמ"ש אל יעשו עוד מלאכה היינו מלאכה ממש, ולא אמרינן דבחול קאי דשלימא להו עבדתא, ולפי"ז האי קרא הו"ל ממנינא, ובהכרח דמ"ש ויבא יוסף לעשות מלאכתו לעשות צרכיו נכנס, (וא"ש לפי"ז דר' יוחנן אזיל לשיטתו, דכסומה (דף ל"ו ע"ב) א"ר יוחנן עה"פ ויבוא הביתה לעשות מלאכתו מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו, דמהאי טעמא הוכרח לו דאל יעשו עוד מלאכה היינו מלאכה ממש, ולכן יליף מינה על הוצאה, ודו"ק).

אבל מ"ד דתחומין דרבנן ס"ל דמ"ש ויעבירו קול במחנה וגו' אל יעשו עוד מלאכה לאו בשבת קאי, אלא דשלימא להו עבדתא כמ"ש, ולכך צריך קרא דאל יצא איש ממקומו להוצאה, ולכן כיון דמ"ש ויעבירו קול במחנה וגו' אל יעשו עוד מלאכה לא הוי ממנינא, א"כ בהכרח דויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו ממנינא, והיינו דמלאכתו ממש הוא ולא לעשות צרכיו, ודו"ק.

נשלש עוד בהנך מילי מעלייתא דמייתי החומ המושלש (בפר' עקב, שער הקמץ), לבאר דברי המדרש (דב"ר פ"ג ס"א) א"ר יוסי ברבי חנינא אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה תחילה כשניתנה להן באלוה, מנין שנא' (שמות יז, ל)

מספר פאת הנגב, וכ"כ הצל"ח פסחים דף צ"ו דלפי הירושלמי הה"ד בעשה דלאחר הדיבור שאין דול"ת שלפני הדיבור עי"ש].

אמנם אי נימא דאל יצא קאי על איסור תחומין ולא על הוצאה א"ש, א"כ במרה עדיין לא נצטוו על הוצאה, לפי"ז י"ל דע"ז אתי קרא למעט דהו"א דלצורך בנין המשכן שרי לעבור על איסור הוצאה (דלא נצטוו עליה קודם הדיבור), ויבא עשה דבנין המשכן וידחה לאיסור הוצאה, וא"כ מהך דאך את שבתותי תשמורו מוכח דלא נצטוו על הוצאה עד מלאכת המשכן.

ואולם תינח אי אך את שבתותי תשמורו קאי למעט מלאכת המשכן בשבת, שפיר מוכח מינה דבמרה לא איפקודי על הוצאה, אבל לפימ"ד במדרש (מכילתא, וכ"ה ביומא דף פ"ה ע"ב לדעת ר' יוסי ב"ר יהודה) אך את שבתותי תשמרו, אין אך אלא לשון חלק, ופי' בנזה"ק דכיון דאך הוא לשון מיעוט (ע"ד שפרש"י בפסחים דף ה' ע"א במ"ד אך ביום הראשון תשביתו, חלקו, דמשש שעות ולמעלה הוא דאסור עי"ש), י"ל דמיעט הכתוב לומר דיש לחלק את יום ו' לאסור מקצתו כי צריך להוסיף מן החול על הקודש, לפי"ז מיעוטא דאך קאי ללמד על חיוב תוס' שבת ולא למעט מלאכת המשכן, וא"כ שפיר י"ל דכבר נצטוו על הוצאה במרה.

והנה במהרש"א (תענית דף ח' ע"ב ד"ה שמש) אהא דאמר ר' יצחק שמש בשבת צדקה לעניים שנא' (מלאכי ג, כ) וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא, ולכא' היכא משמע ליה דאיירי בשבת מהאי לישנא דשמש צדקה, ויל"ב כי מהלך ז' המזלות סדרן הוא שצ"ם חנכ"ל, ותחלת הלילות של ז' ימי השבוע כצנ"ש חל"ם, ותחלת היום חל"ם כצנ"ש, נמצא בשבת בתחלת הלילה מתחיל מזל מאדים ובתחלת היום מתחיל שבתאי, וב' מזלות אלו מאדים ושבתאי מורים על הרע כדאי' בשבת (דף קנ"ו ע"א), וכוכב צדק שהוא מורה על הטוב כדאי' שם, הוא משמש אותה שעה שקודם ליל שבת קודם מזל מאדים, וגם הוא מתחיל ביום שבת מיד אחר מזל שבתאי.

ומטעם זה ציונו הקב"ה לקבל שבת בתוספת שעה אחת, כי זמן זה הוא קודם הלילה שמתחיל מאדים לשמש, ובאותה שעה שמוסיף עדיין צדק

משמש, וכן ביום השבת לא כתיב בו בבקר, לפי שיש לשהות שעה אחת על היום כי באותה שעה משמש מזל שבתאי עד שיתחיל לשמש אח"כ מזל צדק, ולפי שבאותה שעה שקודם לילה עדיין הוא יום והשמש זורחת במזל צדק, וכן שעה אחת ביום מתחיל נץ החמה במזל צדק, על כן אמר שמש צדקה, שהשמש הוא במזל צדק בתחלת שבת קודם מאדים, וגם הוא במזל צדק בתחלת זריחתה ביום שבת אחר שבתאי, והיינו וזרחו לכם יראי שמי (ויש להוסיף דיראי שמי רומז לשבת, דבשבת שורה יראה על כולם, כדאי' (ירושלמי דמאי פ"ד, ה"ה) דע"ה אימת שבת עליו) בקבלת שבת בין ביום ובין בלילה, שתהיה השמש במזל צדק מרפא בכנפיה, עכ"ד.

לפי"ז מבואר דברי המדרש אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה תחילה בשניתנה להן באלוש, אך קשה ע"ז דהרי כתיב ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט, וצ"ל דעדיין לא נצטוו על הוצאה, ומוכח לה מהא דאיצטריך להזהיר אך את שבתותי תשמרו על מלאכת המשכן ובהכרח דהו"א דשרי להוציא מרשות לרשות לצורך מלאכת המשכן משום דעדיין לא נצטוו עלה קודם הדיבור, ולפי"ז לא דרשינן אך את שבתותי על תוס' שבת, ונמצא דליכא ענין בתוס' שבת, נמצא דכניסת השבת הוא במזל מאדים שהוא רע, ועז"א דא"כ את סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת במזל שאינו טוב ח"ו, לא כן הוא אלא, לא נתתי לך אלא לטובתך, דשפיר ילפינן תו"ש מקרא אחריו דכתיב ויהי ערב וגו' יום השישי בה"א יתירה להוסיף מבעו"י, ועי"ש מה שביאר בהמשך דברי המדרש.

והנה בר"פ ויקהל, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי וגו', ברש"י הקדים להם אוהרת שבת לצווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת. והקשו המפ"ה הא כבר שמעינן לה בפר' תשא דאמה"כ (לא, ג) אך את שבתותי תשמורו, ופרש"י אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה, כל אכין ורקין מיעוטין למעט שבת ממלאכת המשכן, ולמה שנה עליו הכתוב שנית לומר שאין בנין המשכן דוחה

היאך עלה על דעתם לנדותו, הלא כדן עשה כפי ההלכה שקנאין פוגעין בו.

וי"ל דהנה אי' בזה"ק בפרשתן (דף רי"ז ע"א) דכשהרג פנחס את זמרי נתקבצו עליו כל שבט שמעון להורגו ופרחה נשמתו של פנחס (וראה סנהדרין שם), וכן מבואר בתיוב"ע (סו"פ בלק) שניסים רבים נעשו לו לפנחס בהריגתו לזמרי, וגם תניין דאסתתם פומהון ולא צווחין דאילו הוון צווחין הוון משתזבין, גם שביעאי זקפינון בדרע ימיניה למחמי כולהון קרבו ולא יכילו להנזקותיה, הנה כי כן פנחס הכנים את עצמו לכלל סכנה גדולה כשהרג לזמרי, ומסר נפשו להכנים את עצמו לסכנת מיתה כדי שלא יתחלל שמו של הקב"ה.

אמנם השבטים סברו דלא היה רשאי להכנים עצמו לסכנת נפשות כי רק ג' העבירות החמורות הם ביהרג ואל יעבור, אבל בשאר המצוות אם נהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו לדעת הרמב"ם (פ"ה מ"סוה"ת ה"ד), נמצא דהו"ל פנחס כעין מאבד עצמו לדעת שאין לו חלק לעוה"ב, ועל כן היו השבטים מבזים אותו שעשה שלא כדן, וזה שאמרו שהיו השבטים מבזים אותו על שהרג 'נשיא שבט מישראל' דייקא, רצ"ל דתינח אם היה איזה אדם פרטי לא היה סכנה בכך, אבל כאשר הרג נשיא שבט ונתהוה בכך בזיון לכל השבט ידע כי קרוב הדבר שיעמדו עליו אנשי השבט לנקום דם נשיאם, נמצא דהוא כמאבד עצמו לדעת, ומהי"ט גם המלאכים סברו לנדותו דלא היה רשאי למסו"נ על כך, עי"ש.

ואפ"ל בסברת פנחס שהכנים עצמו לסכנה, בהקדם לבאר במה שנלאו חכמי לב לבאר סברת המ"ד לעשות צרכיו נכנס דהיאך יעלה על הדעת לומר כן על יוסף הצדיק יסוד עולם, והבאתי מכבר מ"ש אאדמו"ר זצ"ללה"ה (דרוש לשש"פ, שפ"ח חו"פ לפסח דרוש פ"ז אות ו') דהכתוב עצמו מבאר טעם הדבר, עפי"מ דאחו"ל (עי' מד"ת פר' וישב אות ט', וגמ' יומא דף ל"ה ע"ב) שאשת פוטיפר איימה עליו ואמרה לו כאן תהא מיתתך בכבלים, הרי שהיה אז פיקוח נפש ליוסף הצדיק כי אם לא היה שומע לה היתה הורגתו מיד, ובגמ' ע"ז (דף כ"ז ע"ב) היה רבי ישמעאל אומר מנין שאם אומרין לו לאדם עבוד ע"ז ואל תהרג שיעבוד ואל יהרג ת"ל וחי בהם ולא

שבת, ויש שתי' דקרא דפר' תשא היה ציווי אל משה, וקראי בפר' ויקהל הוא ציווי משה לבני ישראל, וא"ש בזה מ"ד במדרש (הובא בס' ברכה משושלת להנה"ק מהרי"א, מאמר פ"ט) אמר הקב"ה למשה בשבילך אני אומר אך את שבתותי תשמורו, ודו"ק.

מעתה יבואר דפנחס רצה לרמוז למרע"ה דכבר מאז ומקדם נרמז הלכה זו דקנאין פוגעין בו, וז"ש לא כך לימדתני רבינו בדרתך מן ההר, רצ"ל דאחר ירידתו מהר סיני דפעל שיכפר להם השי"ת על אותו עון, ונצטוו על בנין המשכן דיבא זהב המשכן ויכפר וכו' כאמז"ל (שמו"ר נא, ח), ואז נאמר ויאמר אליהם אלה הדברים וגו', דהקדים אזהרת שבת להורות דאין מלאכת המשכן דוחה שבת, וקשה למ"ל קרא הרי שבת הו"ל עשה דקודם הדיבור, ואין עשה דאחר הדיבור דוחה ל"ת דקודם הדיבור, ועכצ"ל דסד"א דעכ"פ במלאכת הוצאה יהא דוחה שבת, והיינו משום דקודם הדיבור לא נצטוו על הוצאה, דמ"ש אל יצא איש ממקומו ביום השביעי לא קאי על הוצאה, אלא לאסור תחומין, דהוצאה ילפינן לה מויעבירו קול במחנה כמ"ש ר' יוחנן, והיינו דקאמר להו לישראל לא תפיקו ותייתי מרה"י דידיכו לרה"ר דמ"ש אל יעשו עוד מלאכה היינו מלאכה ממש, ולא היה בחול ומשום דשלימא להו עבדתא, ולפי"ז האי קרא הו"ל ממנינא, ובהכרח דמ"ש ויבא יוסף לעשות מלאכתו לעשות צרכיו נכנס, ובאותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון וכו', ונרמז לו בשם יעק"ב דהוא בגימ' קפ"ב ר"ת קנאין פוגעין בו, ובכן כבר נקבע ההלכה דהבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ודו"ק.

*

והנה כ"ק אאדמו"ר זצ"ללה"ה (תשו' דברי"צ חו"מ סי' פ"א אות ז', הובא ביצי"פ בפרשתן) ביאר מה דמיייתי רש"י שהיו השבטים מבזים אותו על שהרג נשיא שבט מישראל, דמפני מה הזכירו שהרג נשיא שבט מישראל, אמו איכא נפק"מ בין נשיא שבט לשאר כל אדם, הרי אם נתחייב מיתה כ"ה גם בנשיא שבט וכי משוא פנים יש בדין. גם מ"ד בירושלמי (סנהדרין פ"ט ה"ז) א"ר יודה בר פזי ביקשו (חכמים) לנדותו אילולי שקפצה עליו רוח הקודש ואמרה והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. דצ"ב

ברכת ה' גזל ודינין ואבמה"ח שנאמרו קודם מתן תורה, מ"מ י"ל דלענין מה דאסור למסו"נ על שאר כל המצוות ומי שנהרג עליהן הו"ל מתחייב בנפשו, בכך יש לחלק ולומר דב"ז לא שייך במצוות שנצטוו עליהן קודם מתן תורה, דכיון דהאיסור למסו"נ על שאר המצוות נפק"ל ממה שאמרה תורה וחי בהם, לכן כיון דהאי קרא קאי רק על מצוות שנצטוו במתן תורה שאז נא' וחי בהם, ממילא במה שכבר נצטוו קודם מ"ת, גם אם אין מחויב למסו"נ מ"מ הרשות בידו להחמיר ע"ע.

ובזה א"ש מה שהביא הרמב"ן בכתובות (דף י"ט ע"א) בהא דאמר רב חסדא קסבר ר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו יהרגו ואל יחתמו שקר, וכתב הרמב"ן דאיכא דאמרי דרב חסדא אמר קסבר רבי מאיר מדינא נמי יהרגו ואל יחתמו שקר, לפי שנמצא בברייתא חיצונית שלשה דברים אין עומדים בפני פקו"נ ואלו הן ע"ז וג"ע וש"ד רבי מאיר אומר אף הגזל, עי"ש. ולהאמור מובן דכיון דגזל הוא מז' מצוות ב"נ הו"ל עכ"פ ממדת חסידות למסו"נ ע"ז עי"ש ברמב"ן ודו"ק. וי"ל דזה שרמז לו יעקב ליוסף דכיון דעריות מכלל מצוות ב"נ, רשאי למסו"נ על כך.

מעתה י"ל דזה היה סברת פנחס, דכיון דהך דינא דקנאין פוגעין בו, שמעינן לה מיוסף הצדיק דבאתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון וכו', לרמז בשם יעקב"ב דהוא בגימ' קפ"ב ר"ת קנאין פוגעין בו, א"כ הו"ל כהלכה שנתקבלה כבר קודם מתן תורה דע"ז לא נאמר וחי בהם, ועל כן רשאי למסור נפשו ולהכניס עצמו לסכנת נפשות לכך, ודו"ק.

והנה אי' בספה"ק דברי חיים (מועדים, לזאת חנוכה פר' מקץ) דבתו"ד דאהרן גם הוא זכה שמדתו מדת יוסף הצדיק מדת שלום (עיין זוה"ק פר' בחקותי דף קטו ע"ב, תא חזי כתיב ונתתי שלום בארץ, הוא יסוד דאיהו שלמא דארעא, שלמא דביתא, שלמא דעלמא).

ועל כן כאשר היו השבטים מבזים אותו דטענו נגדו שלא היה רשאי להכניס עמנו לסכנה, בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, והגני נותן לו את בריתי שלום, דהוא בחי' יוסף הצדיק, ובכך רמז להם דשפיר עשה פנחס, כי למד כן מאהרן שנאחז במדת יוסף הצדיק שמסר נפשו על כיוצ"ב, והיינו דכיון שממעשה יוסף נתגלה הלכה זו דקנאין

שימות בהם, יכול אפי' בפרהסיא ת"ל ולא תחללו את שם קדשי, הרי דאף בג' עבירות שצריך למסו"נ על קדוה"ש הוא רק בפרהסיא, לכך כאשר איימה עליו להורגו סבר וקיבל שהרי היה בצנעא ולא היה רשאי למסור נפשו, וז"ש ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית, דדייקא כאשר ראה שאין איש מאנשי הבית שם בבית והוי בצניעא, א"כ אסור לו למסור נפשו לכך סבר לעשות צרכיו, עכתו"ד עי"ש.

ואמנם לפי"ז צריך לבאר א"כ אמאי נראתה לו דמות אביו ואמר לו שימחק שמו מן האפוד, הרי כדן היה עושה כי נאסר לו למסור נפשו. ואפ"ל עפי"ד הצ"ח ביומא (דף פ"ה ע"ב) בהא דמייתי התם בגמ' מה דילפי תנאי דפיקו"נ דוחה שבת מכמה ילפותות, ובתר הכי קאמר בגמ' א"ר יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא ידידי עדיפא מדידהו וחי בהם ולא שימות בהם, עי"ש. ונדחקו המפוי' לבאר למה שבקו כולהו תנאי התם ביומא ולא ילפי ממקרא מפורש וחי בהם.

וביאר הצ"ח שם די"ל דכל הני תנאי ס"ל דאין ללמוד מוחי בהם, משום דקרא דכתיב (ויקרא י"ה, ה) ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה', קאי רק על המצוות שנצטוו בהם סיני שעליהם נאמר שישמרום בתנאי אשר וחי בהם, משא"כ לגבי מצוות שבת שכבר ניתנה במרה קודם שנאמר להם וחי בהם לא נאמר בה שום הגבלת תנאי, שהרי אוהרת שבת בשעה שנאמר להם במרה נצטוו לשמרה במוחלט ולא נתמעט אפי' מפני פיקו"נ, לכך אין ללמוד מקרא דוחי בהם להא דפיקו"נ דוחה שבת, עכתו"ד.

הא קמן דאי ילפינן לפיקו"נ מוחי בהם, י"ל דלא נאמר וחי בהם אלא במצוות שנצטוו ממדת תורה ואילך, אבל לגבי איסורין שהן גם בכלל שבע מצוות ב"נ לא נאמר וחי בהם, וביותר י"ל דאף א"נ דבתר דנפק"ל לפיקו"נ בשבת משאר ילפותות שוב ידעינן מינייהו לכל איסורים שבתורה וגם לאיסורים שהן בכלל ז' מצוות ב"נ, וכסתמא דגמ' בסנהדרין (דף ע"ד ע"א) כל עבירות שבתורה וכו' יעבור ואל יהרג חוץ מע"ז ג"ע ושפ"ד, ובפסחים (דף כ"ה ע"א) בכל מתרפאין חוץ מע"ז ג"ע ושפ"ד, ומשמע אפי' באבמה"ח מתרפאין, ואין צריך למסו"נ אפי' על

פוגעין בו, וכיון דנקבע כן כבר קודם מתן תורה לא שייד בכך הק דוחי בהם, ודו"ק.

וששתי מאוד כשמצאתי בנחל קדומים בריש פרשתין בשם גורי הארזי"ל דפנחס היה מחלק הטוב של יוסף עי"ש, ומעתה נכונים הדברים ביותר. עפי"ז יש לבאר מ"ד בזה"ק בפרשתן (דף רי"ג ע"ב) רבי חייא פתח (תהלים פא, ו) עדות ביהוסף שמו וגו', תא חזי, בשעתא דאתתיה דפוטיר הות אחידא ביה לההיא מלה, הוה יוסף עבד גרמיה כמאן דלא ידע לישנא דילה וכו', מאי קמשמע לן, אלא כל מאן דנטיר גרמיה מהאי, אתקשר בה בשכינתא, ואחיד בההוא עדות, ומאי הוא, ה' דאתוסף ביה, דכתיב עדות ביהוסף שמו. אופ הכא, י' איתוסף בפנחס על דקני בהאי, ולכא' היאך מאנר לענין הפרשה דפתח רבי חייא בכך, ולהאמור נפלאים הדברים, ודו"ק.

והנה הא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דרשוהו חז"ל (ע"ז דף ג' ע"ב) ממ"ש (דברים ז, יא) ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, וכבר הקשו קמאי דהרי הקב"ה מקיים מצוות התורה (ראה במד"ר פר' משפטים פ"ל ס"ט), וא"כ היאך משהה שכר המצוות לעוה"ב הא אית ביה משום לא תלין פעולת שכיר וגו' ביומו תתן שכרו.

ואפ"ל בזה, עפי"מ דקי"ל (חז"מ סי' של"ט ס"ט) שכיר שמכיר בבעל הבית שאין דרכו להיות בידו מעות אלא ביום השוק, אינו עובר בבל תלין אפי' יש לו מעות, ובש"ך שם (סק"ב) מספר חסידים דכל שמתנה עם הפועל שלא יתן שכרו מיד אינו עובר עי"ש. ועיי' שו"ת שואל ומשיב (מהדו' שתיתאה סי' א) שכתב נסתפקתי אם יכול להתנות ע"מ שלא יעבור בבל תלין, דאף דבדבר שבבבמון תנאי קיים, מ"מ הא אמרו (ב"מ דף נ"א ע"ב, מכות דף ג' ע"ב) בעל מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה, ע"מ

שאין בו אונאה יש בו אונאה, דהו"ל מתנה על מה שכתוב בתורה וכו', אך נראה דעד כאן לא אמרינן הכי רק גבי אונאה דהתורה לא הקפידה על הנאתו של זה, רק שרצתה שלא יהיה בו אונאה והאיסור על המוכר ועל הלוקח, רק שאם רצה למחול מוחל, ובה אמרינן דלא מצי אמר ע"מ שאין בו אונאה דהרי מ"מ מאנהו, אבל בלא תלין הטעם משום דכי אליו הוא נושא את נפשו, וא"כ כל שמתנה עמו ולא נכנס אדעתא דהכי שיקבל המעות תיכף, שוב לא שייד איסור בל תלין וכו', ובהמשך שם ציין לדברי הש"ך הנ"ל, וכתב דלכא' דבריו תמוהים, מה שהביא מספר חסידים דפשיטא דבדבר שבבבמון תנאו קיים ולא הי' צריך להביא ממרחק, ולפמ"ש כוונתו אף שהתנה ע"מ שלא תהיה בבל תלין, כאן מועיל דאין ההקפדה רק על השכיר ויכול למחול וכמו שם עי"ש (ועי' בשד"ח ח"ד עמ' ג"ד ע"ב).

מעתה י"ל דכאשר נתן קוב"ה התורה לבנ"י מיד התנה דיקבלו השכר רק בעוה"ב, וכאמור ושמרת את המצוה וגו' אשר אנכי מצוך היום לעשותם ולמחר לקבל שכרן, ולכן כיון שכך התנה מיד במתן תורה ממילא דליכא כלל דין בל תלין, ואמנם תינח במצות שנאמרו במתן תורה שפיר הו"ל כהתנה עמו, אבל במצות שכבר נאמר להם קודם מתן תורה, שע"ז לא התנה עמהם עליהם שפיר מקבלים שכר גם בעוה"ז. ולכן על שבת שבמרה נצטוו המענגו נותנין לו משאלות ליבו ונותנים לו נחלה בלי מצרים, וזוכה לעשירות (שבת דף קי"ח וקי"ט) כיון דעל מצוה שקודם מ"ת ניתן שכר בהאי עלמא, (ועי' ייטב לב, ר"פ ויקהל).

לכן כאשר פנחס מסר נפשו לקנא קנאת ה', כי דן בעצמו דעל מה שלא נאמר בסיני לא נצטוו בוחי בהם, על כן דנו אותו במדה כנגד מדה, דכמו"כ מה שנא' היום לעשותם ומחר לקבל שכרם הוא רק על מה שנצטוו בסיני, ולכן בדין הוא שיטול שכרו כיון שהוא נידון כמצוה שנאמרה קודם מ"ת, ודו"ק.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

חמתי וגו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום וגו', ופרש"י לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם

בפרשתן (במדבר כה, י-יג) וידבר ה' אל משה לאמר, פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את

שמיא בקטלנותא דלא אתחזי ליה, וחם עליה יקרא דקוב"ה דכהנא רבא לא אתחזי לאדכרא בקטלנותא ושם האשה המוכה אוף הכי עכ"ל.

ובגמ' דידן (ברכות, דף ל"ב ע"ב) כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו שנא' ידיכם דמים מלאו, ובש"ע או"ח (ס"ק כ"ח סל"ה) מבואר דאף כשהרג בשוגג לא ישא כפיו, ואם הרג באונס ושוגג הקרוב לאונס הדבר שנוי במחלוקת הפוסקים, דבאליה רבה (ס"ק י"ג) כתב דבשוגג הקרוב לאונס שפיר נושא את כפיו, אך בפמ"ג (א"א סקנ"א) מבואר דאפי' הרג באונס לכתחילה לא ישא את כפיו, והביא מהצידה לדרך (פר' משפטים עה"פ וכי יזיד איש על רעהו וגו') שאפי' הרג עכו"ם לא ישא את כפיו עי"ש, ובמק"א הבאתי מ"ש כ"ק אאמו"ר וצללה"ה לבאר דמש"ה גם באונס לא ישא כפיו, כי אין זה בתור עונש על שהרג את הנפש, אלא שכך היא המדה ידיים שרצחו את הנפש הם מגואלות בדם, ומאוס הדבר לפרוש כפים כאלו לגבוה, [וזה כעין שמצינו בדוד שא"ל הקב"ה (מלכים א. ח, יח-יט) ויאמר ה' אל דוד אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמי המיבות כי היה עם לבבך, רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היוצא מחלצידך הוא יבנה הבית לשמי. ומפורש בדה"י (א. כב, ח) ויהי עלי דבר ה' לאמר דם לרב שפכת ומלחמות גדולות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני, הרי דאע"פ שהרג נפשות במלחמת מצוה נמנע ממנו לבנות ביהמ"ק], וכיון דלאו משום עון וחיוב כפרה אתינן עלה אין לחלק באונס דלאו בר גלות או בהורג עכו"ם, דסו"ס ידיו דמים מלאו, ודו"ק.

ואולם לעבודת המזבח כתבו התוס' בסנהדרין (דף ל"ה ע"ב, ד"ה שנאמר), דאינו נפסל, בהא דאמרינן התם בגמ' רציחה תדחה את השבת מק"ו מה עבודה שדוחה את השבת רציחה דוחה אותה שנא' מעם מזבחי תקחנו למות וכו', והקשו התוס' דמה דרציחה דוחה את העבודה לאו משום דרציחה חמירא לדחות את העבודה, אלא משום דגברא לא חזי דכהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו וכו' וכ"ש עבודה, ותירצו דע"כ חזי דהא לא מיחל עבודה ונשיאת כפים חומרא בעלמא הוא, ועוד י"ל דשאני נשיאות כפים לפי שהרג בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכו' עי"ש, וכ"כ התוס' ביבמות (דף ז' ע"א) עי"ש.

בן פוטיו זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז וכו' לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. ע"כ. ולכא' פליאה דעת מלהבין הדברים שהרי ראו שפיטם הוא שהצילם באסונם הגדול שנפלו חללים ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף, וכאשר קם בקנאתו ויקח רומח בידו ויבא אחר איש ישראל אל הקובה וגו' ותעצר המגיפה. לעת כזאת היה עליהם לחבקו ולרוממו ולהריע לו בשבח ותודה, והנה לא די שלא נהגו כך, אלא עוד היו מבזים אותו. דבר זה אין לו שום הבנה בפשטות.

גם יש להבין מהו התשובה בכך שיחסו אחר אהרן, וכי לא ידעו זאת לפני כן כי פיטם בן אלעזר בן אהרן הכהן הוא. הלא על אף ידיעת יחסו זה הם בחרו ליחסו אחר זקינו השני שפיטם עגלים לעבודה זרה.

בגמ' סנהדרין (סנהדרין דף פ"ב ע"ב) ויכפר על בני ישראל, ראויה כפרה זו שתהא הולכת ומכפרת לעולם, ויש לבאר הכוונה בזה, דהיאך נמשך מכך להיות כפרה לעולם.

ואפשר לומר בזה בפשטות, עפי"מ דאי' בזה"ק (פרשתן, דף ר"ד ע"א) פנחס זכי בהאי עלמא וזכה בעלמא דאתי, וזכה לקיימא יתיר מכל אינון דנפקו ממצרים, וזכה לכהונה עלאה, הוא וכל בנוי אבתריה. ואי תימא דלא זכה לכהונה עד לא עבד עובדא דא, אין, דהא אינון דאמרי דזכה קודם לאו הכי, אלא במאי אוקימנא, תחת אשר קנא לאלוקיו, דמשמע דבגין עובדא דא רווח כהונתא, מה דלא הוה קודם. תא חזי, כל כהן דקטיל נפש פסיל ליה כהונתיה לעלמין, דהא ודאי פסיל ההוא דרגא דיליה לגביה, ופנחס מן דינא פסיל לכהונה הוה, ובגין דקנא ליה לקוב"ה אצטריך ליחסא ליה כהונת עלמין, ליה ולבנוי אבתריה לדרי דרין, עכ"ל.

וכע"ז עוד להלן (דף רכ"א ע"ב) ושם איש ישראל המוכה וגו', אמר רבי יצחק, האי קרא הכי הוה ליה למכתב, ושם איש ישראל אשר הכה פנחס ולא המוכה אשר הוכה, לא נאמר אלא בארץ סתים, אלא הכי אמר רבי אלעזר (נ"א רבי שמעון), כיון דסלקיה קוב"ה לפנחס לכהנא רבא, לא בעא לאדכרא ליה לפנחס בקטלנותא דבר נש, דהא לא אתחזי לכהנא רבא, עד לא סלקיה לכהנא רבא אדכר ליה ואמר וירא פנחס ויקח רמח וגו' וידקור את שניהם וגו', כיון דסלקיה לכהנא רבא לא אדכר

אחריו ברית כהונת עולם.

ואמנם הא גופא ראוי לכאר, דכיון שהדין דכהן שהרג את הנפש אפי' באונס נפסל לכהונה, א"כ מפני מה החזיר הקב"ה את הכהונה לפנחס. ואפ"ל בזה, עפי"מ דנודע קו' המהר"ם אש (כתנות אור, פרשת נצבים) האיך מועיל תשובה לאדם החוטא הרי קי"ל דכל שנראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה (יומא דף ס"ד ע"ב), וא"כ כיון שחטא ונדחה מקדושתו האיך חוזר ונראה בקדושתו בתשובה, הסבר הקו' דהרי יסוד קדושת בן ישראל בהיותו קדוש להשי"ת בבחי' קרבן כמ"ש אדם כי יקריב מכם וגו', וכיון דע"י החטא נעשה כבע"מ כדא"י בספה"ק שהחוטא פוגם באיבריו הרוחניים, והתורה אמרה (ויקרא כב, כה) משחתם בהם מום בם לא ירצה, מעתה היאך ירצה האדם שחטא להתקרב להשי"ת דאף אם יעשה תשובה, הלא כיון שנראה שוב אינו חוזר ונראה. ובייטב פנים (שבת שובה, דרוש כד) מוסיף בה דאין לומר דהא דמועיל תשובה היינו לפימ"ד דבעלי חיים אינן נידחין (יומא דף ס"ד ע"א, ועוד) דהרי רשעים בחייהן קרויים מתים (ברכות דף י"ח ע"א), ומכיון שהחוטא הריהו כמת שוב אינו ראוי להיות חוזר ונראה.

וכתב הייט"פ דאדרבה דלפי"ז לא קשה מידי, דקלקלתו זו היא תקנתו, דכיון דע"י החטא נחשב האדם כמת א"כ נמצא דכאשר חוזר בתשובה הרי הוא בריה חדשה וכקמן שגולד דמי, וע"ד שכתב הרמב"ם בהל' תשובה (פ"ב ה"ד) שמדרכי התשובה "להיות משנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים", ושם בפ"ו ה"ז "אמש היה זה שנאווי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד", מעתה דעל ידי התשובה הוא אדם אחר לגמרי שלא נדחה מעולם, עי"ש שהאריך בזה בדברים נפלאים.

ומעתה לפי"ז י"ל עפי"מ דא"י בווה"ק בפרשתן (דף רי"ז ע"א) דכשהרג פנחס את זמרי נתקבצו שבט שמעון ורצו להרגו וכשראה אותם פנחס פרח נשמתו ממנו (וראה סנהדרין דף פ"ב ע"א), ומעתה כשהחזיר לו הקב"ה נשמתו נעשה כבריה חדשה, ולא נחשב לו כלל לפגם מה שהרג את הנפש, וממילא דשפיר ראוי הוא לשרת בכהונה במקדש ה'. והן הן הדברים במאה"כ, פנחס בן אלעזר בן אהרן

ובמשנה בבכורות (דף מ"ה ע"ב), אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה וכו' ושהמית את האדם, ובתיו"ט שם דבנ"א לא גרסינן לה, ואפשר משום הא דברכות ל"ה כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו וכש"כ לעבודה דאיפסל וכו' עי"ש, וכבר העיר עליו המל"מ (פ"ט מביאת מקדש הל' ט"ו) שלא ראה דברי התוס' בסנהדרין וביבמות הנ"ל, וציינו בתוס' רעק"א שמה בגליון. והחיד"א בספרו שער יוסף עמ"ס הוריות (דף י"ג ע"א, ד"ה חמותי ראיתי) סיים על דברי התוס' הנ"ל וז"ל, אמנם בכל זאת לענ"ד הקצרה מספקא לי, ולכאורה יותר נראה שכהן שהרג לא יעבוד וכו', עי"ש שהאריך לומר דעבודה חמירא טפי, והביא מדברי התיו"ט והמל"מ, וציינ לשם בספרו ברכי יוסף עי"ש.

ובהגהות בית שאול על המשניות להגרי"ש העיר ג"כ בדברי התיו"ט והמל"מ, וששוב ראה דברי הזוהר הנ"ל עי"ש, והביאו המהרש"ם בדעת תורה שם. הרי שהריגת אדם פוסל את הכהן לעבודה גם כאשר עשה כדיון ובהיתר לשם מצוה, ועל כן היה בהכרח שהקב"ה ייחס את פנחס לכהונת עולם.

כמו כן מצינו לגבי מי שעבד ע"ז דאמרו במשנה (מנחות דף ק"ט ע"א) כהנים ששמשו בבית חניו לא ישמשו במקדש שבירושלים, ואין צריך לומר לדבר אחר (פירש"י, אם שמשו לעבודת כוכבים לא ישמשו בירושלים), שנאמר (מלכים ב כג, ט) אך לא יעלו כוהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים וגו', (ועי"ש תוד"ה לא ישמשו), וא"כ כהן שהרג את הנפש וכהן שעבד עבודה זרה שניהם דין אחד להם דפסלי להו מדין כהונה.

ואפ"ל דאמנם השבטים הוקירו והעריכו את פנחס על מעשהו, שהרי הוא שהציל נפשם ממות ועל ידו נפסק המגיפה, אלא שאמרו דאע"פ שכדין עשה לקיים ההלכה דקנאין פוגעין בו, מ"מ מעתה פסול עצמו מן הכהונה, ושוב לא יוכל לשרת בקודש במשכן השם, ועצם דיבורים הללו היה בכך עלבון וכיוזי לפינחס שתחת אשר קרנו יתרומם בכבוד ירד מגדולתו.

וזהו שהיו השבטים אומרים הראיתם בן פומי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, רצ"ל דכשם שהעובד ע"ז נפסלו מן הכהונה כמו"כ גם מי שהרג נפש מישראל, וז"ש הראיתם וכו' כלומר, עתה הוא בדומה לזקנו יתרו כי ההורג נפש דינו לגבי כהונה כעובד ע"ז, על כן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, שהקב"ה נתן לו את הכהונה מחדש והיתה לו ולזרעו

נמשך לו נשמה חדשה וכאמור, והבן.

בכך יבואר היטב מה שאמרו חז"ל ויכפר על בני ישראל, ראויה כפרה זו שתהא הולכת ומכפרת לעולם, שמאז נמשך הנהגה זו לעזור ולהועיל לכל בעלי התשובה שלא יודחו לגמרי, ואע"פ דנראה ונדרחה שוב אינו חוזר ונראה, מ"מ ידונו בהם להיותם נחשבים כבריה חדשה וכקטן שנולד ובכן תמיד יוכלו להתקרב אליו ית"ש.

פניני קודש שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

מהקב"ה שיעביר ויסיר מעמנו העבירות והחטאים, וכיון שגלוי וידוע לפנינו ית"ש שרצוננו לבא לתשובה שלימה ואנחנו מתחרטים על כל מעללינו, שוב כשרים אנו לעדות, ועל כן ואעיד אשר בראת בששה ימים כל היצור, והבן.

✱ י"ל ברמז מה שנכתב בפרשתן פינחס ביו"ד זעירא, ובזוה"ק (בפרשתן דף ר"כ ע"א) אמרו הטעם ברמזי התורה והתורה"ק כפטיש יפוצץ סלע. וי"ל דהנה יו"ד מורה על בחי' החכמה כנודע, והיינו דאי' בספה"ק דכוונת זמרי היתה לטובה להוציא ניצוצות קדושות שהיו טמונים בין הגויים, כי ראה דטובא גניז בגווייה שהרי מהם יצא חומר מלכות בית דוד וכנודע, אכן פינחס בקנאותיה לכבוד שמים, התעלם לגמרי לבלי להביט בפנימיות החכמה, והתנהג בתמימות לקנא קנאת ה' צבאו"ת, כי במקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, ועל כן התגבר ביותר לסלק מעצמו בחי' החכמה ולהיות הולך בתום, ועל זה בדין הוא שיטול שכרו.

✱ בספה"ק האריכו לבאר במעלות שבתות אלו דימי בין המצרים, שקדושתם רבה על שאר שבתות השנה, וכדאי' בתפארת שלמה (לשבת חזון, ד"ה אז) וזל"ק, 'כמ"ש (בפיוט לכה דודי) רב לך שבת בעמק הבכה, ימי המצרים בין י"ז תמוז לת"ב המה עמק הבכה ואז רב לך שבת יום השבת קודש בימי המצרים הוא יותר גדול מכל ימות השנה, עכל"ק, יעו"ש באורך.

וביאר שם בתפארת שלמה בטעם הדבר, כיון שבשב"ק הוה היחוד גמור כמו אחר התיקון, ולכן נעלים המה עד מאוד. מרן אדמו"ר זי"ע היה מספר

הכהן, ופי' הזוה"ק שם דכאשר פרחת נשמתו של פנחס נכנסו בו נשמות נדב ואביהוא "ועל דא כתיב ביה בפנחס בן בן תרי זמני", ופירשו דהכוונה דעד עתה היה פנחס רק בן אלעזר ומעתה הריהו עצמו בן אהרן הכהן, הרי דנעשה בריה חדשה, ועל כן והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קינא אלוקיו במסירות נפש עילאה, לכך אע"פ שהרג נפש מישראל לא נפסל לכהונה כי

✱ בפיוט ידיד נפש: תאיר ארץ מכבודך נגילה ונשמחה בך, מהר אהוב כי בא מועד וחננו בימי עולם. י"ל דהפייטן כאן רומז לימים אלו שאנו עומדים בהם, ימי בין המצרים, דהנה נודע מספה"ק דכ"ב ימים הללו יתהפכו במהרה מאבל ליו"ט, ויהיו כל הימים הללו מיום שבעה עשר בתמוז ועד אחר תשעה באב ליומא טבא אריכתא (ראה גם מהרש"א בכורות דף ח' ע"ב), ועל זה תיקן להתפלל תאיר ארץ מכבודך נגילה ונשמחה בך, היינו בכ"ב ימים הללו. וע"ז גמר אומר 'מהר אהוב' שימהר השי"ת לעזורנו בישועת עולמים, שהרי 'כי בא מועד' רומז ליום תשעה באב דאיברי מועד (ראה (שו"ע או"ח סי' תקנ"ט ס"ד) כמ"ש (איכה א, טו) קרא עלי מועד, כבר מתקרב שוב יום המר הלזה, ועל אנו מבקשים וחננו בימי עולם, רמז למה שנאמר (ישעיה לה, י) ופרווי ה' ישורון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם, שיהיו הימים ימי שמחה תיכף ומיד.

✱ בזמירות שב"ק: ברכני בשלום. שלום האמיתי הוא השלום בין הגוף והנשמה כאשר האריך בזה רביה"ק מסיגעט זי"ע בכמה מקומות (ראה ייטב פנים, מאמר קדישין לחג הסוכות, עה"פ זכור ה' לדוד, ועוד), דתכלית השלום הוא להשכין שלום בין הגוף להנשמה, ובפרט בשבת קודש שהוא יומא דנשמתא כנודע (זוה"ק פר' ויקהל, דף ר"ה ע"ב), צריך ביותר לברכה זו.

✱ שתעביר אנחתי ואעיד אשר בראת בששה ימים וגו', וראוי לבאר שייכות הני תרי בקשות להעביר אנחתי ולהעיד על מעשה היצירה והבריאה כולה. וי"ל הכוונה שאנו מבקשים

שלא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו והראנו ה' אלהינו בנחמת ציון עירך, דלכא' מאי שיאטיה דבקשה זו של נחמת ציון וירושלים ליום השב"ק כשאנו מבקשים שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום זה, וביאר שם עפ"י האמור, שימי השבתות בגלות המה נעלים מאוד, אשר בהם נמשך השראת השכינה בתוכנו, ועל ידי שמקבל השבת בשמחה נכונה אזי יחשב לנו כאלו ראינו ציון בבנינו, ובזמן הגלות השבתות יותר טובים מבזמן שהיה בית המקדש על מכוננו, יעו"ש (וראה בני יששכר מאמרי השבתות מאמר ט' ס"ב).

✠ פרשה זו פרשת פנחס קורין אנו מידי שנה בתחילת של ימי בין המצרים, וברמז הדבר אפ"ל, דהוא מפני שבפרשה זו כתובים כל מועדי ה', ובספה"ק כתבו כי לעתיד לבוא יתהפכו כל ימי בין המצרים מאבל ליום טוב, ויהיו כל הימים הללו כיומא טבא אריכתא, ויש לבאר דזהו מה שאמרו במדרש (תנחומא, בפרשתן, אות יז; וראה במדב"ר כא, כג) אמרה כנסת ישראל להקב"ה עליך להוסיף עלינו מועדים וכו', אמר להם הקב"ה חייכם שאיני מחסר מכם מועדים אלא אני מוסיף עליכם מועדים וכו'.

ועפ"י יפורשו מקראי קודש דפרשת המועדות בפר' אמור שאמר הכתוב (ויקרא כג, ד) אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם, דהנה נודע ד'אלה' מיעוטא הוא, ועל זה אמר הכתוב אלה מועדי ה', רצ"ל שכעת בזמן הזה ניתנו לבני ישראל רק המועדים הללו, אך אשר תקראו אותם בלשון עתיד או אז במועדם היינו שלעתיד לבוא יתקיימו ויתווספו להם לישראל עוד מועדות וימים טובים.

א"י אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם, והיינו כל המועדות הללו שנזכרו כאן המה באתערותא דלתתא ונקבעים על ידי בית דין אשר ישראל מקדשים להזמנים כנודע, אך על לעתיד לבוא שיתווספו עוד מועדות על זה נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל באתערותא דלעילא, ונקט הלשון 'בני ישראל דייקא, ע"ד הנודע כי כשבני ישראל נמצאים בגלות המה בבחי' 'יעקב' המורה על מדריגה קמנה, ולעתיד לבוא יתעלו לבוא למדריגת בחי' 'ישראל'. ולעתיד לבוא יהיו כל המועדות בבחי' 'מועדי ה' באתערותא דלעילא.

על רביה"ק בעל ישמח משה זי"ע שהיה מרבה כל ימיו לקונן על חורבן בית המקדש כידוע, והיה דרכו ללבוש שטריימל גם בימות החול, אלא שבשבת היתה הכיפה לבנה ובימות השבוע שחורה, זולת בימי בין המצרים שאז לבש כובע, ואמרו חסידים דמיד כשלבש הכובע חשך משחור תואר פני קדשו והכירו על פניו את גודל הצער והיגון על חורבן בית המקדש. אמנם במשך השנים התחיל לחבוש שטריימל גם בימי בין המצרים עד ר"ח אב, ואחר כך עד שבוע שחל בו תשעה באב, ומשהזקין לבשו עד ז' באב, ובסוף ימיו היה פושטו רק בערב ת"ב, ואמר דלולא שהוא מתבייש היה חובש שטריימל גם בתשעה באב [וכידוע שאחת משאלותיו של הישמח משה על החסידים היתה סיבת שמחתם התמידית מבלי להיות מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק (עי' ייטב פנים, מאמר יפה עינים, אות יח)].

וענין הדבר כי הצדיקים בגודל מדרגתם ובגודל ציפיותם לישועה, הרי שככל שהזקינו נתוספה דעתם עליהם והשיגו והרגישו קדושת אור הגאולה העתידה, עד שהיה דומה בעיניהם גם בהיותם בתוך הגלות כאילו כבר בא עת הישועה ונגאלו ישראל. וזהו כעין מה ששמעתי עוד מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע ששמע מאביו הרה"ק מרודניק זי"ע מה ששמע מפה קדשו של הרה"ק הרבי ר' יאס'לע מניישטאט זי"ע (שנקרא 'הגומער יוד', בנו של הרה"ק בעל מאור ושמש זי"ע, ומגדולי תלמידי הרבי הקדוש מלובלין זי"ע), שאצל הרבי מלובלין היו ארבע מאות אנשים כפריים ('דארפס אידען') בעלי רוח הקודש. שאל אחד מהנוכחים, אם כן מדוע לא הביאו את מלך המשיח. והשיב הרה"ק: לא ידענו שזה חסר ונצרך כל כך, מרוב התגלות אור הקדושה שהיה במחיצת קדשו של הרבי. והדברים מבהילים לרעיון.

ולענייננו צריך כל אחד ואחד להכין עצמו לגאולה העתידה אשר הנה זה עומד אחר כתלינו ובוודאי בקרוב ממש בוא יבוא יום ה'. וביותר בשב"ק אשר יכולים המחכים בבנין אריאל לשוב ולשמוח שאז הוה מעין עולם הבא. וכדפירש עוד בספה"ק תפארת שלמה (פר' בחקותי שם; וראה עוד פר' דברים, עה"פ רב לכם שבת בהר הזה; פר' תשא, ד"ה אך את שבתותי) אמרינו (בברכת רצה והחליצנו) וברצונך הניח לנו וכו'.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

ברבי יוסי דמן יוקרת דיומא חד הוו אנרי ליה אנרי בדברא, נגה להו ולא אייתי להו רפתא, אמרו ליה לבריה כפינן, הוו יתבי תותי תאינתא, אמר תאנה תאנה הוציא פירותיך ויאכלו פועלי אבא, אפיקו ואכלו, אדהכי והכי אתא אבא וכו' אמרו ליה רחמנא לישבעך כי היכי דאשבען ברך וכו' א"ל בני אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה יאספך שלא בזמנו, הרי דאין ראוי להשתמש באופן של נס. ועיין ברש"י שם ע"ד הגמ' במעשה דאלעזר איש בירתא שאמר אין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל, וברש"י משום דמעשה ניסים דאסור ליהנות ממעשה ניסים, עי"ש

ואולם בהמשך הגמ' שם (דף כ"ה ע"ב) דרבי חנינא בן דוסא חד בי שמשי חזייה לברתיה דהוות עציבא, אמר לה, בתי למאי עציבת, אמרה ליה, כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת, אמר לה, בתי מאי איכפת לך, מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק, עיי"ש, הרי דלא חש משום מעשה ניסים, וכן בעיני דרבי חנינא בן דוסא דאייתי דובא דקרנייהו (שם), ובב"מ (דף ק"ו ע"א) דיכול למעון דהוה מתקיים בי ותגזר אומר ויקם לך עי"ש.

כן מצינו עוד הרבה מאמרי חז"ל שנשתנו סדרי הטבע, לדוגמא מה שארו במדרש (שיה"ר א, ל) אמר רבי אידי מעשה באשה אחת בצידן ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, אתון גבי רבי שמעון בן יוחאי בעיין למשתבקא דין מדין, אמר להון חייכון כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה, הלכו בדרכיו ועשו לעצמן יו"ט ועשו סעודה גדולה, ושכרתו יותר מדאי, כיון שנתיישבה דעתו עליו אמר לה בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך, מה עשתה היא לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא, בחצי הלילה ננער משנתיה כיון דפג חמריה אמר לה בתי היכן אני נתון אמרה ליה בבית אבא, אמר לה מה לי לבית אביך אמרה ליה ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך, אין חפץ טוב לי

בתוה"ק וידבר ה' אל משה לאמר, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו', וברש"י מחז"ל (סנהדרין דף פ"ב ע"ב) לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, ונתקשו בזה הרבה שהרי בוודאי ידעו המה כי פנחס הוא בן בנו של אהרן, אלא שהיו מבזים אותו באמרם שמעשיו אינם רצויים והרי הוא דומה לאבי אמו ולא לאבי אביו, וא"כ האידך נסתלק ממנו תרעומתם ביחסו אחר אהרן.

גם לפרש מאה"כ בתהילים (קו, ל) ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה, ובתרגום יוב"ע וקם פינחס וצלי ואתכלית מותנא, ויש להבין היאך שייד כאן ענין התפילה.

וי"ל על פי דברי כ"ק אאדמו"ר זצלה"ה (תשו' דברי"צ חו"מ סי' פ"א אות ז', הובא ביצי"פ בפרשתן) שהזכרונם אמש בדרוש, לבאר מה שהיו השבטים מבזים אותו הלא כדן עשה כפי ההלכה שקנאין פוגעין בו. ותו"ד עפי"מ דאי' בזה"ק ובתיו"ב"ע דפנחס היה בסכנה גדולה כי שבט שמעון רצו להורגו, ומסר נפשו כדי שלא יתחלל שמו ית'. אלא דהשבטים סברו דלא היה רשאי להסתכן כי רק ג' העבירות החמורות הם ביהרג ואל יעבור, אבל בשאר המצוות אם נהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו, ועל כן היו השבטים מבזים אותו שעשה שלא כדן, עי"ש.

ואמנם הרי ראו עין בעין שאירע לו הרבה ניסים כדאי' בתרגום יוב"ע, והו"ל להמליץ על פנחס דסמך עצמו על הנס שלא תארע לו שום תקלה, ובגין כך יצא לקנאות להשי"ת, כי היה בטוח שיינצל מכל הקמים עליו, אלא דהם לא נתפעלו מכך דסברו כהא דמצינו (שבת דף נ"ג ע"ב) שאמר אביי כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו מעשי בראשית, וא"כ אין להוכיח ממה שאירע לו נסים דכדן עשה.

ואולם מרן אאדמו"ר זצלה"ה (שפ"ח חו"פ לחנוכה סי' ר"ב ענף ד; שפ"ח רעד"ר פר' ויגש מאמר ז' אות ב-ד, ועוד בכמ"ק), האריך בענין הנס דלכא' מצינו בכך בחז"ל דברים סותרים, דבגמ' תענית (דף כ"ד ע"א)

ומהוה כל הוויות שישלח עזרתו מקודש, ובאופן זה שפיר מותר לסמוך ולהנות מן הנס כי הישועה הוא מעשי השם ונפלאותיו שעושה לטובת עם בני ישראל להושיעם, עי"ש באריכות.

לפי"ז י"ל כי באמת פנחס לא סמך כלל על הנס בדרך גזירה, אלא ויעמוד פנחס ויפלל שהתאמץ בריבוי תפילות ותחנונים שיעלה בידו לקדש ש"ש ולא תבא לידו שום תקלה, שבאופן כזה מותר לסמוך על הנס, כי הישועה הוא מאתו ית"ש לבדו. אלא שהשבטים הק' הם לא ידעו דבר זה שעשה פנחס פלילות עם קונו להתפלל אליו ולהחיש לו ישועה מלעילא, על כן היו מבזים אותו על שהכניס עצמו לסכנה לסמוך על מעשה ניסים.

לפיכך בא הכתוב וייחסו אחר אהרן, כי אהרן כהנא הוא הגבר שהיה עמוד העבודה עמוד התפילה, וכדתרגם בתיוב"ע (במדבר כ, כט) אהרן עמוד צלותהון דישראל, לכך יחסו הכתוב לפנחס אחר אהרן להודיע כי יסוד פעולתו היה בדרכי זקנו אהרן, ולא שסמך עצמו על הנס גרידא, אלא שהרבה בתפילה לישועת ה', ועל כן שפיר היה רשאי להכניס עצמו לסכנה כי סמך לבו בטוח בה' שיושיעו.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

לו לעשות מעשה בשביל לעצור את חרון האף השורר במחנה. עוד יש לבאר התשובה שהשיב הקב"ה 'קנאי בן קנאי הוא משיב חימה בן משיב חימה הוא', דממ"נ אי עשה מעשה הגון, הרי שיש להניחו גם בלא מעלה זו של קנאי בן קנאי, ואם אין הדבר ראוי, וכדאיתא בירושלמי (סנהדרין פ"ט ה"ז) דפינחס שלא ברצון חכמים, א"כ מה מועיל הא דקנאי בן קנאי.

במדרש רבה (במדבר"ר כ, כה) עה"פ בסוף פר' בלק (במדבר כה, ז) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו, זה שאמר הכתוב (משלי טז, יד) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. משל למלך שהיה עובר וסיעה של נערים עומדים וקלל אחד מהן את המלך נתמלא המלך עליהם חימה, בא תושב אחד שהיה ביניהם ונתן משטר אחד לאותו שקילל את המלך מיד שככה

בעולם יותר ממך, הלכו להם אצל רשב"י ועמד והתפלל עליהם ונפקדו, ללמדך מה הקב"ה פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות, וכמו"כ כל המופתים ומפעולות הצדיקים שבכל דור וכי ח"ו היו בגדר מטריח כלפי מעלה. וצ"ב מפני מה בכל אלו אינו בגדר מטריח כלפי מעלה, וכן בהא דיהושע דשמש בגבעון דום וירח בעמק איילון.

אמנם הענין בזה דהנה טעם הדבר שאסור להנות ממעשי ניסים כי אין הקב"ה רוצה בשינוי סדר הטבע שעל פיה תיכן ויסד את העולם, ובראשית ברא אלקים את מערכת השמים והארץ ואת הכוכבים במסילותם על מנת שהכל כאשר לכל יתנהג עפ"י תבנית ומשטר דרכי טבע העולם, ובכן לא ניחא הדבר להפוך הדברים ולשנות הסדר, ומהאי טעמא עצם הנס הרי הוא דבר מגונה כי הוא צוה ונבראו ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור.

אמנם דבר זה הוא כאשר הדבר בא בדרך גזירה בבחי' צדיק גוזר והקב"ה מקיים בשידוד מערכות הטבע, אולם לפעול ע"י תפילות ותחנונים ככגון דא בוודאי שהוא היתר גמור, שהרי אינו מתערב בכח במעשי הבריאה, אלא מבקש מהבוכ"ע היוצר כל

בתוה"ק בפרשתן (במדבר כה, י"ב) וידבר ה' אל משה לאמר, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. יש לדקדק במה שאמר 'בקנאו את קנאתי בתוכם', דלכא'ו הוא אך למותר. בבעה"ט הביא המסורה ב"פ לכן אמור, הכא, ואידך (שמות ו, ו) לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וגו'.

בגמ' סנהדרין (דף פ"ב ע"ב) ויעמד פנחס ויפלל, אמר רבי אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל, מלמד כביכול שעשה פלילות עם קונו בקשו מלאכי השרת לדחפו, אמר להן הניחו לו קנאי בן קנאי הוא משיב חימה בן משיב חימה הוא, ע"כ. וראוי לבאר מה היה דעתם של מלאכי השרת, ואיזה טענה היה להם עליו אחר שראו שבפעולתו נעצרה המגיפה, וכי לא היה

האדם שיבוא עליו איזה עונש וגזירה רעה, הרי שהיא מוכרחת להתקיים, אכן אם ייענש האדם בעונש מלמעלה מרה תהא אחריתו, כי מי יודע מה יעלה בגורלו וסופו מי ישורנו, שיתכן שישליכו אותו לאבדון, וישאר בלא שום תוחלת ח"ו.

ועל כן הצדיק בכוחו הגדול כועס עליו ועושה עמו דין מלמטה, ודין זה אינו חמור כ"כ כמו הדין של מעלה, ועל ידי זה מבטל גזר הדין השורה על האדם. דכשרואים המלאכים בשמים כי נעשה בו באדם הדין ונענש על מעשיו, שוב אין מבחינים בין רב למעט, וסבורים שכבר נגמר הדין ובטל דינא. וכשיש דין למטה אין דין למעלה.

אכן רק הקב"ה לבדו רואה שאין כוונת הצדיק לרעה ח"ו, אלא אדרבה כוונתו להיטיב עם האדם, להסיר מעליו דינו הקשה על ידי כעסו למטה, מה שא"כ המלאכים כשהם רואים את הצדיק שעומד ומעניש לאדם, אינם יורדים לסוף דעתו וסבורים לומר שכל כוונתו אינו לטובה. אמנם השי"ת היודע מחשבות האדם ולפניו נגלו תעלומות כל לב, הוא יודע ורואה בכוונת הצדיק שהוא אך טוב לישראל, להמשיך עליהם חסד א"ל.

זאת היתה כוונת פנחס כאמור, ובא בקנאותו ולקח רומח בידו, ועל ידי כן עשה מעשה דין בבני ישראל, מה שלא מצינו כן במשה רבינו ע"ה, אשר אדרבה בעת צרה נעמד להתפלל לפני הקב"ה, וכמ"ש (שמות לב, יא) ויחל משה את פני ה' אלוקיו, וכן באהרן מצינו שלקח הקטורת והלך בין המתים ובין החיים לעצור המגיפה (במדבר יז, יג), לא כן היה פנחס שתחת להתפלל ולבקש רחמים בעד כלל ישראל עמד ולקח רומח בידו לעשות בהם הדין, ועל כן ביקשו מלאכי השרת לדוחפו.

ברם הקב"ה הוא ידע שהצדק עם פנחס, כיון שלא היה מנוס בדרך אחרת למנוע תוקף מדת הדין, ורק על ידי מה שנעשה הדין בפועל למטה, על ידי כן התבטל הדין של מעלה, ותעצר המגיפה.

וזהו שרמזו במסורה, לבן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, והסמיכו הכתוב לבן אמור לבני ישראל אני ה', היינו שרק הקב"ה שהוא מביט בפנימיות הלב והוא בוחן כליות ולב, רק הוא היה יודע שפנחס נתכוין במעשיו רק להמשיך חסד ורחמים ולבטל תוקף מידת הדין מעל בני ישראל.

חמתו של מלך, כך מי גרם להקב"ה שתשוב חמתו ולא נתכלו כל ישראל הוי אמר זה פנחס, לקיים מה שנאמר ואיש חכם יכפרנה, ע"כ. והוא פלאי, דהלא בוודאי אין הקב"ה כמלך בשר ודם שכשהוא כועס על אחד מנתיניו יכולים לשכך כעסו ע"י עונש וכדו', כי אצל הבורא ב"ה כל דבר שקול ומדוד בעונש המיוחד לכל אחד ואחד, ואין באפשרות לשנות מאומה בדבר הזה.

במדרש (במדב"ר כא, א) בדין הוא שיטול שכרו, ע"כ. והוא פלאי וכבר נאמרו בזה הרבה פירושים והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע ואין לה קץ וגבול, וכי רק פנחס בדין הוא שיטול שכרו, והלא אחד מעיקרי האמונה שהבורא ית"ש גומל טוב לשומרי מצוותיו, ומאי רבותיה דפינחס לומר עליו כי בדין הוא שיטול שכרו.

- כשיש דין למטה אין דין למעלה -

ובפשטות יש לפרש, עפ"י דברי קדשו של רביה"ק הרר"א זי"ע בספה"ק נועם אלימלך (בפרשתו, ד"ה א"י ע"ד הפשוט) וזל"ק, דהנה כבר דקדקנו כתוב אחד אומר (תהלים נב, ג) חסד א'ל כל היום, וכתוב אחד אומר (שם ז, יב) א'ל זועם בכל יום, ונראה שלפי כשיש דין למטה אין דין למעלה, והיינו כשהצדיק רואה איזה שפלות מהאדם והוא מוכיחו על פניו וכועס עליו על עשותו זאת, זה הוא כמו דין, הוא פועל שמבטל מעליו הדין מלמעלה, וא'ל נקרא הצדיק, כמ"ש (בראשית לג, כ) ויקרא לו א'ל אלקי ישראל, ודרשו (מגילה דף י"ח ע"א) שהקדוש ברוך הוא קרא ליעקב א'ל, והיינו בזמן שא'ל הוא הצדיק זועם בכל יום למטה, אז חסד א'ל כל היום, ונמצא צדקו יחדיו ב' הפסוקים. וזהו אלוקים בארמנותיה (תהלים מה, ד) העולם הזה נקרא ארמון, ע"ד שאמרו (אבות ב, יב) התקן עצמך בפרוודור, ואלקים הוא דין, והיינו כשיש דין בארמנותיו למטה, אז נודע למשגב, פירוש, אז נודע יתברך למשגב, פירוש למחסה ולמסתור מכל נזק. וזהו בקנאו את קנאתי ולא כליתי מתוך שעשה בהם דין למטה לזה, לא כליתי אותם כי נתעורר עליהם הרחמים הגדולים אמן כן יהי רצון, עכלה"ק.

ביאור הדברים הוא, דהנה אמרו חז"ל (ב"ק דף נ' ע"א) כל האומר הקב"ה וותרן וותרו חייו, והנהגת השי"ת עם האדם הוא בתוקף המשפט, וכשנגזר על

ולזה גם אמרו במדרש בדין הוא שיטול שכרו, כלומר שעל ידי שעשה פנחס הדין למטה, על ידי כן נתבטל הדין של מעלה, ועל כן יטול שכרו, כי במעשיו המתיק תוקף הדין מעליהם.

ויתבאר בזה דזהו שדרשו כאן חז"ל הפסוק חמת מלך מלאכי מות, שכשיש גזירה קשה מלמעלה וכבר נגמר הדין עד שאי אפשר לבטלה, או אז ואיש חכם יכפרנה, היינו שצריך דייקא לאיש חכם שיבטל הגזירה, כשהדרך לבטלה הוא על ידי שיעשה דין למטה, ובמקום שיש דין למטה אין דין למעלה.

ויבאר בזה עוד מה שדרשו חז"ל במדרש (במדב"ד כ, כה) כשיצא פנחס עמדו בני שבטו (של שמעון) לפגוע בו, ירד המלאך ונגף בהם, כשראה פנחס שמבקש לבלות, חבטן בקרקע ועמד והתפלל וסלקן, הה"ד (תהלים קו, ל) ויעמוד פנחס ויפלל שהוא עושה את הדין, שנאמר (שמות כו, כב) ונתן בפלילים וגו', ע"כ. ולהנ"ל הריהו כמבואר בפשטות, דעצר פנחס ביד המלאך מלנגוף בהם, אחר שהוא כבר עשה הדין למטה, ובכך המתיק הדין שלמעלה, ובדין הוא שינצלו ממות לחיים.

* * *

- השיב את חמתי שהיפך סדר האותיות המשתלשלות מעולמות העליונים -

עוד י"ל בביאור כוונת המדרש שהסמיכו לכאן הפסוק 'חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה', ובהקדם מש"כ בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' נח, ד"ה ונ"ל) וזל"ק, ונ"ל דכתבתי לקמן דהקשה הרמב"ן איך ע"י תפלה נשתנה גזר דין מרעה לטובה, וכי יש ח"ו שינוי רצון, וביותר המתפלל עבור חבירו וכו' (ב"ק דף ז"ב ע"א). ותירץ מורי זלה"ה בשם רבו שהתפלה היא למתק דין בשרשו לקשר דין המלכות בבניה ושם הוא אדם אחר וכו' יעו"ש. ומורי זלה"ה ביארו יותר, כי הגזר דין הוא אותיות, ויכול השליח לעשות צירוף אחר מן אותיות אלו ממש וכו' יעו"ש, דמהני תפלה דיכול להפך ע"י תפלה אותיות צר"ה שיהיה צירוף אחר רצ"ה, להקדים אות ר' קודם אות צ' וכו', עכלה"ק.

ובספה"ק האריכו בזה הרבה בסגנון זה בשם הבעש"ט הק' זי"ע, שכך הוא הסדר שמפי עליון לא תצא הרעות והטוב (איכה ג, לו) באופן מפורש כמו שהוא, אלא שם למעלה הוא רק באותיות, והאופן

שבו יצורף סדר האותיות וירידתם מטה לעולמות התחתונים, זה נעשה רק כאן בעולם התחתון, וכשאין זוכים הרי שמצטרפים האותיות למדת הדין שלא בטובה, ועל ידי כן באים פורעניות וגזירות רעות ח"ו. ועל זה מהני התפילה שיצורפו האותיות הנשלחות מלעילא לטובה, ויגיע באופן של ברכה במידת החסד והרחמים.

כן כתב בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת אמור, ד"ה אמור אל הכהנים) שבאמת בשמים ממעל נשפע רק טובה וברכה, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות דף ס' ע"ב), וכמאמר הכתוב מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, וכן כתיב (איכה ג, לט) מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו. אלא דכאשר נגזר איזה גזירה יורד משמים אותיות בלבד, ורק בעולמות התחתונים יותר, מצטרפים האותיות לכדי תיבות שלימות. וכשזוכים מצטרפים האותיות להשפיע מללי רצון ברכה ונדבה וכל טוב, ואם ח"ו אין זוכים מצטרפים האותיות להיפך וממילא נתהוו בחי' הדין וכו'.

וכתב שם בלשונו הק', כי הנה ידוע מאא"ז זללה"ה (הוא הבעש"ט הק') והיה מרגלא בפומיה תמיד על פסוק חמת מלך וגו' ואיש חכם יכפרנה, ואמר על מעשה שהיה בק"ק זאסלאב יצ"ו שהיה שם פחד גדול עד שברח כבוד הרב המנוח מו"ה דוד אב"ד מאוסטרהא ואא"ז זל"ה היה בק"ק קאמינקא ואמר שיהיה שם פחד קשה, ואמר פירוש הפסוק הנ"ל, ושורש הדברים כי מפי הקב"ה יוצא אותיות להנהגת העולם, וכשבא לעולמות האותיות מצטרפים לפי המקבלים הן לטב ולהיפוך ח"ו, וכשיש צדיק שהוא חכם בעולם ויודע האותיות שיצאו מפי הקב"ה אף על פי שהם מצטרפים חלילה שלא לטובה, יוכל להפך הצירופים על ידי חכמתו ותפלתו, כמו מן מת תם, ומן נגע עונג, הכל לפי האותיות של הגזר דין. וסיפר שכן עשה בזאסלאב שראה שיצאו צירופים לא טובים ועשה מהם צירופים אחרים ונשאר רשימתן פחד, והבן זה כי זה כלל גדול, עכלה"ק.

וזהו כוונת הכתוב חמת מלך שאמנם יצאה הגזירה מן השמים, אכן מאתו לא תצא הרעות, ויצאו רק אותיות ולא גזירה מוחלטת, ובעולמות התחתונים מצטרפים האותיות לטב או למוטב ח"ו, ואיש חכם הוא הצדיק יכפרנה שהצדיק יכול

להפכה ולשנות לצירוף אחר שיצא לטובה.

והנה נודע מה שכתבו המפ" (בספר עוללות הבציר הביאו בשם האריה"ק, ובקול אליהו בשם הגר"א ז"ע, ויש שהביאו כן ע"ש הרה"ק מהר"ש מאוסטרופלי), ברמז הכתוב השיב את חמתי, דתיבת חמתי באמצע אותיות מ"ת ובקצוות אותיות ח"י, כי בעת החימה מתרחקים אותיות ח"י ומתקרבים אותיות מ"ת רח"ל, ולהיפך מזה נאמר (שמות ל, יג) מחצית השקל, דהאות צדיק הוא באמצע ולצדדיו מכאן ומכאן אותיות ח"י ואילו אות הראשונה הוא מ"ם והאחרונה הוא תי"ו, לרמז כי הצדיק נכנס בתווך להפריד אותיות מ"ת ולקרב אותיות ח"י, ועז"א פנחס בן אלעזר וגו' השיב את חמתי, שהשיב והפריד את אותיות מ"ת וקירב אותיות ח"י, עכתו"ד. וזה שאמר הכתוב פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי, והכוונה שהוא השיב וצירף אותיות חמתי לסדרם באופן אחר ובכך המתקן הדינים בשרשם, ולזה הסמיכו לכאן גם הפסוק חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה, לרמז על דבר זה שנהג בן פינחס במה שהיפך סדר האותיות והכניס האות צ' באמצע, ובכך צירף האותיות שיצאו מפי עליון להפכם למדת הרחמים תחת מדת הדין.

- בגודל גנות מדת הכעס -

עוד לאלוה מילין בביאור מקראי הקודש בפרשתו, בהקדם הנודע מש"כ בספה"ק ומקור הדברים במאמרי חז"ל ובמדרשים בגודל גנות מדת הכעס, וכבר אמר הכתוב (קהלת ז, ט) כעס בחיק כסילים ינוח וגו'. ומה נוראים הדברים מה שאמרו חז"ל בגמ' (פסחים דף ס"ו ע"ב) רשב"ל אומר כל אדם שכוועם אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממש דכתיב (במדבר לא, יד) ויקצוף משה על פקודי החיל וגו', וכתיב (שם לא, כא) ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה וגו', מכלל דמשה איעלם מיניה, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו, מאלישע דכתיב (מלכים ב ג, יד) לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וגו', וכתיב (שם ג, טו) ועתה קחו לי מגנן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' וגו', ע"כ, ואין לנו השגה

במה שאומרים על משה רבינו ואלישע נביא ה' שעל ידי שהיו בכעס נסתלקה נבואתם וחכמתם.

וכתבו בספרים הק' שהמידה הגרועה ביותר הינה מידת הכעס, שהוא מביא לכל המידות הרעות, והיינו משום שהכוועם חכמתו מסתלקת ממנו כאמור בגמ', ועל ידי כן נעשה כשומה ופתי שאינו מבין במעשיו הגרועים.

ומבהיל לרעיון מה שאמרו בזוה"ק (פר' תצוה, דף קפ"ב ע"א ובכמ"ק) באריכות גדולה בגנות מידת הכעס, וז"ל, ר' יהודה פתח (ישעיה ב, כב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא, האי קרא אוקמוה, אבל מאי חדלו לכם מן האדם וכו', ובמאי אתידע בר נש למנדע מאן איהו לקרבא בהדיה או לאתמנעא מניה (פי' כשרואים אדם שיש בו כל המדרגות כולן נפש רוח ונשמה, ועדיין לא עמדו על בוריו לדעת מי הוא, במה נדע אם להתקרב אליו, או להמנע ממנו), ברוגזיה ממש ידע ליה בר נש, וישתמודע מאן איהו (פי', בכעסו ממש ידע האדם ויכירו מי הוא), אי ההיא נשמתא קדישא נטר בשעתא דרוגזוי אתי עליה, דלא יעקר לה מאתרהא, בגין למשרי תחותה ההוא אל זר, דא איהו בר נש כדקא יאות, דא איהו עבדא דמאריה, דא איהו גבר שלים (פי', אם שומר נשמתו הקדושה בשעת כעסו שלא תעקר ממקומה, ושלא יבוא לשרות במקומה א"ל זר, הרי שהוא אדם שלם כראוי עבד לרבנו). ואי ההוא בר נש לא נטיר לה, ואיהו עקר קדושה דא עלאה מאתריה, למשרי באתריה סטרא אחרא (מחמת שבא לידי כעס), ודאי דא איהו בר נש דמריד במאריה, ואסיר לקרבא בהדיה ולא תחברא עמיה (פי' אדם זה הכועס, מרד באדונו, ואסור להתקרב אליו ולהתחבר עמו). ודא איהו (איוב יח, ד) טורף נפשו באפו, איהו טריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה, ואשרי בגויה א"ל זר (פי' שבכעסו טורף ועוקר נפשו מחמת כן, ומשרה בעצמו א"ל זר), ועל דא כתיב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, דההיא נשמתא קדישא טריף לה, וסאיב לה בגין אפו, אשר נשמה אחלף באפו (וטורף נשמתו הקדושה בשביל אפו וכעסו, ומטמא אותה רח"ל), כי במה נחשב הוא, עבודה זרה אתחשיב ההוא בר נש.

ומאן דאתחבר עמיה ומאן דאשתעי בהדיה, כמאן אתחבר בעבודה זרה ממש, מאי טעמא בגין דעבודה זרה ממש שארי בגויה (שע"י כעסו שורה בו

א'ל זר עבודה זרה ממש), ולא עוד אלא דעקר קדושה עלאה מאתריה, ושאר באתריה עבודה זרה א'ל זר, מה א'ל זר כתיב ביה (ויקרא יט, ד) אל תפנו אל האלילים, כגוונא דא אסיר לאסתכלא באנפוי וכו', עכ"ל הוזה"ק.

והדברים נוראים ומבהילים לרעיון, שמיד כשבא האדם לידי כעס, הריהו נעשה כעובד עבודה זרה, והדברים מבוארים בארוכה ופרוסים כשמלה בכל ספרי המוסר, והנה בכאן קראתי לפניכם מדברי הוזה"ק בכדי ששגיג ונדע עד היכן הדברים מגיעים, וכל כוונתי בוודאי הוא רק לתקן עצמי ולא בהטפת דברי מוסר ותוכחה לאחרים.

פעם אמר לי אחד והצטדק בפני שהוא אינו נעשה בכעס ח"ו, אלא שעצביו רפויים הם ונעשה מתוח וכדו', ברם את האמת לא ידע, שמה שהביאו לידי כך הוא סיבת היותו בכעס, שכאמור לעיל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו, ולכן חסרה ואבדה בינתו על ידי כעסו. ועוד אמרו חז"ל בגמ' (שבת דף ק"ה ע"ב) המשבר כלים בחמתו וכו' יהא בענין כעובד ע"ז, ובוזה"ק איתא להדיא (ח"א דף כ"ז ע"ב) כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, אכן כאן במדרש מפורש יותר שהוא עצמו נעשה כעבודה זרה ממש 'ובמה נחשב הוא'. וממילא אע"ג דאיהו לא חזי מזליהו חזי, וכשבא לידי כעס שוב נכנס למתח ועצבים, וכיון שנסתלקה הנשמה הקדושה מאתו ונכנס בקרבו א'ל זר, הרי שנעשו עצביו רפויים וכו'.

ועל כן יש להרבות בתפילה ותחנונים לפני הבורא ית"ש שיוכל להזהר שלא לבוא חלילה לכלל כעס, והרבה יש לו לאדם לעמול ולעבוד בענין זה לשרש מעצמו את מידת הכעס, שלא יהיה ח"ו בבחי' 'טורף נפשו באפו'.

- חסיד שורפן לצפרניו - שלא ניכר אצלו כעס כלל - וביאור ענין ההבטה בצפרנים כמוצ"ש -

הנה ראיתי מובא (ראה בס' לב יחזקיהו להאדמו"ר רבי יחזקיהו פיש צוק"ל ממאטאסלקא, פר' פנחס) בשם הרה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע, לפרש מה שאמרו חז"ל (נדה דף י"ז ע"א) שלשה דברים נאמרו בצפרנים, שורפן חסיד, קוברן צדיק, זורקן רשע. וע"ד המוסר יפורש, כי מרמז על תיקון מידת הכעס, שג' אלו ישנם בכעס, שהחסיד המתנהג כראוי שורפן, הוא שורף את הכעס, ואף כי יכעיסוהו מכל מקום יהיה נמחק

ממנו כאילו לא היה, ושורף את הכעס עד שלא נשאר ממנו אפי' משהו אפי' בתוך תוכו, והריהו בגדר חסיד המתנהג לפניו משורת הדין. הפחות הימנו קוברן, היינו שהוא קובר אותו המידה הרעה הכעס בפנימיותו וכובש ומצניע אותו, והאדם הזה הריהו בבחי' צדיק, 'זורקן' היינו מי שתיכף כשמכעיסים אותו זורק את צפרניו לדרוס בהם את כל הקרוב אליו, והוא מיד מוציאו להכעס מן הכח אל הפועל, זהו מידת רשע ח"ו, ודפח"ח (וראה בס' הקדמון תולעת יעקב, גרפס בשנת ש"ך, סתרי תפילות שבת ומועדים, אות ג; וראה גם בדברי יחזקאל, חידושי אגדות, נדה).

והרהרתי בדרך אגדה דעפ"ז יש ליתן טעם במנהג ישראל המובא כבר בזה"ק (ראה תיקו"ז דף י"א ע"א; וראה פרקי דר"א, פרק כ) להסתכל בצפרנים בהבדלה לאור הנר, - ובספה"ק כתבו בזה כמה עניינים, שהוא כדי להזכיר ולתקן פגם אדה"ר, ולהנ"ל יבואר עוד, ובהקדם מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בספר הק' אגרא דכלה (פר' ויקהל, ד"ה וירמוז עוד) עה"פ (שמות לה, ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, וזל"ק, הוא מרמז אזהרה לאדם על הכעס, כמבואר במקובלים שעל ידי הכעס מרתיח גופו באש היסודי שבנפשו וגופו. והנה קיימא לן שמותר לכעוס על עובדי רצונו ית', ובאם יודע ורואה שעושים דברים שאינם מהוגנים, אזי מצוה לכעוס ולזה נבראת המדה הלזו, רק כתבו חכמי המוסר שזה צריך להיות ביישוב הדעת, שיתיישב בדעתו מקודם שלא יבוא הכעס בלבו ויבוא לכלל טעות ח"ו, מי לנו גדול מאדון הנביאים, ומהלל ראש הנשיאים כידוע מעניינים (פסחים דף ס"ו ע"ב), רק יראה להם בפיו ובאיבריו כאילו כועס ומתקצף, אבל לא יהיה הכעס בלבו. ונ"ל שגם זה הוא דוקא בימי החול, אבל ביום השבת מבואר בזהר (ח"ב דף קל"ה ע"ב) שצריך להראות לכל חדות לבבו ושמתו בה' הנותן מתנה כזו לישראל, ובאם אינו מראה בפועל החדוה, אזי ח"ו המלאכים מסתלקין עיין בזהר. וזהו שרמזה התורה לא תבערו אש הכעס, אפילו בכל מושבותיכם עם כל היישוב הדעת שבעולם ולצורך מצוה שמותר בימי החול ולמצוה יחשב, שאני שבת קודש דצריך לאיתערא בחדוה, עכלה"ק.

המורם מהנ"ל, שבשבת קודש אפי' בשעת הצורך, ואפי' רוגזא דרבנן ולהטיל מרה בתלמידים,

רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (ראה הוספות מהרצ"א, אות ל"ו;
אגרא דפרקא, אות רל"ח; אגרא דכלה, פר' בראשית, עה"פ
ויחר לקין מאוד, ועוד) שגם כשצריך האדם להראות
עצמו בכעס, ובבחי' הכתוב (תהלים קלט, כא) משנאיך
ה' אשנא, מכל מקום ח"ו לא יהיה זה בפנימיות הלב.
וכן פירש בזה רביה"ק הישמח משה זי"ע - שהשבוע
חל יומ"ד דיליה - (פר' כי תצא, ד"ה הפטורה) דזהו
ביאור הפסוק (קהלת ז, ג) טוב כעס משחוק, דהיינו
שאם צריך לכעוס על עוברי רצונו, צריך להיות כעס
מבחוץ ושחוק מבפנים, וזהו טוב כעס היינו שזה
הכעס הוא טוב, כשהוא משחוק שבלב, אבל לא
שיהיה פנימי וחיצון שזה מלא כעס, יעו"ש. וכנ"ל
שצריך שיהיה אדם רך בלבבו בלא נדנוד כעס, ורק
בפעולה החיצונית יהיה מראה פנים זועמות.

- פנחם הראה רק כעס מבחוץ ולא היה ח"ו גם
בתוך לבו -

עפי"ז יבואר ענין קנאותיה דפנחם קנאה, שהוא
היה עומד אצל משה רבינו, וראה היאך שכלל ישראל
באים אל משה בחוצפה ועזות יתירה, ואמרו לו זו
אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה בת יתרו מי
היתירה לך (עי' סנהדרין דף פ"ב ע"א), ומשראה זאת פנחם
בא ברוגז דרבנן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו
ויבוא אחר איש ישראל אל הקובה וידקור את שניהם,
והנה ראוי לדקדק מה שנקט כאן הכתוב בלשונו ואמר
'ויקח רומח בידו', דלכא' הוא אך למותר, כן נמי כל
הענין שהמשיך ואמר 'ויבוא אחר איש ישראל אל
הקובה וידקור וגו'', לכא' הוא אך למחסור.

ויבואר ע"ד מה שכתב עוד הישמח משה זי"ע (ראה
יין הרקח, ברכות דף כ"ט ע"ב; ישמח משה, פר' נשא) דאף כי
בוודאי ישנו כעס לשם שמים לקנאות במרגיזי א"ל,
ברם צריך האדם לראות ולבחון בעצמו לידע באמת כי
כל מעשיו הוא רק קנאה לשם שמים, ובכדי שלא יבוא
למעוות בכך, והסימן אצלו שידע אם כעסו הוא לשם
שמים, הוא על ידי שרואה שעושה כל מעשיו מתוך
יישוב הדעת, ומתוך הכנה דרבה מלפניה, כי אם בא
מיד לכלל כעס ללא הכנה תחילה, הרי זה אות וסימן
ברור כי אין כוונתו לשם שמים, ורק כשכל צעד
ופעולה נשקל ונמדד במאזני פלס, שיודע שמוכרח
הוא להיות בכעס של מצוה וברוגז דרבנן, או אז ידע
כי עושה הוא רצון השי"ת, יעו"ש בדבה"ק.
ועי"ז אמר כאן הכתוב 'ויקח רומח בידו', היינו

מכל מקום לא יכעס האדם כי יום השבת קודש הוא
יום של טוב וחסד, שכל אחד מקבל אז נשמה יתירה,
ואם יהיה אפי' במעט בכעס הריהו טורף נפשו באפו
ויאבד את הנשמה היתירה שניתנה לו, ואפי' כעס
של היתר יכול להיות לרעתו וכנ"ל ממשוה רבינו,
ולכן אסור לכעוס בשבת קודש בשום פנים.

ובצאת השבת כשמדליקים נר ההבדלה, אחר
שבשבת לא הותר לנו הכעס בשום אופן, וכעת הותר
שוב כעס של היתר, הרי שהאדם חושש לנפשו
ומתיירא מאחר ולב יודע מרת נפשו, ושמא יפרוץ
זעמו ויכעס על בני משפחתו בני ביתו וצאצאיו מסביב
וכו', על כן הורו להתבונן ולהסתכל בצפרנים, שיעלה
בזכרונו אמרם ז"ל ולהיות בכלל 'שורפן חסיד', והיינו
שיבטל כליל מכל וכל אצלו כל ענין הכעס, ולכה"פ
ינהג עצמו במידת 'קוברן צדיק', וכנ"ל.

- אפי' בשעת הצורך לכעוס - לא יכעס האדם
בפנימיות לבו -

והנה בספה"ק באר מים חיים (פר' עקב, ד"ה גם
יאמר הכתוב) הביא בשם הבעש"ט הק"ז לפרש מה
דאיתא בגמ' (מגילה דף כ"ח ע"א; תענית דף כ' ע"ב)
שאלו תלמידיו את ר' זירא במה הארכת ימים, אמר
להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי וכו', ויש לדקדק
דהיה די לומר מימי לא הקפדתי, כי בוודאי שגם
בחוץ לא הקפיד, ולא דווקא בביתו.

ופי' ותוד"ק, דהנה פירשו המפרשים בתוך ביתי
בתוך פנימיות גופי, כי ודאי לא ימלט שלא יהיה צריך
לפעמים למדת הקפדנות והכעס לעבודת ה' להנהיג
את ביתו בדרך ארץ ויראת שמים, ולהזהירם
בשמירות הצריכות בבית, ואך כי זה הכל היה
מבחוץ, שלפנים היה מראה מדת הכעס לכעוס
עליהם לעשות כרצונו בדבר הנוגע לעבודת ה', אבל
בלבו לא היה בו שום בחינת קפדנות כלל וכלל,
עכלה"ק יעו"ש עוד (וראה תורי זהב, פר' נח; אך פרי
תבואה, פר' שמיני, עה"פ ואת החסידה האנפה למינה).

ולהנ"ל יתפרש ביתר שאת, דלכן זכה לאריכות
ימים, שהרי על ידי כעס הרי שהאדם הוא בבחי'
'שורף נפשו באפו', ומתקצרים ימיו עלי אדמות ח"ו,
ור' זירא שלא הקפיד בתוך ביתו בפנימיות לבו כלל,
הוא זכה והאריך ימים.

וענין זה נזכר כמה וכמה פעמים בדברי קדשו של

מהרה"ק הרר"א זי"ע, אמנם בתוכיות ובפנימיות לבבו לא היה בכעס כלל.

- 'איש' שהוא בבחי' 'חכם' - 'יכפרנה' -

מעתה יתבאר היטב מה שהסמיכו כאן במדרש הפסוק חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה, דהנה דרכנו להזכיר תמיד מאמר הרה"ק מבארדימשוב זי"ע (הובא בייטב לב, פרשת נח, ד"ה אבל יובן בשנקדים; ייטב פנים, פרשת פרה, אות יא) שבחי' חכמה הוא שני הפכים בנושא אחד, כדבר הכתוב (ראה קהלת ב, יג) כיתרון האור מן החושך כן יתרון החכם מן הכסיל, והנה 'אור' הוא כינוי לנגהי ולליליא כמאמר חז"ל (פסחים דף ב' ע"א), כן יתרון החכם שכולל ב' הפכים בנושא אחד. ואכן החכם יודע לשלב ב' קצוות אפי' נגדיות ולהשתמש בכל צד, בכל פעם לפי הצורך ולפי הענין, כי כך הוא הדרך בעבודת השי"ת שאין כל יום וכל עת דומה לשל רעהו.

ובזה יובן דכשאמר הכתוב 'ויקח רומח בידו', והיינו שרק בכלי מעשה שלו עשה מעשה כעס וחימה, ובפנימיות לבבו לא היה בכעס כלל, על זה הסמיכו לכאן הכתוב חמת מלך וגו', והיינו דכשיש חמת מלך מלאכי מות ונגזרה גזירה בעולם הזה, אזי רק איש חכם, רצ"ל דייקא אדם זה אשר יש בו בחי' ב' הפכים, שבפנימיות לבבו אינו בא לכלל כעס כלל, אלא הוא רך לבב ומתכון לטוב ולחסד, ורק מבחוץ מראה פנים של כעס הוא יכפרנה ויסיר מעל בני ישראל הדין הקשה להמתיקו לחסד ולרחמים.

והעיד הכתוב 'בקנאו את קנאתי בתוכם', רצ"ל שלא כמו שעלתה על דעתם לומר שבא בצעקה גדולה ובכעס גדול, אלא השי"ת המבין האמת ויודע תעלומות כל חי העיד שח"ו מאומה לא היתה בו אלא כולו חסד ורחמים, ולא היתה הקנאה אלא בתוכם, אבל בלבבו פנימה היה זך ונקי.

וע"ז הבטיחו הקב"ה לבן אמור הנני נותן לו את בריתו שלום, ואמרו חז"ל בגמ' (קידושין דף ס"ו ע"ב) דוי"ו דשלום קטיעא, ויש בזה אריכות בספרים היאך נכתב בסה"ת, - וביארו בספה"ק הענין, דכשנכתב וי"ו קטיעא יש כאן גם אות יו"ד מלבד האות וי"ו, ולדרכנו י"ל ע"ד הרמז, דהנה יו"ד הוא בחי' חכמה כנודע, ועל זה בא הרמז בריתי שלום, היינו שזהו עדות שלא היה פנחס שרוי בכעס, דאילו היה בכעס

שרק בידו עשה מעשה קנאות לבוא לקנאות קנאת ה' צבאו"ת, ולא היה עושה מעשהו מתוך שמחה לומר הנה יש בידי לקנאות קנאת ה', אלא שהיה לבו מוצר ודואב על גודל החילול שם שמים שנעשה שם, ועל חילול כבודו של משה רעיא מהימנא, ועל כן היה מראה פנים זעופות ורוגזא דרבנן, ברם לא היה זה כי אם מבחוץ בבחי' בידו, ולא בלבבו פנימה, ובכוונה זו ויבוא אחר איש ישראל וגו', כי אחר ההכנה שהתכוון בעצמו והבין מה שמוטל עליו לעשות, רק לאחמ"כ עשה מה שעשה.

אמנם כוונה זו ומחשבתו הזכה בדבר זה לא היה גלוי כי אם אצל הקב"ה בעצמו, ועל כן היו כל ישראל מלעזים ומבזים אותו שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, והיינו דכיון שבא לכלל כעס הרי שבבך מרף נפשו באפו, ונכנס בקרבו א'ל זר בחי' ע"ז. וכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, ובדבריהם שייחסוהו אחר אבי אמו שפיטם עגלים לע"ז ביקשו לרמוז שכיון שבא לידי כעס נחשב לו כעון ע"ז.

ומהאי טעמא גם ביקשו מלאכי השרת לדוחפו, כי כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, ועל ע"ז נאמר (ישעי' ל, כב) צא תאמר לו (עי' שבת דף פ"ב ע"ב). אמנם הקב"ה אשר הוא ידע כוונת פנחס שלא היה זה מתוך כעס, ואדרבה נתיישב בחימה זו תחילה, ע"ז אמר הקב"ה משיב חימה רצ"ל שנתיישב בחמתו בן משיב חימה שאינו כועס ח"ו כעס פנימי, כי אם אדרבה כל עבודתו היא להמשיך חסד ורחמים, ומתוך יישוב ומתינות הדעת עשה מעשהו, כשרק לצורך הענין הוכרח להראות פנים כועסות.

ולפיכך הוצרך הקב"ה בעצמו להעיד עליו כי ח"ו לא היה בו כל כעס, כי אלמלא כן לא היה זוכה להיות במדרגת פינחס, אלא אדרבה 'השיב את חמתי מעל בני ישראל', וכנ"ל שלא עשה כן מתוך כעס פנימי, אלא מתוך יישוב הדעת ורק כלפי חוץ הראה שהוא בכעס, ובא הכתוב ויחסו אחר אהרן, דהנה באהרן אמר הכתוב (דברים לג, ח) תומיך ואוריך לאיש חסידך, ויתפרש הכוונה, שאהרן היה כמידת החסיד שנאמר בצפרנים שהחסיד שורפן, והיינו שלא היה ניכר אצלו כלל שום כעס, ולא היה בחימה מעולם, ובמידה זו היה נוהג גם פינחס, ורק כאן על מנת להסיר מדת הדין מעל בני ישראל הוצרך לעשות כן להראות פני כעס, בכדי שיהיה הענין של 'א'ל זועם בכל יום' כנ"ל

אפי' למי שאינו ראוי ואינו עומד במדריגה הראויה, ולעורר מידה זו הוא על ידי שמליצים יושר ורואים אך טוב על ישראל, ונוהרים ממחלוקת ומדנים בין אדם לחבירו.

וידיעת ההפכים בשוה, שאם על ידי כעס נחשב לו לאדם כאילו עובד ע"ז, ומגביר כח הטומאה, הרי שכשמתגברים על הכעס שלא כדרך הטבע, ומהפך האדם טבעו שלא לכעוס אלא להבליג בשתיקה ולא להביט בעוולה שנעשה עמו, והוא בולם פיו בשעת מריבה, הרי שבוה מבטל את העבודה זרה בתכלית הביטול ובביטול גמור, ואדרבה על ידי זה מתרבה אור שכינתו ית', ופועל שידעו הכל כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, וכשם שאמרו שהכועס כאילו דוחק רגלי שכינה (ראה נדרים דף כ"ב ע"ב; וראה מהרש"א יבמות דף צ"ו ע"ב ד"ה אם לא יהיה) ולפיכך נחשב לו כעובד ע"ז, הרי שבוודאי שמתגבר על כעסו בכך גורם שתתמלא זיו שכינתו בכל הארץ.

יעזור השי"ת ויתהפכו אלו הימים מיגון לשמחה מאבל ליו"ט, משעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול, ובושים אנו באשר שוב עומדים אנו לקראת ימים ירודים, ועד אנה בכיה בציון ומספר בירושלים, תשוב תרחם ציון תבנה חומות ירושלים, ובאמת צריך להאמין לשנן ולדעת כי ישועת ה' כהרף עין, וכל אחד ואחד בידו לקרב הגאולה השלימה ע"י קבלת עול מלכות שמים ותיקון המידות, ואפי' יהודי יחידי יכול להמשיך עת גאולתנו, וכבר אמרו חז"ל (קידושין דף מ' ע"ב) לעולם יראה אדם את העולם חציו זכאי וחציו חייב, זכה הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וכו', וידע האדם שעל ידי מעשיו יכול הוא לקרב הגאולה.

יעזור השי"ת ויתקיים האמור (ישעי' לה, י) ששון ושמחה ישיגו ונס יגון ואנחה, כי כבר היה די והותר בדמעות עם בני ישראל, וכבר נתמלא כל הבגד קרעים, וכשל כוח הסבל. יערה ה' עלינו רוח טהרה משמי שמי מרום, ובקשתינו אליו 'השיבנו ה' אליך ונשובה חרש ימינו כקדם', ובוודאי לא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא (ברכות דף ה' ע"ב), וע"י כעס ושאר מידות מגונות גורשנו מהיכל המלך, אכן רצוננו ומאווינו הוא לשוב לפניו בתשובה שלימה, וגלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות.

היתה חכמתו מסתלקת ממנו כאמור, אכן אצל פנחס נשארה חכמתו אצלו בשלימות, כי רק מתוך הכרח הוצרך להראות פנים זועמת וכעס. וזהו רמוז גם באות וי"ו שהוא אתון דחיי, ומורה על הנשמה המחיה את האדם, והעיד הכתוב בפנחס שלא היה טורף נפשו באפו, ולא היה בכעס וחמה.

ודבר זה העיד הקב"ה בעצמו ואמר הנני נותן לו את בריתי שלום, כי אף מלאכי השרת לא היו יודעים ומכירים בזה, ורק הקב"ה שהוא בוחן כליות ולב הוא ידע מזה, ונתן לו לפנחס ברית כהונת עולם, שעל הכהונה נאמר 'תומיך ואוריך לאיש חסידיך', וכן פנחס נמי היה כולו חסד ורחמים, ולכן 'ברין הוא שיטול שכרו' כיון שלא היה בו שמץ של מידה מגונה, אלא רק מידה טובה להרבות בחסד ורחמים.

- ע"י הימנעות מכעס מתעורר בשמים ביטול ע"ז והשראת השכינה -

בוודאי שבחינה זו הוא מדריגה גדולה, ובכדי לעמוד על כללן של דברים צריך להרבות בלימוד ספרי מוסר, ולבקש מלפני השי"ת 'אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני', שעל ידי הכעס הרי ח"ו טורף האדם נפשו באפו, ומה נאמר ומה נדבר בדורינו היום הוא דור של חולי וחסרון דעת, ומכל דבר קטן מיד מתמלאים כעס ורוגזא, ויורמו בפסוק (ישעי' כט, יד) אבדה חכמת חכמיו וגם בית נבונים תסתתר, והיינו שזה נגרם על ידי הכעס שאם חכם הוא חכמתו מסתלקת, ורק תפילה מועיל על זה להתחנן לפני השי"ת שלא יפול ממדריגתו, ויזכה שתשאר אצלו הנשמה הטהורה, ומאידך צריך לקבל על עצמו להזהר שלא לבוא חלילה לידי כעס.

וע"י אתערותא דלתתא איתער אתערותא דלעילא (זוה"ק ח"א דף פ"ו ע"ב), ובפרט בימים הללו שבני ישראל צריכים לרחמי שמים מרובים, והמקטרגים המזיקים קטב ומרירי יש להם הכח וניתנה להם היכולת לשלוט, ועל ידי שהאדם שולט ברוחו ובולם עצמו בשעת מריבה ונוהר שלא לבוא לכלל כעס, וכל שכן להיות מליץ יושר בשכלו ובדעתו, - כשבראשונה צריך ביותר לעמול ולעבוד על עצמו שלא לכעוס, הרי שכשרואים בשמים ממעל היאך שאפי' בשר ודם מתגבר בעצמו, ממילא גם הקב"ה כובש כעסו, וכפי שמצינו בחז"ל (יומא דף ס"ט ע"ב) בהקב"ה שגבורתו שכובש כעסו, וזה נאמר

ונזכה לישועה ברוחניות ובגשמיות בגוף ובנפש, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר (אסתר ח, טז), וניגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

כן יעזרנו ה' אלוקינו ויתרוממו הימים הללו ויהיו לימי ששון ושמחה ישועה ולנחמה, ומרובה מדה טובה ויתרומם החודש הזה יותר ויותר במעלתו,

יום חמישי פר' פינחס כ"א תמוז

אחר תפילת שחרית ניגשו הרה"ג רבי שמואל ייגר שליט"א דומ"צ וראש כולל חושן משפט במרכז התורה, ומרבני ועד קרן ההצלה, המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר שליט"א, ואיתם העסקן הרה"ח ר' משה גליק מנהל בטאון צאנז, לברכת פרידה לקראת נסיעתם ללונדון לעמוד בראש כינוסי 'אספות ההצלה' שייערכו על ידי 'קרן הצלה צאנז' בקרב אנ"ש היקרים בלונדון ובמאנשעסטער.

לפני תפילת מנחה נכנס לקו"פ נכדי הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל, הרה"ג רבי יואל הלברשטאם שליט"א רב שכונת דברי חיים בבלומינגראו, והרה"ג רבי יהודה אריה דייטש שליט"א משפיע בירושלים - נכד כ"ק מרן זי"ע, וזהו תוכן השיחה:

הגר"י הלברשטאם: את מרן שליט"א ראיתי לראשונה לפני כעשרים שנה, כשביקר בלוס אנג'לס והתאכסן אצל ש"ב הרה"צ רבי אברהם חיים הלברשטאם שליט"א. אני שהיתי אז שם יחד חתן גיסי הרה"ג רבי מנחם מענדל טייטלבוים שליט"א אב"ד סאטמאר וויליאמסבורג, שהיה אז שם לצרכי רפואה, ומרן שליט"א הגיע לבקר... זה היה אז לו חיזוק גדול. זכורני שהיה אז שיינע שמועס', א צאנז'ע סיגוט'ע שמועס... **הגר"י דייטש:** אמרתי לו שזה שמרן שליט"א מקבלו בליל שישי זה דבר נדיר מאד, רק לצאנזער אייניקל שבא בשביל ענין הנוגע לצאנז...

הגר"י הלברשטאם: ישנו מכתב בשפע חיים (מהדו"ב, חלק ב, סימן רסח) בענין הנסיעה לציון בצאנז, ומרן זי"ע משיב שמחזיק לו טובה על שהזכירו על ציון זקה"ק מצאנז זי"ע, והמבקש רחמים על חבירו הוא נענה תחלה (ב"ק צב, א), וכותב שם דאף שלפי המקובל מעבירים את קברי הצדיקים לארץ ישראל, רק יש צדיקים הדרושים כדי להגן על הדור ומשאירים אותם במקום קבורתם, אולם כעת לאחר החורבן הנורא כאשר אין על מי להגן שם בחו"ל, הוא מסתפק אם נשארו במקומם, כי אפשר שהעבירו אותם לארץ ישראל על מנת שיקומו כאן לתחיית המתים. וכותב עוד, דכאשר נשאל על ידי הגה"צ הרב מווייטצען זצ"ל על העובדה שהרגישו שם התעוררות גדולה, ענה לו דהיות והמקום נתקדש על ידי הצדיקים שגדולים במיתתן יותר מבחייהן (חולין ז, ב), וגם שהמקום נתקדש על ידי תפלות ותחנונים של רבבות מאחב"י, אפשר להרגיש התעוררות גם כשלא נמצאים שם כבר...

מרן שליט"א: המכתב הוא אל גיסי הגה"צ רבי יצחק

היילפרין שליט"א, ומתחילה שלח אותי לשאול אם יכול לנסוע, ואמר לי מרן אאדמו"ר זי"ע, וכי אני אומר שאסור לנסוע, אני אומר שהם אינם קבורים עוד שם שכן מעלים אותם לארץ ישראל, אבל המקום שם בוודאי נתקדש על ידם.

צדיקים אמרו, שאם היו כל אותם הצדיקים נשארים קבורים שם, לא היו מניחים שיבוא חורבן כזה במקומות הללו כמו שאירע במלחמה.

הגר"י דייטש: רואים בחז"ל הענין של 'אשכבתיה דרבי', ורואים שעצם הקבורה הוא גם דבר גדול...

מרן שליט"א: ישראל אם אינם נביאים הם בני נביאים הם, ובכל הדורות ראו שנסעו בעיקר לצדיקים מסויימים, כמו לציונו של הרבי ר' אלימלך זי"ע בליזענסק, לציונו של הרה"ק מקאליב זי"ע, וכן לציונו של מרן הדברי חיים, ועוד יחידים. ולעומת זאת היו צדיקים מפורסמים ענקי רוח שלא נסעו לקבריהם, וכמו לציונו של הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, וכן לציונים בבעלזא. וגיסי כ"ק האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל אמר לי ששמע מאבותיו שלא היו נוסעים לציונו של הבעש"ט הק' אף שמעזיכזו אינו במרחק גדול מזוועהיל.

הגר"י הלברשטאם: מרן זי"ע הזכיר פעם שהיה ביום היארצייט בצאנז, ונראה שנסע לשם.

מרן שליט"א: אכן הוא נסע, אז היה לפני המלחמה ועוד נסעו. ובאותו מכתב ממרן אאדמו"ר זי"ע כותב, שגם אלו הצדיקים שהשאירו שם להגן על ישראל, הרי שבזמן המלחמה העלו גם אותם.

הגר"י דייטש: יש איזה חורש"י (תצא תש"ה) שמספר שהיה ביארצייט בצאנז. ופעם גם הזכיר שהיה שם עם זקנו הרה"ק רבי שלום אליעזר'ל זי"ע.

אחד מהצדיקים אמר, שכל הצדיקים נמצאים בקבריהם רק ביום ההילולא שלהם, ויש שנים צדיקים שנמצאים שם תדיר, ובכל פעם יכולים לפעול שם לטובה...

הגר"י הלברשטאם: הרה"ק מציע שינוב זצ"ל אמר זאת על הרבי ר' אלימלך זי"ע ועל מרן הדברי חיים זי"ע.

הגר"י דייטש: רבי יואל שליט"א הוא הרב של שכונת 'דברי חיים' בבלומינגראו, וכ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א חילק שם לאחרונה שמות לשכונות על שמם של כמה צדיקים, ושאלתיו האם בגלל שר' יואל הוא הרב שם לכן העניק את השם 'דברי חיים', או בגלל שהעניק את השם 'דברי חיים' לכן ר' יואל הוא רב שם, וענה לי שניהם אמת...

מרן שליט"א: כמה יהודים מתגוררים שם בסביבה?

הגר"י הלברשטאם: אצלנו יש כיום כחמש מאות משפחות בליעה"ר, וכל הסביבות מסביב כולם יהודים יראים ושלמים ב"ה.

מרן שליט"א: ואין מתגוררים שם גויים בסביבה?
הגר"י הלברשטאם: מזמן לזמן הם מתפנים והולכים. ככל שהיהודים מתרבים, הם עוזבים...

הגר"י דייטש: בדגל מחנה אפרים (פרשת בלק, ד"ה כי מראש) מבאר 'על דרך הלצה' את הפסוק הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, על פי ששמע בשם זקנו הבעש"ט הק' זי"ע, שפעם אחת בשובו מבית הטבילה היה צריך לעבור בין ישמעאלים, וחשש שמא יגעו בו, ושמע שני ישמעאלים מדברים ואחד אומר לחברו, שמור עצמך שלא תגע ביהודי הטמא הזה חלילה. וזהו כוונת הכתוב, "הן עם לבדד ישכון" ואינם מתערבים בגויים הטמאים, והוא מחמת כי "ובגויים לא יתחשב", שאינם חשובים בין הגויים.

הגר"י הלברשטאם: בבית החיים בצאנז ישנם אלפי קברים של יהודים שנקברו שם במשך בשנים.

מרן שליט"א: על בית החיים צריכים לשמור שלא יהיה מקום הפקר. בשעתו כשחידשו את האהל ובית החיים בגארליץ, סייע מרן אאדמו"ר זי"ע ועודד את הענין.

הגר"י דייטש: זקני הרה"ח ר' משה ווייס ז"ל גם היה לו חלק בזה.

מרן שליט"א: ואז שלח עמו מרן אאדמו"ר זי"ע כסף לשם. **הגר"י הלברשטאם:** כיום אני גם עוסק בחידוש ושמירת בית החיים בגארליץ יחד עם ש"ב האדמו"ר מרודניק הרה"צ רבי ברוך שמשון שליט"א, והוא שיפץ את הציון לפני כמה שנים.

מרן שליט"א: הראשון ששיפץ שם היה הרה"ח ר' מאיר מושקוביץ ז"ל.

הגר"י הלברשטאם: ומצאו אז את המציבה של הרה"ק מגארליץ כשהיא חצויה ושבורה.

מרן שליט"א: היה שם טעות באופן שהעמידו את המצבות לאחר המלחמה, והורה מרן אאדמו"ר זי"ע לסדר כפי שהיה מקודם.

הגר"י הלברשטאם: הרי אביו הרה"ק מרודניק זי"ע קבור שם באהל... מרן זי"ע הגיע יחד עם הארון, בכל הדרך מקליינווארדיין. בן כמה היה אז?

מרן שליט"א: בן י"ד שנים.

הגר"י דייטש: ודיבר אז הספד ארוך...

מרן שליט"א: כשבוע קודם הסתלקותו קרא זקה"ק מרודניק להרה"ח ר' בן ציון יעקובוביץ ז"ל, שהיה דר שם בקליינווארדיין, ובקש ממנו שיבטיח לו לדאוג אחר פטירתו שיעבירו אותו לקבורה בעיר גארליץ, כדי להיטמן ליד מקום מנוחת אביו הרה"ק מגארליץ, ר' בן ציון נחרד לשמע הבקשה, ושאל את זקה"ק מרודניק למה ידבר ככה, והרי הרבי עדיין בריא ולא הגיע לשנים, אך הרה"ק מרודניק עמד על שלו, והתעקש שיבטיח ויתן לו תקיעת כף שבבוא העת יעשה כדברו, ותמורת זה הבטיח לו להיות עמו במחיצתו בגן עדן.

שבוע לפני ההסתלקות אמר שברצונו לעבור למקום אחר ביום רביעי הקרוב, והוסיף ואמר: יתכן הדבר כי בשבת עוד נהיה כאן, אך מיד לאחר השבת נסע מכאן

לבטח... ואכן הוא נסתלק ביום רביעי ט"ו אב. מרן אאדמו"ר זי"ע למד באותה תקופה בכפר קעמיטש בקרבת מקום, וכשהגיע לשב"ק שלאחר תשעה באב לביתו, ביקשו אביו במוצש"ק שישאר בביתו ולא יחזור למקום לימודו, ולימים התבטא ע"ז מרן אאדמו"ר זי"ע: ילדות היתה בי והפצרתי בו שברצוני לחזור לישיבה, והפטיר ע"ז הרה"ק מרודניק, אם ברצונך לנסוע איני מעכב בעדך, ואמנם ביום ד' ט"ו באב נפטר לבית עולמו.

ר' בן ציון פעל רבות כדי להעביר את ארונו לגורליץ, והדבר היה כרוך במאמצים מרובים מחמת קשיים שנוצרו ע"י השלטונות, כיון שהיה אז ימות מלחמה בארץ. וגם אנשי הקהלה בקליינווארדיין רצו למנוע את העברת הארון משם, ברצונם שינוח אצלם, והעמידו על זה בית דין מיוחד שיזונו בדבר, והם הורו להעבירו כפי בקשת הנפטר עצמו.

והיה דבר פלא, שהרי נפטר ביום ד' והיה אז בימות החמה, ורק אחרי שבת נסעו עם המיטה לגורליץ ברכבת מקליינווארדיין, ונמשך המסע יומיים, ובכל זמן הנסיעה היה הארון מונח בעגלת ברזל של הרכבת אשר להטה מחמת חום השמש היוקדת, עד שכמעט לא היה באפשרותם של המלוים לשבת על הרכבת, וכשהגיעו לגארליץ נתאספו החכרא קדישא סביב ארונו ונתייעצו ביניהם מה לעשות, שכן היו בטוחים שלא יוכלו לעשות את הטהרה כרגיל, והלכו לחדר צדדי באין רואים, והכינו כלים מיוחדים לטפל בעניין כזה וכו', אולם אחר שפתחו הארון נשתוממו לראות את גופו הקדוש שהיה כאילו זה עתה נסתלק, והעיד מרן אאדמו"ר זי"ע שהיה נראה כבחיותו ממש, ונדמה כמי שנשכב לישון... והיה זה אחר שכבר עבר חמש מעת לעת בחום לווהט, וציוה אחד הרבנים שאם כן הדבר יעשו שוב פעם טהרה, ודבר זה נתפרסם בכל הגליל ותהום כל העיר...

אחר שחזר ר' בן ציון ז"ל מגארליץ, בא אליו הרה"ק מרודניק בחלומו ואמר לו שבא לקיים הבטחתו, ולפרוע את חובו שהבטיח לו לשהות עמו במחיצתו בגן עדן, וכבר הכין לו מקום טוב לידו. כשקם ר' בן ציון משינתו, נרעד כולו ותפעם רוחו, שהוא היה אך כבן מ"ט שנים, והיה לו בנים קטנים בבית, ונסע אל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לשאול בעצתו מה יעשה, וענה לו הרה"ק מבעלזא שאין לאל ידו להושיעו, אח"כ נסע אל הרה"ק רבי ישע"לה מקערסטיר זי"ע, ואמר לו שישאר אצלו, וכל אימת שיהיה במחיצתו לא יאונה לו כל רע, ואכן נשאר ר' בן ציון לשהות שם, אבל באמצע חג הסוכות נמלך בדעתו, הרי עתה יש לי הזדמנות להיות לי חלק מובטח בגן עדן, ואילו אם אשאר עלי אדמות מי יודע מה יעלה בגורלי, ונתיישב בדעתו שהוא חוזר לביתו ולמשפחתו, ומה שיהיה יהיה, ואכן חזר מיד לביתו בקליינווארדיין, וביום הושע"ר יצא לרחוב העיר לקנות צרכי החג, וכשחזר אח"כ לביתו נסתלק

בפתאומיות לב"ע...

הגר"י דייטש: ידוע ומקובל מעשה עם המהר"ם מרוטנבורג זי"ע, שנפטר בעת היותו בבית האסורים, והיה יהודי ששילם הון רב בעבור לשחררו את גופו הטהור לקבורה. ובא אליו המהר"ם בחלום לשאלו מה הוא רוצה, האם עשירות לדורי דורות או שיהיה בחלקו למעלה, ובחר להיות בחלקו. וכשסיפרו את זה לאחד מאדמו"ר חב"ד או המשפיעים שם, אמר שאם הוא היה חסיד היה בוחר בעשירות, כי עוה"ב זה רק בשבילו משא"כ עשירות זה גם לאחרים...

מרן שליט"א: מה קורה היום בבית החיים בצאנז?

הגר"י הלבפשטאם: הרי אבי זצ"ל התחיל לפעול שם, וכיום ב"ה זוכים להמשיך, בנינו שם בית מדרש ומקוה שפועל בכל ימות השנה. לצאנז מגיעים בכל יום הרבה אנשים, כמעט אין יום שאין שם מנין. עד לפני כמה שנים לא היה שם שום דבר מסודר, ואפילו ליטול ידיים לא היה שם, ומי מדבר מטעימה ושתייה. ב"ה זכינו להקים שם הכנסת אורחים מפואר, וגם פדינו את ה'שטאטישע שוהל', וגם עוסקים רבות בשימור בית החיים בכלליות.

מרן שליט"א: הרי בבית הכנסת התפללו נוסח אשכנז...

הגר"י הלבפשטאם: אכן יש תשובת מהרש"ג (חלק ב, סימן סז) שמביא בשם הרה"ק רבי שלום אליעזר'ל זי"ע, שמרן הדברי חיים אמר דאף שהוא כותב בתשובות (ח"ב, אורח חיים סימן ה; ועי' שו"ת חתם סופר, אורח חיים סימן טו-טז; שו"ת מהר"ם שיק, אורח חיים סימן מג) שיכולים להחליף לנוסח ספרד, אבל בבית הכנסת לא. **הגר"י דייטש:** ויש לזה דין 'בית כנסת' שאין אוכלים בו, וסעודה שלישית אוכלים בחוץ ואז נכנסים לזמירות. **הגר"י הלבפשטאם:** מרן הדברי חיים גם היה תוקע שם בשופר בראש השנה (דרכי חיים, אות קא).

הגר"י דייטש: וכן אמר שם הדרשות בשבת הגדול ובשבת שובה.

מרן שליט"א: יודעים היכן הוא המקום שהתגורר שם מרן הדברי חיים?

הגר"י הלבפשטאם: כיום הוא שטח ריק.

בענין תקיעת שופר, ידוע מהיטב לב זי"ע בייטב פנים (מאמר שירת דודי לחודש אלול, אות א) שקונן על צדיקים וקדושים שנאספו, וביניהם על מרן הדברי חיים שנסתלק באותה שנה, ופתח הדרשה ואמר, ללמד לבני יהודה קשת (שמאל בא, יח), קש"ת ראשי תיבות תק"יעה ש'ברים ת'רועה, והנה עד הנה היה הרב מצאנז בדורנו ותקע בשופר וקרע כל המסכים המבדילים והלכנו אנחנו אחריו, אבל כעת אבד צדיק מן הארץ ואין לנו מי שיתקע בשבילנו, וצריכים ללמד לבני יהודה קש"ת, והוסיף והאריך בזה בבכיות עצומות.

מרן שליט"א: הרי הדביקות וההתקשרות של בית סיגוט בצאנז היא מן המפורסמות... כל בניו של הייטב לב היו דבוקים בצאנז.

בשעתו הציעו שידוך למרן אדמו"ר זי"ע עם בתו של כ"ק רבי שלמה חנוך מראדומסק זצ"ל, אבל אמו

הרבנית מרודניק ע"ה אמרה שלבו מושכה יותר לסיגוט, ואמרה שזה יהיה נוח לבעלה הק' בעלמא דקשוט. וגם כי בראדומסק יש יותר מדי כסף... ידוע שהוא היה עשיר מופלג.

הגר"י הלבפשטאם: הגה"צ רבי דוד הלבפשטאם זצ"ל, בן הרה"ק רבי סיני מזמיגראד זצ"ל בן הרה"ק מגארליץ זי"ע, היה חתנו של הרה"ק בעל כנסת יחזקאל מראדאמסק זצ"ל.

הרה"ק מבארדיוב היה יותר בעל פרנסה.

מרן שליט"א: כי בארדיוב היתה עיר יותר מבוססת.

ידוע מהרבנית מגארליץ ע"ה שהיתה תמיד מתפארת שאין בבניה בעלי עושר וממון, ואמרה שרק מבנה משה'לע [הוא הרה"ק מבארדיוב] אין לה נחת, וזאת כי הוא היה היחידי שלא היה צריך לסובב בעיירות עבור פרנסתו. ופעם כשעמד הרה"ק מבארדיוב לפני נישואי בנו הרה"ק רבי יחיאל נתן זצ"ל והוצרך לנסוע לשבת קודש לטורנא לקבץ מעות, באה אמו הרבנית אל בעלה הרה"ק מגארליץ וסיפרה לו בשמחה רבה כשהיא מטפחת בידיה, השמעת כי גם משה'לע כבר התחיל לנדוד ממקומו עבור פרנסתו...

הגר"י הלבפשטאם: הרחיב רבות על הפעולות הנשגבות שעושים שם בעיר צאנז, למען רווחת המוני המתפללים שבאים לפקוד את הציון הקדוש, ובפרט בשימור בית החיים בדרך כבוד כראוי וכיאות.

כן הראה למרן שליט"א כמה גליונות 'בוני צאנז' שהוא מו"ל בכל שנה לקראת יומא דהילולא כ"ה ניסן, מלא וגדוש בדברי תורה, סיפורים ועובדות וכו'.

מרן שליט"א אחלו מברכות קדשו לרוב הצלחה וסייעתא דשמיא, ונפרדו לשלום.

יום שישי פר' פינחס כ"ב תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אליהו אלישע נ"י בן הר"ר לוי יצחק לידר מביתר (ב"ר שמואל יעקב מירושלים).

שב"ק פר' פינחס כ"ג תמוז 'שבת מברכים אב'

תפילות השב"ק וכן השוה"ט דליל שב"ק ערך כ"ק מרן שליט"א בביתו נאווה קודש.

ביום השב"ק אחר קריאת התורה, בירכו החודש אב. אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר יקותיאל יהודה גליק מפעיה"ק (ב"ר משה מפעיה"ק, וח"ר אהרן ברנט מפעיה"ק), ולבן הר"ר יקותיאל יהודה וינגרטן מחיפה (בה"ר אלטר יעקב מפעיה"ק, וח"ר בן ציון קניג מפעיה"ק).

תפילת מנחה ועריכת השוה"ט בעידן רעוא דרעוין ערך מרן שליט"א בהיכל המתיבתא.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הרה"ח ר' ישי לוינשטיין מב"ב, לוי - הר"ר אברהם יצחק צבי (ב"ר ברוך דוב) קליין מפעיה"ק, שלישי - הרה"ח ר' יוסף יצחק רייך מאנטווערפן. בהגבהת סה"ת כיבד מרן שליט"א את בנו הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, גלילה - הרב בנש"ק יקותיאל יהודה לייפער

שליט"א מפעיה"ק מטובי סופרי המלך.

בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין, אחר אמירת ב' פעמים ה' מלך' הוסיף מרן שליט"א לומר גם פסוק 'שמע ישראל' כמנהג סיגוט, לרגל יומא דהילולא של הישמח משה זי"ע החל בשבוע זה.

בזמירות התכבדו, ברוך קל עליון - הרה"ח ר' שלמה זלמן וורובל מפעיה"ק, דרור יקרא - הרב חיים מאשינסקי מפעיה"ק, שבת היום - הרה"ח ר' מאיר אברהם שנק מפעיה"ק.

בברכהמ"ז על הכוס כיבד מרן שליט"א את ש"ב הגה"צ רבי מתתיהו דייטש שליט"א רב שכונת רמת שלמה בירושלים,

יום ראשון פר' מטו"מ כ"ד תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה חיים נ"י בן הרה"ח ר' זלמן לוינשטיין מפעיה"ק (ב"ר ישי מב"ב, וח"ר מרדכי ישכיל מנהל מוסדות"ק בצפת).

בערב אחר תפילת ערבית יצא מרן שליט"א למעון הקודש בקיסריה שם ישהה במשך התקופה הקרובה למנוחה.

יום שני פר' מטו"מ כ"ה תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה פנחס שלמה נ"י בן הר"ר יוסף יצחק וייסברגר מביתר (בן הג"ר משה טוביה שליט"א רב ביהמ"ד קהילות יעקב בביתר, וחתן הדומ"צ הג"ר יצחק שמואל שכטר שליט"א מח"ס ישיב יצחק), ולהבחור הבר מצוה יוסף צבי שמואל נ"י בן הר"ר מנחם מענדל וורובל מאשדוד (ב"ר שלמה זלמן מפעיה"ק).

יום שלישי פר' מטו"מ כ"ו תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה ישראל איסר נ"י בן הרה"ח ר' שלמה הופמן מפעיה"ק (ב"ר חיים יהודה מפעיה"ק).

יום רביעי פר' מטו"מ כ"ז תמוז

לפני התפילות הדליק מרן שליט"א ב' נרות לט"נ גיסו חדב"נ כ"ק אדמו"ר מזוועהיל צוק"ל.

אחר תפילת שחרית יצא מרן שליט"א לעיר הקודש ירושלים תובב"א. והגיע מרן שליט"א להר הזיתים לחלקת צדיקי בית זוועהיל, לפקוד את ציון גיסו חדב"נ כ"ק אדמו"ר מצאנז זוועהיל צוק"ל, ביום היארצייט.

בהגיע מרן שליט"א אל הציון הק' הדליק מרן שליט"א נר נשמה. והחלו באמירת פרקי התהלים הנהוגים לומר בעליה על הציון, (כפי הסדר, קאפיטל: לג, טז, יז, יח, יט, עב, צא, קד, קל). [התהלים אמרו מתוך קונטרס מיוחד שיו"ל ע"י מוסדותינו הק' בעיה"ק צפת תובב"א]. לאחמ"כ אמרו בתמניא אפי אותיות 'שלמה', ואותיות 'נשמה'. ולאחריה אמר מרן שליט"א קדיש. תפילת 'אל מלך רחמים' אמר הרה"ח ר' מענדל שטיינמעץ מירושלים. וכן למד פרק משניות. בסיום יצא מרן שליט"א מחלקת צדיקי בית זוועהיל. ונטל ידיו מחוץ לבית העלמין, וחזר למעון הקודש בקיסריה.

לפני תפילת מעריב הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הישמח משה זי"ע.

יום חמישי פר' מטו"מ כ"ח תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אהרן דוד נ"י בן הר"ר צבי הרבסט מקרית הבעש"ט (ב"ר חיים שמעון מק. הבעש"ט). והדליק ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הישמח משה זי"ע.

במענה לשאלה ששאלו בקו"פ בענין ההפטורה שמפטירין בשבת זו, שהוא שבת ראש חודש אב, אם מפטירין 'השמים כסאי' - הפטרת ר"ח, או 'שמעו דבר ה' מג' דפרענוותא. השיב מרן שליט"א להיות ובוודאי שבכל ביהמ"ד רוב המתפללים סועדים סעודת ראש חודש, על כן יש להפטיר 'השמים כסאי'.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזל טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המסור לכלל ולפרט, נודע לשם ולתהלה, עושה חסד ולזולת ובסבר פנים יפות, ה"ה

הר"ר בערל זילבער הי"ו

מנהל וי"ר ארגון 'מחותנים' דקהל אנ"ש בארה"ב

בן ידידנו הרה"ח ר' יהושע הי"ו מיקרי אנ"ש ביוניאן סיטי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבת תחי' במזל טוב ובשעטומ"צ

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ת, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

הנהלה

חלקים מתוכן השיחות בסעודות השבת במעון הקודש בקיסריה משנים עברו

עניני ערי מקלט

מרן שליט"א: בפרשת מסעי קוראים על ערי מקלט, וחז"ל אמרו (מכות ט, ב) דהטעם שבעבר הירדן תיקנו ג' ערי מקלט כמו שהיה בכל ארץ ישראל, משום דבגלעד שכיחי רוצחים. והתוס' הקשו שהרי הרי המקלט היו רק לרוצחים בשוגג, ותירצו דלהכי הוצרכו לערי מקלט, לפי כשהורגים מזיד בלא עדים הקב"ה מזמנן לפונדק אחד כדאמרין לקמן (שם י, ב), ואז ההריגה היא בשוגג.

ועוד מתרצים, דמי שמסתובב סביב רוצחים הריהו מתקרב ואינו שומר את עצמו כל כך, ולכן מגיע יותר לידי הריגה בשוגג. ולכן כיון שבגלעד היו שכיחים רוצחים ממילא היו שם גם יותר מקרים של הריגה בשוגג.

הגר"ש למברגר: רעיון זה מקורו באור החיים הק' על הפסוק (דברים יג, יח) לגבי עיר הנידחת, ונתן לך רחמים ורחמך, דכיון שהתורה צותה להרוג את אנשי עיר הנידחת, וטבע הדברים היא שאדם ההורג נכנס בלבו אכזריות, לכן אומרת התורה שתתן רחמים לאלו.

מרן שליט"א: בנודע ביהודה כתב (תנינא יו"ד, ס"י) דזהו הטעם שאסור לצוד חיות, משום שמביא את האדם לידי אכזריות.

א' הנוכחים: יש שתוצו כעין זה, על פי עובדא דהוה אצל הבעש"ט הק', שנסע פעם עם החבריא הק' בעגלה, ובאמצע הדרך הורה שיאמרו לבעל העגלה שיתחיל לנסוע במהירות גדולה, ואחר כך שאלוהו תלמידיו למה הורה לנסוע מהר, ואמר שבמקום הזה

הרג קין את הבל, ומאז המקום גורם לכל מי שעובר שם שיקבל תאות רציחה, ולכן הורה שיזדרזו מאד לחלוף משם. וכאשר שאלו התלמידים את הבעל עגלה הגוי מה הרגיש שם, אמר שהרגיש שם תאוה לרצוח ולהרוג את כל החבורה.

וזהו המכוון בדברי הגמרא, דכיון שבאותם מקומות שכיחי רוצחים, והיינו רוצחים מאומות העולם שהורגים במזיד, לכן המקום גורם שיהיו שם יותר אנשים מישראל שיהרגו בשגגה, ועל כן היו צריכים שם שלשה ערי מקלט.

א' הנוכחים: מרן זי"ע אמר פעם עה"פ (דברים ד, מא) אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש לנוס שמה רוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת. ועמד על הלשון 'אז' יבדיל. והביא מהגמ' (מכות ט, ב) שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען וכו', והקשו, בעבר הירדן תלת בארץ ישראל תלת, אמר אביי בגלעד שכיחי רוצחים. ותוכן הדברים היה שמשה רבינו בקדושתו שהיה עמוד הדעת, הגין שלא יהיו רוצחים בכלל ישראל, ורק כשנסתלק הדעת של משה רבינו אז נתרבו הרוצחים. ולכן אמר הכתוב, 'אז יבדיל משה', דרק אז כשנודע לו שלא יכנס לארץ ישראל ושהוא עומד למות, הבין שצריך שיהיו ערי מקלט עבור הרוצחים. ונרמז בכתוב, אשרי ירצח את רעהו 'בבלי דעת', היינו בגלל העדר עמוד הדעת של משה רבינו, דזה גרם שיהא שכיחי רוצחים.

ואמנם מאוד אני תמה על גוף הדבר, ולא מצינו איש ציד רק בנמרוד ועשיו, ואין זה דרכי אברהם יצחק ויעקב... ואין ימית איש ישראלי בידיים בעלי חיים בלי שום צורך רק לגמור חמדת זמנו להתעסק בצידה... ומי שהוא איש הצריך לזה ופרנסתו מצידה זו, בזה לא שייך אכזריות, והרי שוחטין בהמות וחיות ועופות וממיתים דגים לצורך האדם, ומה לי טהורים שיאכל מבשרם ומה לי טמאים שיאכל ויפרנס עצמו מדמי עורותיהם, וכל בעלי חיים ניתנו לאדם לכל צרכיו, אבל מי שאין זה לצורך פרנסתו ואין עיקר כוונתו כלל בשביל פרנסתו הוא אכזריות. ועד כאן דברתי מצד יושר ההנהגה שראוי לאדם להרחיק מזה, ועכשיו אני אומר אפילו איסורא איכא, שהרי כל העוסקים בזה צריכים להכנס ביערות ולהכניס עצמם בסכנות גדולות במקום גדודי חיות, ורחמנא אמר 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ומי לנו גדול ואומן בקי בצידה יותר מעשיו, שהכתוב העיד עליו (בראשית כה, כז) 'ויהי עשו איש ידע ציד' וכו', ופוק חזי מה אמר הוא על עצמו (שם, לב) 'הנה אנכי הולך למות', ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, שהיינו שהוא מסתכן בכל יום בין גדודי חיות, וכן פי' הרמב"ן (ע"י אב"ע, רשב"ם וחזקוני ועוד), ומעתה איך יכניס עצמו איש יהודי למקום גדודי חיות רעות...

וראה מה שדנו בדבריו בשו"ת עבודת הגרשוני (סי' יג) ובשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' עא) ובשו"ת שמש צדקה (יו"ד סי' ח"י). ובשו"ת שואל ומשיב (תנינא ח"ג סי' סה) הביא את דברי החינוך (מצוה תנא) שכתב 'בטעם השחיטה מן הצואר ובסכין בדוק, כדי שלא נצער בעלי החיים יותר מדאי, כי התורה התיר לאדם למעלתו לזון מהם ולכל צרכיו, לא לצערן חנם, וכבר דברו חכמים הרבה באיסור צער בעלי חיים בב"מ (לב, ב) ובשבת (קכה, א) אם הוא אסור דאורייתא, והעלו לפי הדומה שאסור מדאורייתא, הרי שגם כשממיתים בעלי חיים יש משום צער בעלי חיים. וראה בשדי חמד (מערכת צ', כלל א וב').

^א וז"ל: ונתן לך רחמים ורחמך. כוונת מאמר זה כאן לפי שצוה על עיר הנידחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נפרשת ברצח עיר הנידחת לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שנולד בהם מכח המעשה. ואומרו ורחמך העיר בזה שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי כמו כן יתנהג ה' עמו שאין ה' מרחם אלא לרחמן.

ואומרו והרבך נתכוון לנחם העם בראותם כי נפרצו פרץ באובדן אנשי עיר אחת יחד, לזה הבטיחם כי לא ירע לבכם כי הוא ירבה וימלא החסרון בתוספת מרובה. ואומרו כי תשמע נתן טעם להבטחתו כי בשלמא אם היתה הרציחה של אנשי עיר הנידחת לנקמה אנושית יש מקום להנמשך מהדבר מה שאין כן עתה שאין המעשה אלא מטעם קבלת מצות המלך, והוא אומרו כי תשמע בקול ה' לשמור את כל מצותיו כי כשעושים משפט בעיר הנידחת כאלו קיימו כל מצות ה' כאומרים ז"ל (סנהדרין דף קיא, ב).

^ב וז"ל: איש אחד אשר זכהו ה' בנחלה רחבה, ויש לו כפרים ויערות אשר בהיערות תרמוש כל חיתו יער, אם מותר לו לילך בעצמו לירות בקנה שריפה לצוד ציד, או אם אסור לישראל לעשות דבר זה, אי משום צער בעלי חיים אי משום בל תשחית... אין לנו להאריך בזה, כי כבר האריך מהרא"י (התרומת הדשן) בפסקים וכתבים סי' קה, שכל דבר שיש בו צורך להאדם לית ביה משום צער בעלי חיים, וגם לא שייך צער בעלי חיים אלא לצערו ולהניחו בחיים, אבל להמית בהמות וחיות וכל מיני בעלי חיים לית ביה משום צער בעלי חיים...

אחד הנוכחים: מרן שליט"א הזכיר זאת בהלויית גיסו להבחל"ח כ"ק האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל, שהתקיימה בראש חודש אב.

*

קדושת צלם אלקים של בני ישראל

מרן שליט"א: בספר ברית אברהם (פר' מסעי) ביאר הכתוב (במדבר לג, נב) והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משכיותם ואת כל צלמי מסכותם תאבדו ואת כל במוותם תשמידו, שכאשר זוכה האדם ושורה עליו צלם האלקים, מתקיים בו ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ (בראשית ט, ב), ולהיפך כשח"ו מאבד את צלם האלקים אזי החיות רעות שולטות בו כדאמרו חז"ל (שבת קנא, ב) אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה (ראה מהרש"א שם).

ואמר הכתוב, שתהיו צדיקים ויהיה לכם צלם אלקים על פניכם, ואז יהיה המורא של פניכם על כל האומות. וזהו והורשתם את כל יושבי הארץ 'מפניכם' דייקא, פירוש שיהיו רואים שצלם אלקים על פניכם, וממילא יברחו מכם מחמת מורא.

הרב זלמן לייב מיי-ם: כענין זה ביאר בייטב לב (פר' ראה) דרך אומות העולם הוא שנערכים למלחמה בכלי זיין וכלי משחית ולומדים טכסיסי מלחמה, כי לדעתם כפי כח גבורתם יוכלו לנצח ולהכניע את האויב. אבל לא כן עם בני ישראל, אשר יודעים כי אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר (תהלים כ, ח), ולא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבקות (זכריה ד, ו), וה' הוא גבור ואיש מלחמה, על כן אינם נצרכים לכלי זין ומגיני מלחמה, כי אויביהם נופלים מפניהם מאליהם, ועל זה נאמר (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותפול עליהם אימתה ופחד עד שמתוך כך נוצחים בני ישראל במלחמה.

והחיד"א הביא ביאור נפלא בענין הערי מקלט שלעתיד לבוא (פני דוד, בפרשתן), וז"ל: ושמעתי משם הרב מהר"ר אליהו הכהן זלה"ה בעל שבט מוסר, שפירש כי הנה במשך זה הגלות המר והמרת כמה וכמה שהרגו בשוגג והיו צריכים לגלות בערי מקלט, ואמרת הוסר התמיד חסרנו כל טוב, והנה חייבי חטאות שבזמן הגלות בבוא גואל ויבנה ביהמ"ק בב"א יקריבו קרבנות איש איש לצאת ידי חובתו, וכמו שמצינו (שבת י"ב ע"ב) דר' ישמעאל קרא והטה, וכתב על פנקסו כשיבנה ביהמ"ק אקריב חטאת שמינה, וכן כל חייבי גלות ילכו לערי מקלט לכפרתם. ומשום שיש אלף ושבע מאות ויותר שנחרב הבית וכולם צריכים להתקן, ובכללם החייבים גלות, לזה צריך ט' ערי מקלט, כי גדלו הרבה החייבים גלות בערי מקלט.

וזהו שאמר הכתוב 'כי תשמור את כל המצוה' שהם שיעור קומה רמ"ח כנגד רמ"ח אברים ושס"ה לאוין כנגד שס"ה גידין, והיינו בזמן הבית שיבנה במהרה, אז 'ויספת עוד שלוש ערי מקלט' שיהיו ט', וכי תימא אז אין צריך לערי מקלט שיתוקן העולם ולא יצטרך לזה, לזה אמר 'ולא ישפך דם נקי' וכו', האמת הוא שאז אינו נשפך דם נקי ואין צריכים לערי מקלט משום שיהרגו אז, רק 'והיה עליך דמים', אתה חייב מגלולים בזמן החורבן דמים שהם חובה עליך שהרגת בשוגג ולא גלית, ועתה צריך לתקן ללכת לערי מקלט, ולכן נצרכו ט' ערי מקלט, עכתו"ד (וראה ידי משה, דב"ר ב, ל).

מרן שליט"א: איתא דלעתיד לבוא יוסיפו עוד שלושה ערי מקלט לנוס שמה כל רוצח (ראה ספרי, פרשת ראה, פרשתא מב; ירושלמי מכות ב, ו; תוספתא מכות ב, ג; רמב"ם רוצח ושמירת נפש ח, ד), ולכאורה זו פליאה עצומה, איך יתכן שלעתיד לבוא עוד יהיו רוצחים שיצטרכו להוסיף בשבילם עוד ערי מקלט, והלא לעתיד לבוא לא יהיו כלל מעשי הרג, אף לא בשגגה. וזה לי רבות בשנים שנתחבטתי בזה להבין הענין, וכבר ראיתי שעמדו בזה האר"י הק' ועוד מגדולי האחרונים, וכבר דיברנו מזה פעם באריכות.

*

פטירת אהרן הכהן

הגר"ש למברגר: בפרשתן מוזכר יום מותו של אהרן הכהן, ראש חודש אב, וזהו יום הפטירה היחיד שמוזכר בתורה.

מרן שליט"א: לפלא שבפרשת חוקת ששם כתוב כל סדר פטירת אהרן, לא מוזכר תאריך פטירתו, כי אם בפרשת מסעי. ואולי אפשר לומר דזהו משום שפרשת מסעי קוראים בימי בין המצרים ורוצים להזכיר אז את זכותו של אהרן הכהן, שמיתתו של צדיקים מכפרת (מועד קטן כח, א), וגם מה שאמר אהרן (ויק"ר י, ג) מוטב יתלה הסירחון בי ולא בהם.

הרלב"ג כתב (פרשת חקת, תועלת ג) שיום ההילולא של אהרן הכהן הוא ביום א' לחודש שבט, שהוא החודש החמישי מתשרי, ועוד כמה גדולים סוברים כמוהו (עי' מדרש יונתן, פרשת דברים, אות קע; חתם סופר החדש, פרשת דברים, ד"ה אלה הדברים), הגם שבגמרא (ראש השנה ב, ב; תענית ט, א) איתא בהדיא שנפטר ביום א' אב.

הגר"ש למברגר: באהרן הכהן כתיב (במדבר כ, כט) ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל, ומביאים מזה ראיה שחכם בפניו מותר להספידו אף בראש חודש (עי' פנים יפות, פרשת חקת, ד"ה ויראו כל העדה).

¹ האר"י הק' ביאר הענין (שער המצוות, בפרשתן) וז"ל: 'לכאורה קשה, כי הרי כתיב (ישעיה ב, ד) לא ישא גוי אל גוי חרב, וכתיב (שם יא, ט) לא ירעו ולא ישחיתו, וכתיב (שם כה, ח) בלע המות לנצח, ואם כן איך ולמה נצטוונו לעתיד לבא להוסיף ג' ערי מקלט אחרות, כנראה שאז ירבו הרוצחים. אבל צריך שתדע, כי כשחטא הבל נתחייב מיתה הוא וכל זרעיותיו, ולכן נהרג ע"י קין אחיו, ונודע כי שני קצים לביאת המשיח, אם זכו אחישנה לא זכו בעתה (סנהדרין צ"ח ע"א), והנה אם הקץ הוא בעתו ודאי שיתוקנו כל זרעו של הבל, אבל אם הקץ הוא 'אחישנה' עדיין לא נתקן זרעו של הבל, והתיקון להם הוא זה שיהרגו אחר ביאת המשיח, אך לא במזיד, שהרי אז 'לא ישא גוי אל גוי חרב וגו'', אלא יהיה בשוגג, ועל ידי כך יתרבו הרוצחים בשוגג, ובפרט שצריך למהר תיקון זרעיותיו במהירות גדול, ולכן צריך שלעתיד לבא תוסיף ג' ערי מקלט'.

השל"ה הק' ביאר (תולדות אדם, בית דוד, בסופו) שבתחילת ביאת הגאולה לא יבואו בני ישראל לשלימותם, ואז יבדלו עוד שלש ערים בקני וקניזי וקדמוני, ורק בהמשך זמן שתתרבה הדעה בישראל אז תתבטל הקליפה ואז לא יצטרכו לערי מקלט. ויש שתירצו (חסדי דוד, על התוספתא שם) דהא אתיא כשמואל דאמר (ברכות ל"ד ע"ב) אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד, והיינו, כי כל יעודי הנביאים נאמרו רק לעולם הבא, ולא לימות המשיח, ושפיר יתכן שבימות המשיח עדיין יהיו רוצחים ויצטרכו לערי מקלט (וראה ש"ך עה"ת, כאן).

שבת, ויתכן לו לתקן אז מה שעיות כל השבת שעברה. ואם לא שב בערב שבת, עדיין יש לו תקנה וממתינן לו עד ערב ראש חודש, שהוא יום המרכז של חודש העבר, ויכול לתקן בזה היום פרטיות ימים של כל החודש שעבר, ומחזירין לו אז את חותמו להאיר זיו פניו בחותם אלקים.

ואם עד אלה לא שב, עדיין יש תקנה וממתינן לו עד ערב ראש השנה, שהוא מרכז של כל השנה שעברה, ויכול לתקן את עצמו ופרטיות ימי השנה, ומחזירין לו אז את חותמו הנאבד ממנו בסיבת חטאיו, כי כן דרכו יתברך לעבור על פשע, ולא חפץ במיתת הרשעים כי אם בשובו מדרכו הרעה וחיה. וזהו אשר שנו חכמים במשנה, מי שאבד חותמו, היינו חותם אלקים המאיר על פניו מצלם אלקים אשר יהלך איש, ממתינן לו עד ערב, ירצה ערב שבת וערב ראש חודש וערב ראש השנה.

מין שליט"א: זקה"ק בעל הישמח משה זי"ע (הובא בספר הישר והטוב ח"א, דרוש ו להושענא רבה, ד"ה אמרתי) פירש המאמר 'מי שאבד חותמו ממתינן לו עד הערב', דהנה יש צלם דקדושה דהיינו ד' פנים שבמרכבה, אדם ארי שור נשר, ויש ח"ו ד' פנים בסטרא אחרא, סוס כלב חמור גמל, ומי שהולך בדרך הישר יש לו פנים מהד' פנים שבקדושה, וחלילה מי שהולך בדרך לא טוב יש לו פנים מהד' שכנגדם, אמנם עוד תקנה לאדם ההוא שיעשה תשובה לערב, וכמבואר בזוה"ק על מארי דחושבנא שמחשבין בכל לילה ולילה לעשות תשובה על מה שעשו ביום העבר. ולכן מי שאבד חותמו דהיינו צלם הראוי לו מהד' פנים שבקדושה, ממתינן לו עד הערב, וחלילה אם לא יעשה תשובה בערב עכ"פ יעשה תשובה בערב שבת או בערב ר"ה או בערב יום הכיפורים, ולכל הפחות לא יאחר מערב שמיני עצרת דהוא יום הושענא רבה.

ובייטב פנים (להושענא רבה, ד"ה ויצא יצחק) כתב באופן אחר, ד'מי שאבד חותמו' הכוונה למי שפגם וקלקל חותמו אות ברית קודש, כדאיתא בתיקוני זוהר (תיקון כב, סו, א) דכל השומר על האוב"ק, אזי שרי עליה שם הוי"ה מלגאו ושם שד"י מלבר, ואילו הפוגם בהם נחסר שם שד"י ובא במקומו ס"מ, ועל זה אמרו ד'ממתינן לו עד הערב' דהיינו עד הושענא רבה שהוא יום ערבה'.

*

עניני ציפיה לגאולה וביאת המשיח

מין שליט"א: אומרים ב'אני מאמין' 'ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא', ויש לחקור האם 'בכל יום' קאי למעלה או למטה, דהיינו שצריך לחכות שיבוא בכל יום, או שצריך בכל יום לחכות שיבוא...

הגרמ"מ: יש מפרשים על מה שאומרים 'כי לישועתך קיינו כל היום', דהכוונה שבמשך כל היום צריכים לקוות לגאולה, בתחילה יש לצפות שיבוא בבוקר,

וביאר הדבר כי בראשית הבריאה יצר ה' אלוקים את האדם בצלם אלוקים הניכרת על פניו, וכל אשר נשמה בקרבו הרי שחקוקה בפניו צלם אלוקים, שעל ידי כן נופל חיתתו על כל ברואי הארץ, ואף כל החיות והבהמות שבעולם יראים מצורת פניו הק', וכמו כן יהא יראתו על כל גויי הארץ שהרי בהם נאמר נמשל כבהמות נדמו ואתם קרויין אדם ולא אומות העולם, לכך כאשר מזכך עצמו האדם כראוי וזוכה שיהא צלם אלוקים חקוק על פניו, ממילא נופל אימתו ופחדו על כל יצורי העולם, וזהו הנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך היינו חקוק עליו הצלם אלוקים, ועל ידי כן גופא ויראו ממך.

וזה שאמר הכתוב כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת 'לא יתיצב איש בפניכם', רוצה לומר שלא יהא על פניכם סתם דמות וצלם של איש, אלא שישירה צלם אלקים על פניכם, ואז ממילא פחדכם ומוראכם יתן ה' על פני כל הארץ, כלומר שבכח הצלם אלוקים שעל פניכם תפול אימתה ופחד על גויי הארץ.

מין שליט"א: מין אאדמו"ר זי"ע האריך בענין זה בשיעור חומש ורש"י (בלק תשמ"ג) ופירש הפסוק (במדבר כב, ג) ויגר מואב מפני העם מאד, שכל מגורתם ופחדם מבני ישראל היתה 'מפני העם', הפנים היהודית שלהם, היינו הצלם אלקים, כי רב הוא, שידעו על עוצם כוחם של בני ישראל שנובע משמירתם את צלם האלקים, אשר זכות זו עומדת להם להתגבר על אויביהם ולהכניעם. ולזה אמר הכתוב עוד 'ויקץ מואב מפני בני ישראל', היינו מהצלם אלוקים שלהם, ועל כן קראו לבלעם הרשע ליעץ להם היאך להכשילם ולהכניס בהם זוהמא וטומאה עד שתסתלק מהם הצלם אלקים והשראת השכינה.

הגר"ש למברגר: זכורני כי לפני כשלושים שנה שמעתי ממין שליט"א בשוה"ט בסעודה שלישית שהביא ענין זה בשם ה'אור המאיר' (פר' בחקותי) שמבאר בזה הפסוק ונפלו אויביכם 'לפניכם' לחרב, שמרמז על הצלם אלקים. ובתוך הדברים מביא שם בשם הרה"ק רבי נחמן מקאסוב זי"ע שביאר המשנה (שקלים ה, ה) 'מי שאבד חותמו ממתינן לו עד ערב', כי נודע שהאדם נברא בצלם אלקים (בראשית ט, ו), ואך בצלם יתהלך איש (תהלים לט, ט), הירא ועובד עבודת בוראו מאיר על פניו חותמו יתברך, ובעשות אחת מעבירה אשר לא תעשנה, סר צלו מעליו ומאבד חותם הקדוש ברוך הוא החקוק בצלם דמות תבניתו.

אך אף על פי כן, דרכו יתברך לעבור על פשע, וכיון ששב האדם ועוזב חטאיו ורפא לו, ומתי שמודה ועוזב, ירוחם, ומחזירין לו חותמו הנאבד ממנו. ואל יאמר האדם כיון שסר הצלם ממני, הרי אני כעץ יבש ואבדה תקותי ח"ו, כי אם מגודל רחמנותו יתברך ממתינן לו מבית דין של מעלה עד ערב, ירצה עד שישבו בתשובה גמורה, בשלשה בחינות ערב המוגבל לזמן התשובה, ערב שבת, הוא מרכז של כל ימי השבוע, ונותנין לו שהות כל שבעה ימים עד ערב

משיח יתוקן כל העולם. ואדרבה מי שכעת מודה ומכיר בכך שהוא בן נכר ונתנכרו מעשיו מהקב"ה, הוא יזכה לראות בביאת המשיח, אבל אחד כמוני שכיום נראה כ'שיינע יוד' אז לא יסתכלו עליו...

אחד הנוכחים: מרן זי"ע סיפר על אביו הרה"ק מרודניק זי"ע שפעם בליל שבת קודש אחרי שבכה כב' שעות בחרוז יבנה המקדש עיר ציון תמלא, נענה ואמר בדמעות שליש, הנה כעת יש אנשים שתומכים בי ויש לי די מחסורי לחם לאכול ובגד ללבוש, אבל כשיבוא משיח ויתגלה ערכי האמיתי הלא כולם יברחו ממני ויעזבוני לנפשי, ואיפה אמצא אז מקום מחסה להסתתר מרוב הבושה...

מרן שליט"א: הוא אמר זאת בענוות קדשו, אבל אני אומר זאת באמת...

אחד הנוכחים: מרן זי"ע אמר שהוא בנה את קרית צאנז ליד הים, שמשם לא יוכלו לזורקו כשמשח יגיע... **הרב זלמן לייב מי-ם:** בגמ' (סנהדרין צה, ב) כבר מובא שרב יוסף אמר שכשמשח יגיע הוא יהיה מתחת לגללי החמורים...

מרן שליט"א: כשמשח יגיע יהיה יום הדין הגדול והנורא... מרן אאדמו"ר זי"ע היה רגיל לומר שלעתיד לבוא יהיה חומת אש סביב לירושלים כדמצינו (זכריה ב, ט) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב, וכיון שעתידיה ירושלים שתתפשט על כל ארץ ישראל (עי' שמו"ר כג, י) הרי שחומת אש תהיה סביב כל ארץ ישראל, ולא כל אחד יהיה להיכנס לפנים, ויש מדמים שכל אחד יוכל לגשת למשיח, והמבחן יהיה מי שיוכל לעבור דרך חומת האש...

אכן אף על פי כן סוף כל סוף כשיבא משיח בסוף יהיה לכל אחד תיקון. החתם סופר זי"ע כותב דאדרבה אנחנו שהיינו בדורות השפלים נהיה אז המחותנים הכי גדולים, כי אנחנו עמדנו בנסיונות של דור האחרון.

אחז"ל (שבת דף ק"ב ע"ב) אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם הראשונים כבני אדם אנו כחמורים, ולא כחמור של רבי פנחס בן יאיר. וכלשון שכתב רש"י (ראש השנה דף כ"ה ע"ב ד"ה אל תאמר) שאי אפשר שיהיו אחרונים כראשונים. ומעתה בתחית המתים כאשר יקימו כל הדורות הללו, או אז נהיה אנחנו כמי שלא באנו לעולם נגד מעשיהם.

וביאר החת"ס אשר דבריו המה תורה מן השמים ומצוה לחזור על דבריו הק' הללו, דבוודאי אינו כן, אלא מה שאמרו חז"ל דאנו כמי שלא באנו לעולם, היינו טרם שעברו הגלות הארוכה והמרה כל כך, ברם אחר שסבלו בני ישראל בצרות והשמדיות רבות גולה אחר גולה, ובלשונו הק' של החתם סופר זי"ע שנאמר בשנת תקי"ף, 'אך הכא מיירי אחר קבוץ גלויות, שסבלנו אלף וז' מאות שנים גלויות ותנועות ועול מלכות, זהו שקול נגד צדקתם דלא הוה להו צערא ותנועה וגלות. על כן למען ירבו ימיכם וימי בניכם וגו' אשר נשבע וגו' לתת להם שהוא תחיית האבות, ואפ"ה ירבו ויתגדלו ימיכם עליהם כימי השמים על הארץ, והכי נמי על ידי תנועת הגלות ירבו ימיכם וימי בניכם.'

אלו תורף דבריו הק' שנאמרו כבר בשנת תק"ץ, ומיני אז חלפו כמעט ב' מאות שנים, אשר בהם ירדנו לסבול ביותר עול הגלות, מהגויים הרוצחים ימשי' הקמים עלינו בכל דור ודור. ובזה ניקח לעצמנו טללי תחיה וחזקו, כי הגם שלפי ערך הדור ירדנו עשרות מעלות אחרונות יותר מדורות שעברו, ברם בגודל הצרות והיסורים הרי שבכך אנו שקולים כנגד מעשה אבותינו, ולכן לא יאמר האדם שאנו כמי שלא באנו לעולם, כי הקב"ה משתעשע עמנו מאוד, ע"כ.

ואם לא בא בבוקר יצפה לקראתו בצהריים, ואם לא יצפה לו שיבוא בערב.

א' הנוכחים: מרן זי"ע הקשה למה דייקא באני מאמין של ביאת המשיח מזכירים גם את הצד השלילי ואומרים ואף על פי שיתמהמה וכו', ולמה אין אומרים אני מאמין וכו' שהשי"ת גומל טוב למי שישמור מצוותיו ויעניש למי שיעבור על מצוותיו ואע"פ שיש צדיק ורע לו רשע וטוב לו, וכדומה.

וביאר כי איתא בכתבים (סידור האריז"ל, הגדה של פסח, פסקא מצה זו) על מה שבארץ מצרים 'לא יכלו להתמהמה' (שמות יב, לט), כיון שאם היו נשארים שם עוד זמן מועט היו נופלים לשער הנ' שבטומאה, ואז לא היו יכולים לצאת לעולם עי"ש. ועל זה אנו אומרים, שאנו מאמינים בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה, רצ"ל גם כשאנו נוכחים שכבר התמהמנו הרבה מאד עד שנפלנו לשער הנ', מכל מקום אנו מאמינים ולא אבדה תקוותנו, ובמצב כזה 'אחכה לו', היינו להקב"ה בכבודו ובעצמו שהוא יבא ויגאלנו, כי אצלו אין שום חשש של התגברות הטומאה ח"ו, כי הלא כל הטומאות לא יטמאון וכל הטינופת לא יטנפון.

מרן שליט"א: האמת הוא כי הציפיה שלי לגאולה הוא בלתי לה' לבדו, כי הלא בשביל עצמי הרי יהיה הרבה יותר גרוע... מי יודע אם יניחו לי לגשת... כל היהודים מכל הדורות יגיעו, ואני אתחבא באיזה חור...

אני תמיד מפרש לעצמי הפסוק שאומרים בהפטרה לתענית ציבור (ישעיה נז, ג) 'ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הבדל יבדילני ה' מעל עמו ואל יאמר הסריס הן אני עץ יבש', דהנה איתא בגמרא (זבחים כב, ב) על הפסוק (שמות יב, מג) 'כל בן נכר לא יאכל בו', ד'בן נכר' היינו שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, והנביא אומר דבעת ביאת המשיח לא יאמר על מי שנתנכרו מעשיו מאביו שבשמים שהוא עץ יבש, כי כשיבוא

¹ וראה בגליון בצילא דמהימנותא (קורח תשפ"א) מה שסיפר הרה"ג ר' יהודה אריה הלברשטאם: היה פעם שמרן זי"ע וזקני [האדמו"ר ר' ברוך מגורליץ] צ"ל חיתנו באותה תקופה, ושלחו הזמנות זה לזה, ומרן זי"ע כתב לזקני צ"ל דאף שהוא קבע את החתונה ביוניאן סיטי ואילו החתונה אצל זקני היה בירושלים, מכל מקום הוא מקוה שגם החתונה שלו תהיה בירושלים בביאת המשיח, ויוכלו לשמוח יחדיו. והוסיף מרן זי"ע, דאף שירושלים תהיה מוקפת חומת אש ולכאורה איך יוכל להכנס, אבל בזכות אבות יוכל להיכנס. והביא מהתוס' (סוטה י, ב ד"ה דאייתיה) דאף שאמרו חז"ל (סנהדרין קד, א) אבא לא מזכי ברא מכל מקום על ידי תפילה מועלת עי"ש, ולכן הוא מתפלל ומבקש שבזכות אבותיו הק' יזכה להיכנס לירושלים מבעד חומת האש...

² בשוה"ט ליל שביעי של פסח תשפ"ג הביא מרן את דברי החתם סופר בארוכה, וז"ל: תא חזי משי"כ הגה"ק מרנא החתם סופר זי"ע (תורת משה השלם, פ"ר עקב) עה"פ (דברים יא, כא) למען ירבו ימיכם, וברש"י 'כימי השמים על הארץ מכאן לתחיית המתים מן התורה', וביאר שם בקדשו דלכא' מה מעליותא ורבותא יש בתחיית המתים, והלא אמרו חז"ל (ע"ז דף ה' ע"א) בואו ונחזיק טובה ואבותינו שאלמלי הן לא חטאו [וחיו עוד בעולם] אנו כמי שלא באנו לעולם, ופרש"י כל זמן שהן קיימין אין אנו חשובין כלום, וא"כ לכא' לעתיד כשיקומו אבותינו לא נהיה חשובים.

ודבר זה כבר אמרו התנאים והאמוראים בדורם, כשאין לנו שום השגה אחד מני אלף מגודל מעלתם של אלה, וכאשר מתעמקים מעט במחשבה על מעלתם אז הרי זה מבהיל על הרעיון, וכבר

וקל וחומר שהיום ישנם הרבה כאלו שמתענים ביום הכיפורים וגם ותשעה באב, ואף אחד אינו אוכל כהיום פיגול ונותר... אם כן בוודאי שזהו עולה לריח ניחוח לה'.

לכן נפסק בשלחן ערוך (אורח חיים סי' תקנ"ט ס"ד) שאין אומרים תחנון בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד, ובבית יוסף (שם) הביא הפסוק (איכה א, טו) קרא עלי מועד, דזהו פליאה עצומה ומשולל הבנה שהיום המר הזה בו חרב בית ה' וגלתה יהודה מעוני נקרא מועד, כי איזה מועד הוא יום רע ומר שבו טירתנו היתה לשמה, ופלא גדול הוא מה שמשמיטין מלומר תחנון בהאי יומא.

ברם היא הנותנת, כי בראותנו אחר שנים רבות כל כך למעלה מאלף ותשע מאות שנה לחורבן הבית, ועדיין עם בני ישראל מקוננים על החורבן הנורא, הרי זה מורה ומלמד על אהבת השי"ת לבניו אהוביו עם בני ישראל, כי עפ"י דרך הטבע הרי שהיו זרועות הייאוש מתפשטים על ישראל, וכאשר נוכחנו לראות במהלך הדורות כמה וכמה אומות אשר נכחדו ואין נזכר שמם על פני האדמה כלל וכלל, והנה עם בני ישראל עדיין זוכרים ומצפים ומקווים לישועה השלימה, ועל זה גופא הוי האי יומא כיום מועד.

ברור בלי שום ספק, שאם היו אומרים בזמן החורבן, שבעוד כאלף תשע מאות ושישים שנה עוד יתאבלו אלפים מבני ישראל על חורבן בית המקדש ויתענו בתשעה באב, לא היו מאמינים לזה כלל ולא היה הדבר מתקבל על לב, ואפילו המלאכים לא היו מוכנים להאמין לדבר זה. ולכן בעת הזאת יש שמחה בכל העולמות.

הרב זלמן לייב מי-ם: בקינות מזכירים שכשהראו ליעקב אבינו את אריכות הגלות אמר, תאמר לירידה שאין אחריה עליה, היינו שאף הוא לא היה יכול להאמין שעוד יזכו לעליה לאחר הגלות הארוכה הזאת. **מנחם שליט"א:** אין זה דרך הטבע כלל וכלל, אין זה על פי טבעיות שעדיין בני ישראל זוכרים את הקב"ה לאחר גלות ארוכה כל כך, וזהו גופא הסימן שבקרב ממש נזכה לגאולה ולבנין בית העתיד, דבלא זה היה משתכח הדבר מן הלב. ונרמז כן בכתוב (ישעיה י, טו) שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה, דכיון שמתאבלים עליה זהו סימן שישוש איתה משוש.

הגרמ"מ: בערוגות הבושם (פרשת מסעי) כתב בענין זה דבר נפלא, דהנה מובא בפנים יפות (פרשת וישב, על הפסוק וימאן להתנחם) על מה שאמרו חז"ל (פסחים נד, ב) גזירה על המת שישתכח מן הלב, שכמים הפנים אל פנים כן לב האדם לאדם (משלי כז, יט), ולכן כל זמן שהאדם חי אין

זה שבדור של היום התענו בני ישראל בתשעה באב זה יהיה הכי חשוב כשמישיח יגיע, שאפילו לאחר כאלף תשע מאות ושישים שנה מעת החורבן עוד צמו בתשעה באב... ובזה לא משנה כלל מי טוב יותר או גרוע יותר, כי הלא אמרו (תענית ל, ב) 'כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה'. לא משנה אם התאבלו פחות או יותר, ובוודאי מיליוני יהודים בלי שיעור צמו בשנה זו. ובדברים של קום ועשה זה אין אנו יכולים להידמות אל הדורות הקודמים, אבל בענייני שב ואל תעשה אין הבדל בינינו לבינם, כי כמו שהאר"י ז"ל לא אכל בתשעה באב כך גם אנו אין אוכלים בתשעה באב.

מנחם אדמו"ר זי"ע היה רגיל על לשונו לבאר מה דאיתא בחז"ל (ספרא פרשת ויקרא, פרשת יב; רש"י ויקרא ה, יז) 'רבי יוסי אומר, אם נפשך לידע מתן שכרן של צדיקים, צא ולמד מאדם הראשון, שלא נצטווה אלא על מצות לא תעשה ועבר עליה, ראה כמה מיתות נקנסו עליו ולדורותיו. וכי איזו מידה מרובה, של טובה או של פורענות, הוי אומר מידה טובה. אם מידת פורענות המעוטה ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו, מידה טובה המרובה, היושב לו מן הפיגולין והנותרות והמתענה ביום הכיפורים, על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות.'

דלכאורה יש לבאר את כוונת חז"ל, דהא אם גם דורותיו בעצמם מתענים ביום הכיפורים ואינם אוכלים מאכלות אסורות, הרי יש להם זכות עצמם של מצוה זו, ואיזה יהודי אינו מתענה בעצמו ביום הכיפורים ונזהר ממאכלות אסורות, ולמה לו זכות אבותיו, וכן למה לא תעמוד לו גם זכות שאר המצוות שקיימו אבותיו, אלא בהכרח צריך לומר דאירי במי שאבות אבותיו לא היתה בידם שום מצוה אחרת זולת מצוה זו של תענית ביום הכיפורים ושלא אכלו פיגולין ונותרות, ואילו הוא בעצמו אין לו אפילו זכות זו ואינו מתענה אפילו ביום כיפור, שאלמלי היה מתענה לא היה נצרך לזכות אבותיו, ומכל מקום תעמוד לו זכות אבותיו עד סוף כל הדורות, כי אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, וזכות המצוה הזאת מגינה לדורי דורות אחריו אף לאלו שהתרחקו לגמרי מדרך היהדות, והקדוש ברוך הוא שהוא חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח מעורר שכל אותם נשמות נדחות וניצוצות קדושים אשר מוצאם מזה האיש שהתענה ביום הכיפורים שישבו ויחזרו לקדושה העליונה, והדברים נוראים ומבהילים על הרעיון.

כיכלתו להתקרב א"ע ולהתראות לפני מלך המשיח, ואמר להם מבקש אני מכם שיפרסמו את הדבר הזה משמי.

¹ ראה שפע חיים חורש"י נצו"י תשל"ט, אות לב; חורש"י במדבר תשמ"א; תצא תשמ"א; שפע חיים רעד"ר, פר' משפטים, מאמר ו, אות טו; פר' שמיני, מאמר א, אות ז; שפע חיים ליום הכיפורים, מאמרי ערב יום הכיפורים, מאמר כא, אות י.

וראה בספר ליקוטים יקרים (עמ' קפז): כמה אנשים מחסידי הרב ר' דוד מטאלנא זללה"ה זי"ע עמדו בביתו ודברו ביניהם מתי נזכה בביאת משיח צדקנו, ויען האחד לחברו איזו טובה תהיה לנו כאשר יבוא ואנחנו נבוש לראות פניו במעשי ידינו, וכאשר שמע הרב זללה"ה זי"ע איזה דבר מזה, אמר להם תאמינו לי שברגע הזאת שיבוא משיח צדקנו תהיה כ"כ הזדככות המוחין בעולם לכל היהודים, שאפילו הפחות שכפחותין יהיה

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע היה מזכיר תמיד שבברכי יוסף כתב (אורח חיים סי' תקנ"ט סק"ז) שבמנחה בט' באב נולד משיח ששמו מנחם, ומזה הטעם לא מיחו חכמים על בנות ישראל שאחר חצות מתעסקות בכל כוחן לכבד הבית ולתקן המיטות שזה מנהג בכמה מדינות, וזהו מנהג קדום לנשים וחיזקו חכמים ידיהם לקבוע אמונת הגאולה, עיי"ש.

והיינו כי מעצם זה שבני ישראל התענו עד כה, מתעורר נחת רוח בשמים ויש התעוררות לביאת הגאולה, וזה מביא המתקה להמשך היום, ולכן אז הוא לידת משיח...

הגרמ"מ: היו כאלו מבני עדות המזרח שנהגו אז גם לסייד הבית.

הרש"ד לייזער: מסופר על הישמח משה זי"ע שעל אף גודל צערו בימי בין המצרים, עם כל זה בהגיע עת חצות של תשעה באב נתהפך צורת פניו לגמרי וראו עליו את הנחמה.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע כתב פעם תשובה, שעודנה בכתב יד ועדיין לא נדפסה, בו הוא בירר שסיום האבילות בתשעה באב הוא מיד בחצות, ושבשעת חצות כבר נמתק הכל.

הגרמ"מ: ידוע מה שכתב החתם סופר שעד ט' באב נקרא החודש 'אב', ומט' באב נקרא החודש 'מנחם'.

מרן שליט"א: היו צדיקים שלאחר תשעה באב השאירו את ה'קנינות' בבית המדרש ולא לקחוהו הביתה, מרוב האמונה שכבר לא יצטרכו זאת בשנה הבאה.

גם הענין שמקדשים את הלבנה במוצאי תשעה באב הוא כי אז הוא זמן נחמה והתחזקות. ולכן היו פעמים שגם כשחל תשעה באב ביום חמישי קידש מרן אאדמו"ר זי"ע את הלבנה במוצאי תשעה באב ולא במוצאי שבת, אך לא היה כן בקביעות.

*

מרן שליט"א: זה פלא דמחד גיסא נפסק בשלחן ערוך (אורח חיים תקנט, ד) שאין אומרים תחנון בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד, ובבית יוסף (שם) הביא הפסוק (איכה א, טו) קרא עלי מועד, דקאי על תשעה באב, ולכן אין אומרים אבינו מלכנו כבכל תענית ציבור, וכן אין אומרים למנצח כי אינו

להוסיף כיון שעד עתה היו תלויים בדין וביום שנשבה תם עונן בת ציון, ומיד מתחיל נחמה, על כן מתחיל חודש אחר ונקרא מנחם, כמו שאנו נוהגים, על כן קורא לט' באב אחד בחודש.

אולם בהגהות חת"ס שנדפס בירושלמי סוף מס' סוטה כתב אהא דאמרו יעשה זה ראש לחשבונות וז"ל "היינו מה שרגילים לחדש שם החודש מיו"ד אב ואילך לקרוא לו מנחם, וכאילו היום פסק חודש אב ומתחיל מנחם, נראה משחרב בט' באתה שמועה לצור ליום, ועלה אמרו האנשים ונקיים ישיש עליכם, ואמרו פ"ק דמגילה אחרים משיש, והוא טובה לנו ע"ד שיש ושמחי בת אדום גם עליך יעבור כוס תם עונך בת ציון, על כן אותו יום מתחיל חשבון חודש מנחם" עכ"ל. משמע שרק מי' מתחיל חודש חדש.

וכן יש בספר מנהגי אמשטרדם (הוצא' מכון ירושלים), עד י' אב קוראין לחודש 'אב', ומי' אב קוראין את שם החודש 'מנחם אב'. אמנם למעשה כתב בשלמי שמחה עמ' רס"ו ששאלו את הכתב סופר מה לכתוב בגט ואמר שאביו והוא כותבים רק חודש אב, בלי מנחם.

הוא משתכח מן הלב כיון שאחד זוכר את השני, אבל כשאדם מת ואינו זוכר את החיים, ממילא הוא משתכח מן החיים. ובחודש אב נתעורר בכי למעלה, ככתוב (ישעיה כב, יב) ויקרא ה' אלקים צבקות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגר שק, והבכי למעלה מעורר זכרון ובכי אצל בני ישראל למטה, כי המחשבה של הקדוש ברוך הוא עלינו מעורר את לבבינו, וזהו מחמת שהם בנים למקום, ולכן נקרא החודש 'אב' לרמז שהוא לנו כאב לבנים, ומזה שאנו מתאבלים הרי זה מוכיח שהקב"ה חושב עלינו.

מרן שליט"א: בקדושת לוי (על מגילת איכה) ביאר דזהו שקונן ירמיה הנביא ואמר (איכה ג, יח-כב) ותאמר אבד נצחי ותוחלתי מה', זכר עניי ומרודי לענה וראש, זכור תזכור ותשוח עלי נפשי, שכאשר נזכרים בבית המקדש אשר היה בנוי לתפארה בירושלים עיר הקודש, והיו עומדים שם הכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם, הרי שעל זה תשוח עלינו נפשנו לבנו עלינו דווי ומעינו חמרמרו, ובכל זאת 'זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל', וכשרואים שעל אף הכל עדיין אנו מייחלים ומצפים לישועה השלימה, לכן אוחיל ואקוה והרי זה אות וסימן ברור כי חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי, ועצם הציפייה לישועה היא התקווה הגדולה ביותר.

הגר"ש למברגר: יש שביארו על פי זה מה שמובא בחז"ל (מכות כד, ב) שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק, אמרו לו מפני מה אתה מצחק אמר להם מפני מה אתם בוכים, אמרו לו מקום שכתוב בו (במדבר א, נא) והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה אמר להן לכך אני מצחק וכו'. דהכוונה דמשום הא גופא שהם בכו על החורבן התנחם רבי עקיבא, כי זהו מוכיח אשר קרוב יום גאולתנו ולא אפסה תקווה חלילה.

הרש"ד לייזער: מחצות היום של תשעה באב נוהגים שכבר מקילים באבילות ואין צריכים לישב על הארץ, ומקורו במדרש (איכ"ר א, נא) ובירושלמי (ברכות ב, ד) שמשחך נולד בתשעה באב בחצות.

¹ וז"ל בהגהות חת"ס לשו"ע אורח חיים (סי' תקנ"א במג"א סק"ב): שמיום ט' באב ואילך מתחיל חודש אחר ואנחנו קורין לו חודש מנחם.

ובאמת החת"ס בשו"ת בתשובות שנכתבו קודם ט' באב, כותב החת"ס 'חודש אב' (ראה סי' קסד; אבן העזר סי' נב), ואילו בתשובות שכתב אחר תשעה באב כתב רק חודש 'מנחם' (ראה אורח חיים סי' א; 'סי' לה).

והטעם הוא ע"פ הירושלמי תענית (פ"ד ה"ה) שאמרו אהא דכתיב (יחזקאל כ"ו) ויהי בעשתי עשרה שנה באחד לחודש היה דבר ה' אלי לאמור, בן אדם יען אשר אמרה צור על ירושלים האה, מהו באחד [לגירסת הקה"ע] אין תימר בא' באב עדיין לא נשרף וכו', אלא קלקול חשבונות יש כאן, ר' יוחנן אמר משל למלך שהיה יושב ומחשב חשבונות באו ואמרו לו נשבה בנך ונתקלקלו חשבונותי, אמר יעשה זה ראש לחשבונות. ופירש קרבן העדה "אמר יעשה יום זה שנשבה בנו ראש לחשבונותי, והכי נמי עשה יום ט' באב ראש לחשבון וכו', ואותו היום קורא יחזקאל באחד לחודש". וכתב על זה החת"ס ז"ל בדרשות: נראה

יום צרה, ומאידך גיסא יושבים על הארץ ומתענים ומתאבלים ומקוננים על חורבן הבית... איתא בחז"ל (ירושלמי יומא א, א) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. ושלשה נביאים מתנבאים בסגנון אחד בביאור מאמר זה לטובה, בבני יששכר (מאמרי תמוז אב, מאמר ב, אות טו) כתב: 'אמרו רז"ל כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. יש לפרש, דהנה אמרו רז"ל (איכ"ר ד, יד) ביום שחרב בית המקדש, נטלו ישראל איפופסין על עונותיהם, היינו שנמחל להם עונותיהם, והשם יתברך שפך חמתו על עצים ואבנים כדי שיתקיימו ישראל. ויש לפרש, כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, הוה כאילו נחרב בימיו, ומהראוי שימחול לו הקדוש ברוך הוא עונותיו'.

וכן כתב גם בספה"ק ייטב פנים (מאמר יפה לעיניים, אות א) 'והנה אמרו חז"ל כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. ולכאורה הדברים תמוהים, כי מה אית לן למיעבד יותר ממה שאנו מחכים ומתפללים בכל יום ויום שישב ברחמים לביתו במהרה בימינו. ושמעתי מפי אבא מארי הגאון הצדיק מו"ה אלעזר ניסן זצ"ל שפירש דבריהם ותורת חסד על לשונו, והוא כי עיקר הפדות של חורבן בית המקדש היה בשביל שהדור שבימיהם נחרב הבית אין לשער גודל הצער שהיה להם באותו זמן, וכמו כן עתה הדור שמשים אל לבו ענין החורבן ומחכה מתי יבנה, ועודנה תכילנה עינינו ועבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו, או לנו כי פנה היום ואין קול מבשר טוב כו', ומצטער על דלותן ושפלותן של ישראל וגלות השכינה ואשר עוד לא נבנה הבית, הנה זה מכפר עון הדור כאלו נחרב בימיו שהיה כפרתן של ישראל, עכ"ד, ואמר זה לפני מוזלה"ה וקלסיה ואמר לו בזה הלשון בני נחמתני, כך שמעתי מפיו הקדוש'.

ואף הישמח משה זי"ע בעצמו מביא מאמר זה בספרו (פר' תשא, ד"ה ורב חסד) שדרשו חז"ל על הפסוק (איכה ד, יא) כלה ה' חמתו ויצת אש בציון, ששפך חמתו על העצים ואבנים של בית המקדש, ואלמלא זאת לא היה נשתייר וכו', נמצא דעל ידי חורבן בית המקדש נתהווה כפרה על ישראל, ועל כן כמו שבחורבנה נשא עונותיהם של ישראל, כך במה שאינו נבנה נושא עונותיהם של ישראל.

ויש להמליץ בזה מה שאומרים 'איזהו מקומן של זבחים וכו' פר' ושעיר של יום הכיפורים', היינו דהמשנה מתמה, איזהו מקומן של זבחים, ולמה אין אנו יכולים להקריב היום קרבנות שיכפרו עלינו, ועל זה ענה 'פר' ושעיר של יום הכיפורים' דכהיום בכל דור שלא נבנה בית המקדש יש כפרה על חטאתינו, כמו בזמן שהיו מקריבים קרבנות בבית המקדש.

הגרמ"מ: החיד"א כתב דבר נפלא (דברים אחדים, דרוש כ) לבאר מה שאמרו בזוה"ק (פר' יתרו, דף עה, ב) דעד ט'

באב דווקא יש לו שליטה לס"מ ותו לא, וזה צ"ב, כי הלא בעשירי נשרף הבית (תענית כט, א), ומדוע דווקא ט' ימים יש לו שליטה ואין לו שליטה בעשירי. וביאר על פי המובא במדרש (פסיקתא דרב כהנא, כח, א; ילקוט, פרשת פנחס, רמז תשפב) אמר רבי לוי בכל חדש וחדש ביקש הקב"ה ליתן לישראל מועד, בניסן נתן להם פסח. באייר נתן להם פסח קטן. בסיון נתן עצרת. בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטל תמוז ואב ואלול, ובא תשרי ופרע להם ראש השנה ויום הכיפורים והחג, אמר לו הקב"ה לאחרים הוא פורע ושליו אינו נוטל תן לו יומו, ביום השמיני עצרת תהיה לכם (וראה בפירוש זית רענן שם; זרע ברכ שני, פרשת האזינו; אהבת דוד, דרוש ד לשבת תשובה; לוויית חן, פרשת מסעי).

ובספר זרע ברכ' (שלישי, פרשת וירא) ביאר דעד מתן התורה היה הקב"ה דן העולם בתמוז ואב וכן היו שומרים אברהם יצחק ויעקב אבותינו ע"ה ושם ועבר, ראש השנה בתמוז ויום הכיפורים באב. והנה אמרו חז"ל (נדרים לב, ב) דשטן ביום הכיפורים אין לו שליטה, ואם כן קודם מתן תורה בעשרה באב שהיה אז יום הכיפורים לא היה רשות לאסטוני. ולכן גם כשחטאו ישראל כיון שהארה מתנוצצת בשמים, כנודע שכל הארה המתחדשת ביום אחד בשמים נשאר הרושם ביום ההוא לדורות עולם, לכך בעשירי באב שהיה יום הכיפורים מעת בריאת העולם אין לו רשות לאסטוני, ומה שנשרף הבית בעשירי היה רחמים פשוטים ששפך חמתו על עצים ואבנים, ואין לו לס"מ חלק בעשירי באב. ואפשר שטעם ר' יוחנן דאמר (תענית שם) אילו הואי התם קבעתיו בעשירי אינו מפני שהוא חמור מט', רק אדרבא מפני שיש בו רחמים יותר מט' ואינו ברשות ס"מ, אפשר דהיה חשוב יותר צעקתם ותעניתם של ישראל בעשירי.

הגר"ר יחזקאל היילפרין זצ"ל: בעבודת ישראל (מאמרי תשעה באב) מביא מהרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, שמראש חודש ניסן עד שבועות מאיר שם אדנ"י בסדר הימים, י' ימים ראשונים דניסן הוא אות י', עד י"ד ניסן הוא אות ד', ומפסח עד שבועות נ' ימי הספירה, אות נ', ויום א' דחג השבועות הוא א' דשם אדנ"י. מתקרבם בא' דאנכי בתכלית ההתקרבות. וכתב הרה"ק מקאזניץ, ואני אמרתי גם אנו לימים הללו, לבעלי התשובה שלא זכו לעלות במעלות הקדושה בשם אדנ"י דחודש ניסן עד שבועות, ונפלו ב"ז בתמוז, לזאת מתחיל שם חדש מיום י' אב, מיום י' אב עד כ"ט אלול יש נ' ימים, הוא נ' דשם אדנ"י. עשרת ימי תשובה הם אות י', ד' ימים שבין יום הכיפורים לסוכות הוא אות ד' עד יום ראשון דחג הסוכות שהוא אות א', שנקרא בתורה 'ולקחתם לכם ביום הראשון', הוא בנין חדש של מלכות ה' והזדונות נעשות כזכויות על ידי תשובה מאהבה.

נר להולכים שנלב"ע בתקופה האחרונה לדאבון קהל עדתינו הק'

המשב"ק הרה"ח ר' יצחק אייזיק מאיר זלמנוביץ זצ"ל

בעיה"ק ירושלים, שם למד בחברותא עם יבדלחט"א הגה"צ רבי יוסף משה שניאורסון שליט"א, ראש הישיבה כיום. בימי לימודו בטשעבין התחבב מאוד על ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל ונקשר אליו בעבותות אהבה. כל ימיו של המנוח לא מש מעל שולחנו הספר 'ברכת שמעון' של ראש הישיבה.

בהיותו בירושלים של מעלה אהב גם ללכת לשולחנותיו הטהורים של הרה"ק בעל הבית ישראל מגור זי"ע, אשר חיבבו ביותר וקרא לו בחיבה "מיין קליינע זלמנוביץ!"... רגיל היה ר' אייזיק מאיר לספר שמנהגו היה שבשובו מעכו לירושלים היה נכנס ליטול שלום מה"בית ישראל", ופעם אחת כשהושיט ידו לשלום הביט בו ה"בית ישראל" בעיניו הטהורות במבט חודר רושף אש ושאלו: "זלמנוביץ, די יצר הרע האסטו גלאזט אין עכו?!" ומרוב המורא והפחד ברח ר' אייזיק מאיר מהקודש פנימה, כשכובעו נשמט מעל ראשו והוא לא חש ולא מרגיש...

משגיח בשיבה: בהגיעו לפרקו נלקח אחר כבוד להיות חתנו של בנש"ק הגה"ח רבי חיים שלמה רבינוביץ זצ"ל, מגזע הרה"ק מפשיסחא זי"ע ומדמויות ההוד של ירושלים של מעלה. לאחר נישואיו התגורר בעיה"ק ירושלים שם היה לאחד ממובחרי האברכים בכולל רב אחא המפורסם. בשנת תשל"ח נקרא על ידי כ"ק מרן זי"ע להיות משגיח רוחני בשיבה לצעירים בקרית צאנז נתניה. את תפקידו זה מילא בחן ובחסד וברחמים כאשר תלמידי הישיבה מאז מתגעגעים לדמותו האבהית כאשר היה כמלאך האומר להם גדל.

הוא מעולם לא למד שיטות חינוכיות כאלו ואחרות אבל הוא היה דמות עילאית של מחנך ממדרגה ראשונה. כ"ק מרן שליט"א התבטא על כך ש'היה לו לב, לב רחום ומבין', וזה עולה על הכל.

פעם פגש באחת בלילה בחור יתום, תלמיד הישיבה, שבמקום להיות בפנימייה הסתובב ברחוב בחוסר מעש. ר' אייזיק מאיר זצ"ל לא העיר לו על כך אלא אמר לו בהרעפת אהבה: אני מרגיש שמשהו מפריע לך. הוא לקח אותו לביתו, האכיל והשקה אותו, שוחח עמו שעה ארוכה ורק לאחר מכן פטרו לשלום. בחור זה העיד שנים לאחר מכן, כי פגישה אקראית זו עם המשגיח ר' אייזיק מאיר החזיקה אותו עוד תקופה ארוכה לאחר מכן.

במקום שבט חובלים, היה משתמש עם חיוכו ועם מילים טובות ואיתם עוטף במתיקות את המוסר שהיה צריך לתת - והבחורים קיבלו זאת בהבנה והבינו היטב את מה שרצה להביע להם.

אחד מתלמידי הישיבה נאלץ להיות עם אביו בחגים ומועדים, היות והאב שימש בתפקיד של רב בית הכנסת. הבחור עשה זאת בלב כבד, אך ר' אייזיק מאיר היה מעודד ומחזק אותו תמיד שלא מפסידים מכיבוד אב, וגם הוא עצמו היה נאלץ לנסוע לעכו במקום להסתופף אצל כ"ק מרן זי"ע... פעם אחת, כשסיימו את תפילות הושענא רבא בזמן

אבל כבד ויגון קודר עטפו את אלפי אנשי שלומנו בארץ ובגולה, עם הישמע הבשורה המרה על פטירתו של רב האי חסיד וותיק, איש אשר רוח בו, אציל הרוח ועדין הנפש, צנמ"ס, הרה"ח רבי יצחק אייזיק מאיר זלמנוביץ זצ"ל, משמש בקודש במשך קרוב ליובל שנים אצל יבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, ומלפנים משגיח רוחני בשיבתנו הק'.

ר' אייזיק מאיר, כפי שנקרא בחיבה בפי כל, היה חסידישער געווייקטער יוד במלוא מובן המילה. אוצר כלי חמדה, בעל ידיעות רבות בש"ס, בהלכה, במנהג ובסיפורי צדיקים. תהילתו בקהל חסידים כדמות הוד בעל שיעור קומה שבתוקף תפקידו כמשמש בקודש לפני ולפנים התבלט בקרב כל קהל אנ"ש חסידי צאנז כדמות מאירת פנים המקדימה שלום לכל אחד ואחד, נעים-שיח ובעל שאר-רוח, האוצר בזכרוננו כל שמחה ולהיפך ח"ו, ותמיד מוכנה בפיו מילה טובה לכל אחד, גדול וקטן באשר הוא. בשנים האחרונות חלה במחלה הקשה והיה מסובל בייסורים נוראים. עם כל זה היה מקבל את מבקריו במאור-פנים ובשמחת-חיים שהייתה אופיינית לו גם בזמנים שעבר תקופות קשות.

בשורת פטירתו התפשטה כאש בשדה קוצים, כאשר כולם מבכים את האי שופרא דבלי בארעא, איש חמודות שפיאר בנוכחותו ובפעולותיו המבורכים את חצר הקודש צאנז.

ימי חורפו: נולד בערב ראש חודש אלול שנת תשי"ב בעיר יבנה לאביו הגה"צ רבי ישראל אריה זלמנוביץ זצ"ל, לימים אב"ד עכו. באותם ימים כיהן הגרי"א זלמנוביץ זצ"ל כרב העיר יבנה לאחר שנשלח לשם בשליחותו של הגאון החזון איש זצוק"ל שהבטיח לו כי הדבר לא יפגע בחינוך בניו ויזכה לראות דורות ישרים מבורכים, ברכה שאכן התקיימה לתפארת. החזון איש אף הגיע במיוחד ליבנה לשמש כסנדק לרך הנימול ה"ה המנוח ז"ל, לאות הוקרה והערכה לאביו על פעילותו הרבה למען הפצת היהדות בעיר. אמו ע"ה של המנוח ז"ל הייתה חוטר מגזע קודש, הגה"ק מסוואלוויא זי"ע, המהר"ץ חיות זי"ע ועוד.

הגרי"א זלמנוביץ זצ"ל היה מגדולי תלמידיו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, עוד בשבת מרן זי"ע בעיר רבנותו קלויזנבורג. בשנת תש"כ הוכתר ע"י כ"ק מרן זי"ע לשמש כרבה של קרית צאנז נתניה, ומאז היה המנוח בנו ר' אייזיק מאיר זצ"ל דבוק בכל לבו ונפשו לכ"ק מרן זי"ע שאף נטה לו חיבה - כעדות כ"ק מרן שליט"א בהלוויה - כמלאך האומר גדל.

במעלליו יתנכר נער. מכריו מימי ילדותו זוכרים אותו תמיד כבעל לב רך, שופע סביבו טוב לב ותפילות כחסידים ואנשי מעשה. ר' אייזיק מאיר זצ"ל למד בצעירותו עד גיל שמונה בת"ת המקומי ביבנה, וכאשר עבר עם משפחתו לגור בקרית צאנז נתניה, למד בת"ת ובישיבה בקרית צאנז והתבלט כאחד מטובי בני החבורה בתורה, ביראת שמים ובמידות טובות. שנה אחת למד בשיבת הגאון מטשעבין

הקדיש שעות רבות, והמון מכוחו, כדי שלא ייצא מכשול מתחת ידו, שאיש לא ייעלב ושכולם ייצאו מרוצים. הוא התבטא פעם בפני אחיו יבדלחט"א ר' אברהם שליט"א שקל לו יותר לחלק 'מים אחרונים' לחמש מאות אנשים מאשר לחלק שבע עליות...

בני משפחתו ספרו במהלך השבעה, כי באמת השקיע בזה הרבה מחשבה ואת כל מוחו שלא יצא ח"ו שום פגיעה, ובסעודת ליל שבת בקושי היה יכול לאכול, כי היה עסוק להסתכל בדפים של העליות והכיבודים, לראות שהכל כהוגן ועל צד היותר טוב.

כשנחלש ביותר וכבר לא יכל לשאת בעול הגבאות בבית התפילה של כ"ק מרן שליט"א, אמר פעם לאחד הגבאים: "דעו לכם, כשאתם מכבדים יהודי מבוגר בעליית 'אחרון' גשו אליו בעליה ראשונה ותאמרו לו שהוא מקבל 'אחרון', על מנת שלא יהיה לו חלישות הדעת לחשוב כל העת האם יקבל עליה או לא...", כך היה חושב על הזולת כל העת.

על רגישותו הרבה סיפר אברך שהסתופף בצל הקודש שפעם ניגש אליו ר' אייזיק מאיר באמצע שלוש-סעודות, ואמר לו: ראה, בעוד דקות אכבד את פלוני בזמר, אך היות והשם שלך דומה לפלוני, תבין שהכוונה היא אליו. ומדובר היה באברך צעיר שהיה כאן בין אלפים...

למרות שהיה האדם הקרוב ביותר אל כ"ק מרן שליט"א, היה חרד על כל מילה שאמר מרן שליט"א, והייתה בעבורו קודש קדשים.

בר דעת: היה כאמור בר דעת ורבים נהנו הימנו עצה ותושיה. גם רבים שקיבלו תשובה מסוימת בקודש פנימה היו נועצים עליה אצל ר' אייזיק מאיר ומקבלים ממנו הסבר בהיר ונהיר.

בתפקידו לימד את הזולת פרקים נפלאים בקשר שבין חסיד לרבי. פעם בעת קבלת קהל ניגש אליו אברך ותינה בפניו שלא מרגיש בנוח להיכנס אל הקודש פנימה בשעה שהוא רואה כאן כמה עם 'חבילות גדולות וקשות' ואילו הוא נכנס בגלל איזו בעיה קטנה. ענה לו ר' אייזיק מאיר: מרן שליט"א לא מודד את הבעיות של הנכנסים אליו ולא משווה אותם אחד לשני, הוא מסתכל על הקושי האישי של מי שנכנס אליו ומה שמטריד אותו כעת כאילו וזו כרגע הצרה הגדולה ביותר.

ר' אייזיק מאיר ז"ל היה נוהג כבוד בכל אדם, והיה פעם באחד בשולחנות הטהורים שהיה קהל ענק קודם שהתחיל הטיש, ונמצא שלא היה מספיק מקומות סביב השוה"ט למבוגרי אנ"ש ור' אייזיק מאיר במתק לשונו הכריז: "מיר בעטן די יונגע זיידע'ס זאלן מאכ'ן פלאץ פאר די אלטע זיידע'ס". הוא סבר שיש לכבד אברך בן ארבעים שכבר נהיה סבא ולא רצה להוריד מחשיבותו, אבל סבר שיש לכבד יותר זקן בן שמונים שהוא יותר מבוגר.

היא שיחתו: אחת מן המופלאות אצל ר' אייזיק מאיר זצ"ל היה עניין של ניצול הזמן. היה נזהר בכל מיני זהירות שלא לבטל את הזמן לריק, ולא לבטל רגע כמימרא. מעולם לא ישב על שולחנו בלי ספר, וגם כשכוחותיו לא היו עמו, כשלא היה בקו הבריאות, גם אז מלמלו שפתיו פרקי תהילים או שעיין באיזה ספר. צאצאיו מספרים שבמשך שנים רבות כשהלך לישון, היה נכנס למיטתו עם הספר 'מצוות המלך' על תרי"ג מצוות. על מנת לדרבן את נכדיו

מאוחר מאוד, חיפש אחר הבחור הזה, הביא לו סכום כסף גבוה, ואמר לו: אתה הרי צריך לנסוע לשמחת תורה לאבך. אין כבר תחבורה ציבורית, לכן נתתי לך כסף למונית...

בחורים רבים היו מבקשים ממנו שיעיר אותם בשעה מוקדמת כדי שיוכלו להשכים קום וללמוד. הוא עשה זאת למרות שזה לא היה במסגרת תפקידו, וגם הוא עצמו נכנס להיכל הישיבה ללמוד עמם במשך כמה שעות עד לתפילה. גם לאחר שפרש מתפקידו, עדיין היה פורס כנפיו על הבחורים כאב רחמן. בימי מלחמת המפרץ, כאשר כולם פחדו וחרדו מאימת הטילים הכימיים שהיו צפויים להישלח לארץ מעיראק, וכולם היו מתחבאים בבתייהם בחדרים אטומים עד יעבור זעם, היה ר' אייזיק מאיר עוזב את ביתו בעת הישמע האזעקה והולך להיות עם הבחורים, כדי להיות בעבורם הדמות המרגיעה.

משמש בקודש וחסיד: בד בבד הפך להיות יד ימינו ונאמן ביתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ששימש אז כרבה הצעיר של קרית צאנז נתניה. מאז לא זזה ידו מתוך ידו להבחל"ח. הוא היה נאמן בית במלוא מובן המילה, מסור בכל לב ונפש, עבד נאמן בכל ישותו ונפשו בלי לערב כל אינטרסים אישיים, ואף זכה להערכה עצומה מאת הקודש במשך כל השנים. לא רק גבאי ומשמש בקודש היה, אלא גם איש סוד, בעל עצה ותבונה, בר דעת ובר חכים, שזכה ודעתו התקבלה בקודש פנימה.

בד בבד היה חסיד במלוא מובן המילה. עוד בשנת תשכ"א, כשהיה ילד, הגדיר אותו כ"ק מרן זי"ע כ'חסיד', ואכן דבר זה בלט בכל אורחות חייו. עד היכן מגיעה התקשרות לצדיק ניתן ללמוד מהעובדה שפעם לאחר ש"ק מרן שליט"א ביקר אצלו, בימי חולשתו, התבטא ואמר בפני נכדיו שהוא מתפלל שייסוריו של מרן שליט"א יעברו אליו, כי כשמרן שליט"א סובל, סובלת כל העדה הקדושה המצטערת בכך, מה שאין כן כשהוא סובל... הא למדת גם פרק במסירות שלו לציבור גם על חשבוננו.

בשנותיו האחרונות הלך עם מקל בשל מצב בריאותו, אך כחסיד אמת, לא נכנס עם המקל אל מעון הקודש, שמא שררה יש בכך...

כל יישותו אמרה צאנז. תרי ריעין דלא מתפרשין. פעם הראה לאחד מהחסידים מה שאומר בעל חובת התלמידים בספרו 'תמה אני שאין העולם מרעישים כשהולכים לשלוש סעודות כמו שהולכים לכל נדר'. ור' אייזיק מאיר הוסיף במתק לשונו: 'תמה אני, אם בעל חובת התלמידים היה כותב זאת אם היה רואה מהי שלוש סעודות בצאנז אצל מרן שליט"א'...

בתפקידו זה כגבאי ומשמש בקודש, ראה עצמו כעבד נאמן גם כלפי כל קהל החסידים אשר הביטו אחריו בהערכה עצומה, ורבים גם נהנו הימנו עצה ותושיה לאחר שראו בו דמות של בר סמכא בעל שכל הישר. ועם כל זה מעולם לא החזיק טיבותא לנפשיה לא גבה לבו ולא רמה נפשו, והיה צנוע ומעלי המתהלך בצדי דרכים. כאמור, היה אוצר כלי חמדה וגדולי הדור וצדיקים שביקרו בחצרות קדשינו היו גם נהנים מפרי אמריו.

במשך שנים רבות היה אחראי על הכיבודים והעליות בחצר קדשנו והשקיע בזה מוח ולב ואת כל יישותו. הוא ראה בתפקידו זה מקום להטיב ולא ח"ו להיפך, ועל כן

ממחלת הסוכרת. ר' אייזיק מאיר לא חשב פעמיים, הלך לביתו והביא משם את כל מה שהלה היה צריך. לא פעם, כשהגיעו אורחים רבים אל כ"ק מרן זי"ע, דאג להם הוא מקום של לינה, ולפעמים אף הביא את מיטתו שלו לאחד האורחים... הוא עצמו העיד שמעולם לא זוכר שרק הוא וב"ב אכלו סעודת שבת לבד. תמיד היו שם עוד אורחים. אחת האנקדוטות שסופרו בבית האבילים בשבעה לפטירתו, הייתה שפעם אחת פגש באברך שהיה שתוי למעלה מהמידה בפורים, הכניסו ר' אייזיק מאיר לביתו, השכיב אותו לישון, ונימוקו עמו שבמצב כזה, לא טוב שהאברך יופיע בביתו...

כ"ק מרן שליט"א העיד עליו כי למרות שכל מי שעוסק בצרכי ציבור במשך כל שנותיו לא ימלט שיהיה אי מי שנפגע ממנו, אף על פי כן, ר' אייזיק מאיר היה בכך יוצא מן הכלל. הוא נזהר מאוד שאיש לא ייפגע ממנו, וגם הוא עצמו מעולם לא כעס ולא התרעם על איש!

מעולם לא סירב לגבאי צדקה, וגם לא היה מסוגל לבקש עודף, ולכן היה נותן שטרות לצדקה מבלי לבקש עודף. לפני עשרות שנים הייתה מחלוקת קשה באחת הקהילות עד שהתפלגה לשניים והמנוח ז"ל מאוד כאב לו על פגיעה בתלמידי חכמים שנבעה מאותה מחלוקת. כידוע, כבוד התורה ולומדיה היה בעיניו קדוש מאוד. פעם אחת שם לב אחד מבני משפחתו שר' אייזיק מאיר נותן סכום גבוה מאוד לצדקה עבור אחד מבני אותה קהילה שביקש ממנו. כשנשאל על כך הסביר שבכל פעם שהוא רואה אחד משם, הוא כועס בגלל הפגיעה בתלמידי חכמים, לכן הוא נותן להם סכום גבוה כדי לשבור מידותיו וממילא הוא הפך להיות כתובת בעבורם...

פעם השתתף בשבת עליה לתורה שהתקיימה בירושלים לבחור יתום, על מנת לחזקו ולעודדו. במוצאי שבת, כאשר כבר היה בדרך חזרה לביתו בקרית צאנז נתניה, התקשרה אליו המחוננת האלמנה והודתה לו על השתתפותו, אך הוסיפה שעדיין אינה רגועה בקשר לבנה החתן ולהכנות שלו לחתונה. מיד ביקש מנהג המונית להסתובב בחזרה ולחזור לירושלים למען הרנין לב אלמנה ויתום.

רק לאחר פטירתו נודע מעשים לאין שיעור של חלוקת צדקות לרוב, והכל בצנעא, באופן שאין לו אח ורע.

ימי אבל: כאמור בארבעת השנים האחרונות סבל ייסורים קשים ומרים ונזדככה נפשו. בליל יום רביעי, ו' תמוז, השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה במעמד למעלה ממניין של צאצאים שאמרו סביב מיטתו פסוקי וידוי ופסוקי דרחמי.

למחרת התקיימה הלווייתו בהשתתפות המוני אנ"ש שהילכו אבילים ושפופים אחר מיטתו, בראשות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א שהיה ראשון המספידים וקרא עליו בקול בכי: "צר לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאד נפלאותה אהבתך לי". בדברי ההספד ביכה כ"ק מרן שליט"א את האבידה הגדולה וציין את הקרבה אשר זכה לה המנוח מכ"ק מרן זי"ע והוסיף עוד למלל בשבחיו, כאשר בין הדברים אמר: "בטוחני שכל מעשיו הטובים הולכים לפניו, וכאשר שב למקומו אחר שנות יסורים ומכאובים הרבה, הריהו חוזר לשורש אבותיו, ולשורש המקום שם היה קשור ודבוק, לעת הזאת בקשתנו שישמש כשליח

סיפר להם על ימי אברכותו שבלייל שבת היה עולה על יצועו בליל שבת בשעה מוקדמת מאוד, והיה משכים קום במשך כמה שעות לפני עלות השחר, כדי להגיע לתפילת שחרית של שבת לאחר שעות של לימוד.

תיכף בקומו משנתו, מיד פנה לשולחן לימודו, שם ישב רכון על הגמרא ושאר ספרי הקודש. בשנותיו האחרונות, בהם גברו מכאוביו, הרבה להאזין בטלפון לשיעורים על הש"ס. העידו בניו ונכדיו שמעולם לא ראוהו יושב על הספה שהיתה בסלון הבית. רק פעם אחת בשנה, בליל הסדר, כמנהג רבוה"ק...

למרות שעמד על משמרתו בשולחנות הטהורים בלילי שבתות, היה שב לביתו ולומד בעוד כמה ספרי חסידות קדושים, לצד חזרה על הפשעטיל ועל התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א, ורק לפנות בוקר היה פורש לשינה מועטת. בכלל אמרו עליו, שבכל עת שהיה מתעורר משנתו, אפילו כמה פעמים באמצע הלילה, לא היה נשאר בה, אלא קם ומתיישב ללמוד, וחוזר לישון רק כאשר העייפות גברה עליו. לפעמים היה זה רק לכמה רגעים - בפרט בשנותיו האחרונות שלא היה בקו הבריאות - ובכל זאת לא התעצל מלקום ממטתו. גם כשנאלץ לשכב מחמת חולשתו, היה מעיין באחד מספרי השו"ת.

לפעמים פלט מבלי משים לאחר תפילת שחרית שהתפלל כמנהגו כותיקין: 'היום כבר למדתי כמה פעמים את הדף היומני'...

סיפר חתנו הדומ"צ הגרצ"א הורביץ שליט"א שפעם שבת אצלו חותנו על שבת קודש בפתח תקוה, וסבל אז ממחלת השושה ברגלו. באמצע הלילה ראה הגרצ"א את חותנו שהתעורר מתנומתו והלך לכיוון הסלון ללמוד. בחששו לבריאות חותנו שהיה שרוי בחולשה, הלך גם הוא לסייע לו ללכת ולשהות עמו. כשזיהה זאת רבי אייזיק מאיר סגר את הגמרא בה למד וחזר ליצועו, ורק כעבור כמה רגעים כשדימה שחתנו שב לישון חזר ללמוד...

טוב לב: היה מצוין במיוחד בטוב לבו ששפע ממנו בכל עת ועונה גם כשעברו עליו תקופות לא קלות. שבוירי לב וקשיי יום מצאו אצלו אוזן קשבת ולב רחב ומבין, וחיוכו האופייני המיס לבבות.

אביו הגה"צ בעל 'חיי נפש' זצ"ל הגדיר אותו באחד מספריו 'חכם להטיב לכל'. וכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א התבטא על כך שזו הגדרה נכונה וקולעת.

היה מקדים שלום לכל אדם, גם לילדים קטנים. היה מלבין שיניים לכל אחד ואחד. רבים שהגיעו לצאנז סיפרו כי הקירוב שנתן להם היה להם למשיב נפש. אחיו יבדלחט"א ר' שמואל נטע שליט"א מספר כי פעם הלך בירושלים יחד עם אחיו המנוח ז"ל, וחלפו על פני שני זקנים שר' אייזיק מאיר שאל בשלומם כדרכם. כמה דקות לאחר מכן כשנפגשו ברמזור אדום, שאל אותו אחד מהם האם הוא מכיר אותו. ר' אייזיק מאיר ענה שלא. הקשה הלה: אם כן מדוע אמרת לי שלום. ענה ר' אייזיק מאיר: הלא כך חינוך אותי מבית אבא.

לב גדול היה לו בשביל השני, ולרבים שמורים סיפורים קטנים וגדולים אודותיו. סיפר יהודי שהיה מגיע לקרית צאנז מפעם לפעם ופעם אחת שאל את ר' אייזיק מאיר היכן יכול להשיג מזונות לפני התפילה, היות והוא סובל

בבית החיים הספידו עוד, גיסו הגאון רבי בן ציון רבינוביץ שליט"א ר"מ בשיבת מאור עיניים רחמסטריוקא וחתנו של כ"ק האדמו"ר מרחמסטריוקא זצ"ל. וכן בנו הגדול הרה"ג ר' דוד זלמנוביץ שליט"א משגיח בשיבת היכל התורה.

הותיר אחריו דור ישרים מבורך, בנין וחתנין רבנן ואנשי חסד ומעש. אלמנתו הדגולה תחי' שעמדה לימינו כל חייו, חתנו הגדול הרה"ג רבי צבי אלימלך הורוויץ שליט"א דומ"צ בית מדרשינו בכפר גנים ומגדולי רבני פ"ת, חתנו הרה"ח ר' מאיר אברהם שנק הי"ו מטובי המחנכים בקרית צאנז נתניה, בנו הרה"ג ר' דוד שליט"א משגיח רוחני בת"ת דרכי אבות קרית צאנז נתניה ומראשי ישיבת היכל התורה פעיה"ק, בנו הרה"ח ר' משה הי"ו מטובי עסקני חצר הקודש צאנז והמרכז הרפואי לניאדו, חתנו הרה"ח ר' יחיאל חנא לנגסאם הי"ו מנהל מוסדות התורה והחינוך דחסידי צאנז באלעד, חתנו הרה"ח ר' יחזקאל רוט הי"ו מטובי האברכים בביתר, ובנו הרה"ח ר' מרדכי הי"ו מחשובי האברכים ואנשי החסד בקרית צאנז נתניה. הותיר אחריו גם את אחיו וגיסיו החשובים שליט"א. תנצב"ה.

למסור מצבנו המר והשפל אשר כשל כח הסבל וכבר נתמלא כל הבגד כולו קרעים, וכבר ירא ה' בעני עמו אשר כולנו כעניים ודלים אין אתנו נביא ולא אתנו יודע עד מה, כי אין לנו כל עצה אחרת זולת שהקב"ה היא יערה עלינו רוח ממורם, רוח דעת ותשובה ורוח טהרה משמי שמי מרום", (דברי המיספד נדפסו בגליונו פר' בלק).

גיסו הגאון רבי אשר ווייס שליט"א גאב"ד דרכי תורה ביכה את האבידה הגדולה ואמר: "קשה לאבד גיס, אבל קשה עוד יותר לאבד חבר טוב שהיה עמי יחד למעלה משישים שנה". בדבריו ספד על האי חסיד וותיק ששימש בקודש אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וצאו מה הבריות אומרות עליו. על מידותיו הטובות סיפר שכאשר נסע ר' אייזיק מאיר להלווייתו של אחותו - ה"ה הרבנית שלו, מרת ווייס ע"ה - בדיוק צלצל אליו אחד ממורי הנפש שהיה מעסיק אותו רבות. והנה ר' אייזיק מאיר כדרכו מרבה עמו בשיחה. הבן שנסע עם ר' אייזיק מאיר תהה: עד כאן אבי, וכי אי אפשר לומר לו שהנך בדרכך להלווייתו של אחות? אמר לו ר' אייזיק מאיר משפט נוקב: דווקא עכשיו, בני! וכי מתי יש לי עוד הזדמנות לבכות איתו על צרותיו - - - איזו מדרגה של השתתפות בצער.

בחרות קדשינו

המשא המרכזי יימסר מפי כ"ק האדמו"ר משבט הלוי שליט"א, שיעמיק בנושא "באשערט או השתדלות. הכוח של ההורים" - שעה של קורת רוח שתיתן מענה רוחני ומעשי בנושא השידוכים.

הרה"ג רבי אשר ישעיה מוטצען שליט"א, דומ"ץ בבד"צ בני ברק ורב מרכז שמחם, יתרום מניסיונו בנושא "הלכה ומעשה ותובנות בשידוכים".

הרב אהרן זילבר הי"ו, יו"ר זילבר ייעוץ והדרכה, ימסור שיחה מקצועית תחת הכותרת "איך מקבלים החלטה בדבר החשוב ביותר בחיים - השידוך של ילדיי?" - הרצאה מעשית, פרקטית, עם המון כלים לחיים.

הרב בועז בדיחי שליט"א ימסור את "דבר שמחם". הכניסה לוועידה חינם. גברים יכנסו משער 1, ונשים משער 2. כיבוד עשיר יוגש במקום. תפילת מעריב תתקיים בשעה 20:45, ותחילת הוועידה בשעה 21:00.

ביום שני הקרוב - עצרת ענק למען השידוכים

ועידת "בתים נאמנים 3": ערב משנה חיים וכלים מעשיים

לעתיד הילדים ייערך במעמד קהל רב בהיכל רוזנברג פעיה"ק

במרכז "שמחם" דחסידי צאנז, הושלמו ההכנות לקבלת פני קהל ההמונים מכל רחבי ארצנו הקדושה שיגיעו להשתתף בוועידה השנתית הגדולה והחשובה "בתים נאמנים 3", שתתקיים בעזרת ה' ביום שני הקרוב, ג' במנחם אב, בהיכל רוזנברג בקרית צאנז, נתניה. רבים מעידים שבועידות הקודמות הם חוו שינוי תפיסתי ומשמעותי שסייע בידם בשעה הנכונה לקבל בס"ד החלטות נכונות בשידוכים.

בראש המעמד: ברכת הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א תימסר על ידי הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, שיעסוק ב"חס בין ההורים לבחורים בישיבה" - שיחה חשובה לכל הורה.

בסיועם דשמיא

כולם כאן

אבות, אחים, אברכים,
גיסים, סבים, אמהות, אחיות,
בית יעקב, גיסות, סבתות

כי חייבים לקבל כלים
לעזור להם

ועידת
בתים
נאמנים

ועידת "בתים נאמנים" / יום שני ג' מנ"א / היכל רוזנברג

בס"ד

יום בבית ה'

פרנס יום בכוללי הש"ס
שותפות קודש במאות תלמידי חכמים מופלגים ברחבי ארה"ק

כ"ב תמוז

שותף בלימוד בבית ה'

הרה"ח **משה קלוגר** הי"ו
מנהל מפעל הדף 'משתמרת'

לזכות שמחת הולדת הבן **בורך יעקב קאפיל** שי'
ולכבוד שמחת יום השלישי למילה בשעטומ"צ ובמזל טוב
שיגדל בתנ"י לנח"ר הוריו שי'

כ"ה תמוז

שותף בלימוד בבית ה'

הרה"ח ר' **משה מרדכי ניימן** הי"ו

לזכות הכנס בנו יקירו הבה"ח **מנחם** שי'
לעול תורה ומצוות בשעה טובה ומוצלחת ובמזל טוב

כ"ה תמוז

שותף בלימוד בבית ה'

הרה"ח ר' **יוסף יצחק וייסברגר** הי"ו

לזכות הכנס בנו יקירו הבה"ח **פנחס שלמה** שי'
לעול תורה ומצוות בשעה טובה ומוצלחת ובמזל טוב

כ"ח תמוז

שותף בלימוד בבית ה'

הרב **מרדכי שפירא** הי"ו

לזכות הכנס נכדו יקירו הבה"ח **שלום אליהו** שי'
לעול תורה ומצוות בשעה טובה ומוצלחת ובמזל טוב

כ"ח תמוז

שותף בלימוד בבית ה'

הרה"ח ר' **אברהם מרדכי וייצנער** הי"ו

לזכות שמחת הולדת הבן **שלמה** שי' ולכבוד שמחת הכנסתו
לבריתו של א"א בשעטומ"צ ובמזל טוב

לימוד וישיבת כל הש"ס וכוללי
מסעורו של כ"ק מרן אדמו"ר מנצחני זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לתרומות והנצחות: הר"ר שמואל בורד - 054-8441601

חשוב לציין: מפני חשיבות ורגישות הנושא, אין כניסה למי שאינו נשוי, והוועידה לא תשודר בשידור חי. הרב ישראל חיים בלומנטל הי"ו, מנהל מרכז "שמחם" פונה בזאת לכלל אנ"ש: "אל תחמיצו את הערב המיוחד הזה! הורים, אחים, אחיות, גיסים, משפחה, שדכנים ושדכניות – כולם חייבים להיות כאן! למען עתידם של ילדינו. הכלים שיקבלו כאן יהיו בעז"ה מלאי תועלת וישפיעו על עתיד השידוכים של כל משפחה ומשפחה בצאנז".

פעילויות והתכנסויות בישיבתנו הק' לצעירים 'שפע חיים' בעיה"ק ירושלים ת"ו

בישיבה לצעירים שפע חיים בירושלים עיה"ק התקיימו בחודש האחרון כמה פעילויות והתכנסויות חשובות, אשר רוממו את רוח צוות הישיבה ותלמידיה היקרים.

מעמד הכנה ליומ"ד רבא וחלוקת פרסים - חבורת 'שפע חיים'
לקראת יומא דהילולא רבא של כ"ק מרן זי"ע, התכנסה חבורת 'שפע חיים' בישיבה"ק - קבוצת נבחרת של בחורים ההוגים בתורת כ"ק מרן זי"ע מידי יום, ומקבלים ע"ע קבלות טובות כשאפת קדשו של כ"ק מרן שליט"א - למעמד הכנה להילולא וחלוקת פרסים, המעמד התקיים בהיכל המכינה לישיבה - 'דרכי חיים' צאנז ירושלים בראשות הגאון רבי משה מרדכי ווידער שליט"א, אב"ד לינז ומחשובי תלמידי כ"ק מרן זי"ע, והרה"ג ר' אהרן יוסף הלברשטאם שליט"א, משגיח רוחני בישיב"ק בב"ב.

המעמד נפתח בשירי ערגה וכיסופין, שלאחריהם סיימו כל הבחורים יחד את המאמר השבועי הנלמד. לאחר מכן נשא דברים הגאון רבי משה מרדכי ווידער שליט"א, אשר הרחיב כיצד ראוי ללמוד את תורתו של כ"ק מרן זי"ע, שנאמרה במסירות נפש, וכן נתן הדרכה ברורה מהי השאיפה שכ"ק מרן זי"ע חפץ לראות בבחורי חמד. אחריו נשא דברים הרה"ג ר' אהרן יוסף הלברשטאם שליט"א, אשר העמיק בביאור הדרך הראויה בלימוד הספה"ק 'שפע חיים', ובמעלת הלימוד בתורת כ"ק מרן זי"ע. בסיום חולקו לכלל הבחורים שהתחזקו בקבלות טובות במסגרת התכנית, את הספה"ק 'שפע חיים' - שמות א' ועוד פרסים מכובדים והגרלות על ספרים נוספים מתורת כ"ק מרן זי"ע.

סעודת הילולא לתלמידי הישיבה

בליל שישי פרשת חוקת, ערב יומא דהילולא קדישא של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, נערכה סעודת הילולא בהיכל הישיבה בהשתתפות הגאון רבי שלום אייזנברגר שליט"א, דומ"צ קרית צאנז ירושלים, אשר נשא דברים נלהבים במשנתו של בעל ההילולא זי"ע. בדברי הדרכה ברורות וישרות לתלמידי הישיבה בדרכי העבודה, כיצד לעלות כראוי בהתמדת התורה, ביגיעת התורה ובידיעתה – כפי הדרך שהנחיל לנו אותו צדיק, כ"ק מרן זי"ע, כן נשא דברים המשגיח הרה"ג ר' אהרן וייספיש שליט"א.

שבת התאחדות והתועדות רוחנית לתלמידי הישיבה

בשבת קודש פרשת פנחס העל"ט זכו תלמידי הישיבה לשבת התאחדות מרוממת ביותר "שבת נועם הנשמות", כשיצאו לעשות את השבת במושב בית חלקיה,

המוסדות מוה"ר אשר מאיר בורד הי"ו ומוה"ר שמעון גוטמן הי"ו שלא חסכו במאומה למען הצלחת השבת ברוחניות ובגשמיות ועל עמידתם איתן לכל צרכי הישיבה.

ערב עיון לצוות הרוחני בישיבה

בליל י"ח בתמוז, מוצאי צום שבעה עשר בתמוז - יומא דהילולא קדישא של הרה"ק מטאלטשווא זי"ע - התקבצו ובאו כל חברי הנהלת הישיבה וצוותה לערב גיבוש, עיון והעצמה כהכנה לקראת פתיחת שנת הבעל"ט. הערב התקיים במתחם מיוחד ביישוב 'הר שמואל', בסמוך לקבר שמואל הנביא, באווירה מיוחדת ובנוף קסום של הרי ירושלים.

לאחר תפילת ערבית וסעודת אויספאסטן בהרחבה גדולה כיד המלך, התיישבו חברי הצוות סביב שולחנות ערוכים, כשבמהלך ההתוועדויות נדונו עניינים שונים למען הצלחת הישיבה בגשמיות וברוחניות, ולהוספה ורוממות בעבודת הקודש ביתר שאת וביתר עוז.

במרכז הערב נשמעו דבריו הנפלאים של אחד מגדולי אנשי החינוך, אשר ידיו רב לו בעבודת הקודש - המחנך הרה"ח ר' חיים צבי יאקאב שליט"א - אשר ריתק את המשתתפים במשך שעה ארוכה בהרצאה מאלפת במיוחד. בדבריו הרחיב בביאור יסודות החינוך והמשמעת, והשיב בהרחבה לשאלות ודיונים שהתפתחו סביב נושאים שונים, לרבות בעניני חינוך ומסירת שיעורים.

חברי הצוות יצאו מהערב הזה מחוזקים ומצוידים בכלים מיוחדים להמשך עבודת הקודש, והביעו את תודתם העמוקה להנהלת המוסדות מוה"ר אשר מאיר בורד הי"ו ומוה"ר שמעון גוטמן הי"ו וגם לרבות הר"ר סיני יצחק דויד הי"ו על פעולותיהם הברוכים למען הצלחת ושגשוג הישיבה הק' אשר שמה הולך לפניו ב"ה ובמיוחד על הערב הנפלא והמיוחד שוודאי ילווה אותם לאורך ימים להמשך הצלחתם.

והיא כפורחת עלתה נצה: רשמים קצרים מהתקופה

האחרונה בישיבתנו הקדושה 'שפע חיים' ביתר עילית

במסגרת המיזם האדיר 'מנח בכיסיה', אשר כבר קבע לו שם של כבוד התורה בהיכל הישיבה, ובאמצעותו נבחנים הבחורים החשובים שוב ושוב על כל מסכת בבא קמא, עד לידיעתה ישר והפוך, קיימו וקבלו בחורי החמד על עצמם להיבחן בכל ראש חודש על כמה וכמה פרקים, כשכל בחור

בראשות צוות הישיבה. הבחורים התארחו בקמפוס מפואר ורחב ידיים, ובמהלך השבת זכו לשעות ארוכות של קורת רוח בעוה"ז, עונג הרוחות ונועם הנפשות - בתפילות המרוממות שנערכו בבחינת "בכל עצמותי תאמרנה", בהתלהבות דקדושה, ובסדרי הלימוד שנערכו כהכנה לתפילה. וכן בסעודות הבת מלאות הוד, כשבחורי הישיבה יושבים ב"שבת אחים גם יחד", במשך שעות ארוכות ונרתומו טפח וטפחים ע"ג קרקע ברינה ובשירות ותשבחות לא-ל אשר שבת ברא.

במהלך הסעודות נשמעו דברי חיזוק נלהבים מפי צוות הרמי"ם, רבני הישיבה והמשגיחים שליט"א, כאשר כל אחד מהם הרחיב בעניין מסוים בעבודת ה' - בין בלימוד התורה, בין בעבודת התפילה מתוך התלהבות דקדושה ובין בהתחזקות בעבודה ה'. כמו"כ השמיעו דברי תורה נרגשים ונעימים כמה מתלמידי הישיבה, אשר דבריהם עוררו חן וחשק בלב השומעים.

במיוחד גדולה ההתרוממות מדרשתו מלאת החן וההוד של המנהל הרוחני הרה"ג רבי חיים יחיאל מיכל הברשטאם שליט"א, אשר הפליא לתאר את שגב מעלת יום השבת קודש, ובעומק משמעות העבודה בשבת בכלל - ובפרט בשבתות בין המצרים - ועורר את תלמידי הישיבה בשירה וזמרה להלל את ה' על טובו.

במהלך השבת השבת הועלה על נס זכרו של המג"ש הבלתי נשכח, הגה"צ רבי יחזקאל שרגא דוד הלפרין זצ"ל, אשר הסתלק לעולם שכולו טוב לדאבון לב כל בני ישראל, ובפרט קהל עדתנו ובמיוחד תלמידי הישיבה, אשר היו קשורים אליו בלב ונפש, הרגישו ביותר את החלל העצום, ובפרט בשבת התאחדות זו, הורגש ביותר החסר והחלל העצום, כשתלמידיו העלו בזיכרונם את דברי תורתו המעוררים, אשר הרעיף עליהם תמיד מתוך להט של קדושה.

בסעודת 'עתיקא קדישא' קיבלו ע"ע הבחורים להרבות בלימוד משניות לעילוי נשמתו במסגרת תכנית 'משנת יחזקאל', והגיעו לסך כולל של מאה שבעים ושתיים פרקי משניות אותם התחייבו ללמוד ולהיבחן עליהם עד סיום הזמן.

עם סיום השבת התפזרו התלמידים טעונים ומלאים באוצרות גדושים וביקשו להודות לכל העוזרים והמסייעים להצלחת השבת ובראשם להנהלת הישיבה ולמנהלי

בסיוע תא דשפ"ה

כולם באים

מהמרכז, מהצפון, מהדרום, מכל קהילות אנ"ש, מבוגרים וגם צעירים
כי מדובר בהחלטה הגורלית בחיים

ועידת "בתיים נאמנים" / יום שני ג' מנ"א / היכל רוזנברג

'בונים עליך': מאות מציבור בית יעקב אלו הנשים השתתפות בוועידת נשי מרכז 'שמחם' – בונים עליך, בראשות הרבנית הצ' תליט"א

בלבבות מלאי ציפייה והתרגשות, התכנסו מאות של בית יעקב אלו הנשים, לוועידת נשות שמחם – 'בונים עליך', ערב בלתי נשכח שכולו הוקדש לבניית בתים נאמנים בישראל.

בוועידה שהתקיימה בראשות הרבנית הצדקת תליט"א, והוגש בו כיבוש עשיר לאורך כל הערב, התכנסו מאות נשים מאנ"ש ובתוכן שדכניות ואמהות וכל מי שנושאת בליבה את כאב השידוכים – כדי לקבל כלים, השראה וכוח להמשיך בשליחותן הקדושה להשתדל בשידוכים ולעשות למען זיווגים הגונים. ההסעות מכל הארץ סובסדו על ידי מרכז שמחם.

הוועידה נפתחה בברכת הקודש ודברי חיזוק מרגשים מפיה של הרבנית הצדקת תליט"א, שדיברה על "שווא עמלו בוניו בו" – האתגר והזכות הטמונים בתהליך בניית הבית היהודי. דבריה נגעו ללב, העניקו כוח להתמודד עם הקשיים והזכירו לכל אחת את המשמעות העמוקה של תפקידה.

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, מייסד ארגון השידוכים 'הגפן' ורב בית מדרשו "היכל צבי", העניק הרצאה מרתקת באמצעות מצגת ייחודית ל"שמחם" תחת הכותרת "יסודות הבניין". בדבריו, שפכו אור על העקרונות היסודיים להצעת הצעות של שידוכים, והעניק למשתתפות כלים מעשיים כיצד לזהות ולחזק את היסודות הללו.

השדכן הנודע, הרב גרשון קלצקין, שילב בדבריו סיפורי הצלחה מרגשים לצד טיפים חשובים מניסיונו העשיר לפיצוח אגוזים קשים, והדגיש את חשיבות השלמות המסירות והאמונה בתהליך השידוכים. הוא תיאר את הכוח שיש לשדכנית יותר מאשר לשדכן.

גולת הכותרת של הערב הייתה פאנל מרתק שבה נטלו חלק שתי שדכניות ובת ישראל מבוגרת שמצפה לישועתה. הפאנל, בשילוב מרת גרטנר, העניק הצצה אנושית ומרגשת אל מאחורי הקלעים של עולם השידוכים, כגון התחמקות של אנשים בטלפון, הפחד להציע והחשש מכישלון, תיאור הקושי מזווית של אם, הכאב והאכזבות ועוד.

בוחר לעצמו באלו פרקים לבו חפץ להיבחן עליהם שוב, עד שתהיה מסכת ב"ק אצורה בזכרונם כמאן דמנח בכיסיה. על המבחן שנערך בר"ח אייר וסיון העעל"ט חולקו מלגות מיוחדות לבחורים אשר הוכיחו בקיאות ושלטה מרשימה ועמדו בכור המבחן על בחומר בקודש בציונים גבוהים. המלגה נודבה על ידי נדיב לב לט"נ רביה"ק רבי שלום אליעזר'ל מראצפערט זי"ע הי"ד, אשר יומ"ד דיליה חל בט"ז סיון.

לקראת יומא דהילולא רבא של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, אשר על שמו ולזכרו נקבע שם הישיבה הקדושה, ובה הולכים בנתיבות החיים אשר יסד בעל ההילולא, התאספו ובאו תלמידי הישיבה בראשות הצוות הרוחני לסעודת ההילולא שהוגשה בהרחבה ע"י הנהלת הישיבה.

במהלך הסעודה נשא דברים ערבים רבים הרה"ח ר' לייבל רייניץ שליט"א מירושלים עיה"ק, אשר זכה ליצוק מים על יד כ"ק מרן זי"ע. ובמשנה סדורה הרחיב בנקודות נחוצות הנוגעות לימי הבחירות והעלה בזכרון קדוש זכרונות מימים מקדם בצל קדשו של בעל ההילולא קדישא אשר מהם ניקח לעבוד את ה' אלקינו בשנים חשובות אלו.

לאחר תקופת התעלות והתרוממות מיוחדת בתפילות שחרית, במסגרת המבצע 'בהיות בקרו' שנערך על ידי המשגיח הרב מנחם שכטר שליט"א, יצאו תלמידי הישיבה ביום שישי ערש"ק פרשת בלק העעל"ט, לקראת ימי בין המצרים, לתפילת שחרית מרוממת בציונו הקדוש של שמואל הנביא בירושלים קרתא דשופריא. המשגיח הרב שכטר שליט"א עורר את בחורי החמד על אדמת הקודש בה שוכנים ועל עבודת שמואל בהמליכו את דוד מלכא משיחא, אשר ודאי המקום מסוגל להתפלל ולבקש על שוב ה' לציון ברינה, בפרט בימים אלו.

לאחר תפילת שחרית בהתעוררות והתלהבות גדולה, הסבו לסעודת פת שחרית, ולאחר אשר התקיים תצפית על כל רחבי עיר הקודש והמקדש ממרומי הררי ציון, וסיור בעתיקות המקום שבו נשאבו הבחורים אל חיי העבר סגנון הבתים ומקוואות שהיו בחצרות, גדלם ונחיצותם בקרבת הבתים, שבו הבחורים לביתם בכוחות מחודשים, להמשיך בהתמדה את המשך זמן הקיץ, כאשר כל רואיהם יכירום כי זרע ברך ה' המה!

בסיוע תא דשפ"א

כלל אנ"ש

מבנים ערב אחד מתשעת הימים למען בניין חורבות ירושלים בימי בין המצרים
כי זה נוגע לכולנו. היום ומחר

ועידת כתיים נאמנים

ועידת "כתיים נאמנים" / יום שני ג' מנ"א / היכל רוזנברג

בימים אלה, ממשיכים שר העסקנים מוה"ר בערל שטמר הי"ו ומנהל הכוללים מוה"ר יודל שפירא הי"ו בפניות טלפוניות נרגשות לציבור בארה"ב, בקריאה לסיוע מידי למען עולם התורה. קריאתם הנרגשת מבקשת מאנ"ש לעמוד לימינם ולתמוך בלומדי התורה, המהווים את שבט לוי שבדורנו, הפנינה שבכתר עם ישראל. לפרטים נוספים ולתרומה, ניתן ליצור קשר עם מוקד "חיים לכל חי" - ר' יודל שפירא הי"ו בטלפון: +972.54.842.2012.

סיום הש"ס בחבורה בפעם המ"ג וסעודת הילולא של כ"ק מרן זי"ע בבית מדרשנו במאנסי

בשב"ק פר' חוקת התכנסו יחדיו בני קהלתנו הק' במאנסי, בשעות אחה"צ לשיעור מיוחד במשנתו של בעל ההילולא כ"ק מרן זי"ע, כשהדומ"צ הגאון רבי מאיר אייזנברגר שליט"א מסר שיעור בתשובה מתוך שו"ת דברי יציב, כשהרחיב וביאר הדברים. ובדבריו עמד בפעולותיו הכבירות של כ"ק מרן זי"ע בענייני הכשרות על אדמת ארה"ב, והמהפיכות הגדולות שחולל בכוחו הגדול.

לאחמ"כ אחר תפילת מנחה הסבו כל בני הקהילה יחדיו, לסעודתא בעידן רעוא דרעוין, בשילוב מעמד סיום הש"ס מחזור מ"ג, הנלמד בין בני קהלתנו הק' במסגרתה מסיימים יחדיו הש"ס מידי ג' חודשים.

לאחר שניגנו בהתעוררות ניגוני קודש וזמירות ס"ג, נערך מעמד סיום הש"ס, בסיום הש"ס כובד הדומ"צ הגאון רבי מאיר אייזנברגר שליט"א, בסיום ששה סדרי משנה כובד הגאון רבי אברהם יצחק אייזנברגר שליט"א מרבני אנ"ש במאנסי, ובתחילת הש"ס כובד הרה"ג ר' אליעזר עמרם אייזנברגר שליט"א רא"כ מבצר התורה במאנסי. במהלך הסעודה שוררו ניגוני דביקות והתעוררות, ובמהלכה השמיע הרה"ח ר' יעקב נוסנצוויג הי"ו גבאי בית מדרשנו זכרונות עובדות והנהגתו מבעל ההילולא זי"ע. כשסיים את דבריו בברכה שיוכלו להמשיך להתדבק בדרכיו הקדושים ולהתעלות במסילה העולה בית א"ל.

ברכות תודה נשמעו קדם הרב אליעזר צבי אייזנברגר אשר הוא העומד על הפקודים בארגון חלוקת הש"ס ועריכת הסעודות המפוארות בקרב חברי קהלתנו הק' מידי ג' חודשים. כן שיגרו ברכות תודה קדם הרב דוד מאשינסקי שליט"א מנהל תלמוד תורה דרכי אבות במאנסי וישיבה"ק לצעירים שפע חיים במאנסי, וכן קדם האבר"ך הר"ר אברהם ווקס הי"ו על ארגון הסעודה בטוב טעם ודעת, תשוח"ח לו.

הוועידה הגיעה לשיאה בהכרות עם התוכנה החדשה לשדכנים, "כאן בונים". התוכנה, שנועדה לייעל ולשפר את תהליך השידוכים, התקבלה בהתלהבות רבה על ידי השדכניות, שראו בה כלי משמעותי שיסייע להן במלאכתן הקדושה. המשתתפות כולן זכו למתנה ייחודית מבית שמחם ובנוסף לזה קיבלו ערכה מיוחדת עם חומרים כתובים שיסייעו להן בהמשך הדרך. כן מילאו משובים וטפסים מיוחדים, כדי להפוך את הוועידה למטרות מעשיות, וכן מילאו את שמותיהן שהועברו אל הקודש פנימה לברכת הקודש בעבודתן הגדולה.

הוועד המארגן של וועידת נשי שמחם סיכם כי הוועידה הייתה יותר מ'עוד' אירוע; זו הייתה חוויה מעצימה ומרוממת נפש. היא העניקה למשתתפות לא רק כלים מקצועיים, אלא גם תחושת שליחות עמוקה, חיבור לאמונה, והבנה כי בכוחן להקים עוד ועוד משכנות אלוקים בישראל. כולן דיברו על שימת הלב ועל ההשקעה בכל פרט ופרט, ועל הניצול הקולע של כל דקה ודקה בוועידה. הדם רבים מהוועידה ממשיכים ללוות את המשתתפות, כשכל אחת מהן נושאת בליבה את ההבטחה לבנות, באמונה ובהתמדה, בתים שלמים ושמחים בישראל, לאחר שקיבלו מטען עוצמתי של כוח לפעול ולעשות בשידוכים.

סגולה נפלאה מאת מרן שליט"א: אנ"ש בארה"ב נענים בעין יפה לטובת רשת הכוללים 'מרכז התורה' קרית צאנז

אנ"ש בארה"ב, משתתפי המגבית למען רשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז, נרגשים מהשי הייחודי שעומד להישלח אליהם "גיבענטשטע מעסער'ס" – סכינים מבורכים לראש השנה, שיישלחו אישית על ידי כ"ק מרן שליט"א. תרומה חודשית של \$52 ומעלה מזכה את התורם בסכין מבורך.

אחד מאנ"ש בארה"ב אף מסר דבר מרתק בעת שביקש לנדב את לבו לדבר, שמואב בספר סגולות הבעש"ט (דף קע"ז אות פא – מ' מתנה) שאמנם אין נהוג להביא מתנה סכין סגולה לפרנסה מאחד לשני, כדי לא לרמוז שמוסר לו פרנסתו, אך שונה הדבר כאשר מקבלים את הסגולה הזו מאת צדיק שבדור, כיון שהוא משפיע פרנסה משמי מעל לישראל, בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ובכן, מחמם את הלב לראות את הירתמותם המופלאה של אנ"ש בארה"ב, המגלים אהבת תורה עצומה ונרתמים בלב ונפש למען למעלה מ-400 אברכי רשת הכוללים "מרכז התורה" קריית צאנז. בשבועות האחרונים, במסגרת מגבית טלפונית גדולה לארה"ב, נאספות תרומות נדיבות המבטיחות את המשך שקידתם של לומדי התורה במסירות עילאית בארץ הקודש.

משאלת הלל הבעורת בתפילה מדי חודש:

שֶׁל פֶּרְנִסָּה, שֶׁל פֶּרְנִסָּה, שֶׁל פֶּרְנִסָּה, שֶׁל פֶּרְנִסָּה, שֶׁל פֶּרְנִסָּה

מסע האחיזה הכלכלי של צאנז יוצא לדרך **השבוע!**
צוות מרכז 'מושיע ומגן' מגיע לכינוסים בערי אנ"ש בנושאים הבאים:

ננוז
הר"ר יהושע פאליק ויט
מיצוי דכונות בריטוח הלאומי

עוועד
הר"ר משה מאיר וקסטן
פנסיות, ביטוחים ושוקי החון

פרנסה
מטילה
התנהלות נכונה וכלכלה נבונה

עכשיו ההזדמנות
לחת כלים לחילוי
משאלת הלל!
אלפים כבר חיים
בעושר וכבוד בס"ד
גם אתה יכול!

מושיע ומגן
מרכז הרווחה
דלמסיד צאנז

עזרה לקהל
מפעל תפילה ומוסדות
דלמסיד צאנז וצאנז

התקיים ללא מחיר, ללא
הטלת מעסים וצרכי תשלום.
התקיים ללא מחיר, ללא
הטלת מעסים וצרכי תשלום.
התקיים ללא מחיר, ללא
הטלת מעסים וצרכי תשלום.
התקיים ללא מחיר, ללא
הטלת מעסים וצרכי תשלום.

התאריך והשעה	התאריך והשעה	התאריך והשעה	התאריך והשעה	התאריך והשעה	התאריך והשעה
בית מדרשנו (הודעה 10 דמ"ד)	21:00	ראשון	בני ברק	בית שמש	ירושלים
אולם ישיבת חזקוני (הודעה 10 דמ"ד)	20:30	שני	שלישי	רביעי	חופה
בית מדרשנו, ירושלים (הודעה 10 דמ"ד)	21:30	שלישי	רביעי	חופה	
אולם סמינר בית יעקב מרסון 10	21:00	רביעי	חופה		

ותו לכל
עיר ועיר
בשבוע
הקדוש

מסילה
כביכנה בנותח

השבוע הקרוב: לחיים של פדנסה, עושר ונבז' עושר ונבז'

1 מה הרי נכון לעשות לגבי חיסכון לכל ילד?

1. אי, למה לחתמק בפרטנז' נס' 50 ₪ בחודש.
2. הבנק בקוש' לחסוך אגלו - ואין מסכין לגדול.
3. שב ואל חעשה עדיף, אין הבדל כה שרזה אלא בסמוך מן העין.
4. אשתמק בערב העין שעל ידי חושע ומן

מהו מתפרנס בעת זקוקתכס?

1. מ, ברו, בטוח לאמ: הם יחזיקו אחרי.
2. הילדים הצדיק'ם שלי יעזרו לי.
3. קודם כל תפיל אל תעליכני לעת זקכתי.
4. אשתמק בערב העין שעל ידי חושע ומן

1

מה צריך לעשות כדי לחיות בהרמוניה במהוה ובעתיד?

1. יחזיק ירא שמקם לא ראוי שחוקה בחודות.
2. אולי לפתח עוד מכירה בינית.
3. טוב לי קב חובים מערב שבת לערב שבת.
4. אשתמק בערב העין שעל ידי חושע ומן

א מה המתכנית הכלכלית שלך ליישואי הילדים?

1. לגלגל, גמדיים (אסור לשווח מתחנה).
2. שבועיים בח' ל כל חודשים (לזכור את ישראל).
3. לזה לי לעסוק בעתיד הרהוה (תעמק עדיין).
4. דאגו מיה?

השבוע!

מסע האמיהה הכלכלי של צאנז יוצא לדרך

ההשתתפות אינה חובה! אבל מי שלא ישתתף, עלול למצוא עצמו בבית

• עזר לקרהל •

מפעל הצדקה והחסד דחסידי צאנו בארה"ק
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

עזר לקרהל

מפעל הצדקה והחסד
דחסידי צאנו בארה"ק
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

תמוז תשפ"ה

בס"ד

הרשמה לקראת חלוקת תמיכות בירה האיתנים

כמדי שנה גם השנה בס"ד, אנו נערכים להענקת תמיכות כספיות
למשפחות אנ"ש הזקוקות לעזרה לצורך ההוצאות המרובות של ירח
האיתנים

התמיכות מחולקות לפי הוראות והדרכות רבני הקופה, למשפחות
הנצרכות לכך עפ"י קריטריונים ברורים, במטרה להביא את שמחת
החג מתוך שפע וטובה בכל בתי אנ"ש

בהתאם להסדרת הפעילות באופן מסודר ומתוקן, ניתן להעניק
תמיכות רק עפ"י טפסי בקשה מסודרים הכוללים פרטים שונים

לפיכך אנו נאלצים לבקש בדלחלף:

- כל משפחה אשר מרגישה צורך בתמיכה כספית לצורך הוצאות
החגים בלבד, עליה למלא טופס בקשה מסודר עם הפרטים
הנדרשים
- את הטופס הנ"ל יש למלא עד יום רביעי י"ב מנחם אב, על מנת
שנוכל לוודא את קליטת הטופס כיאות ולהעבירו להכרעת
הרבנים בדבר התמיכה
- את הטפסים ניתן לקבל ולהחזיר אצל גבאי הקופה בקהילות אנ"ש
או לפקס 077-3179670
- אין במילוי והגשת טופס זה שום התחייבות מצד הקופה

שימו לב!

מועד אחרון להגשת בקשות הוא ביום רביעי י"ב מנחם אב!
אנא הגישו את הטופס בזמן על מנת שנוכל להיערך לחלוקה כראוי!

בברכה
ההנהלה

**להחיות
ברהם**
מזון ומזיה לאלפי
יכדי אנ"ש

**מועדים
לשמחה**
חגים
תעבור

**מושיע
ומגן**
מרכז החוזה
דחסידי צאנו

להושיע
שיח
משפחות

וחקנו
סיוע ברוקסטי
ומידע לציבור

והרויח
"היוזם כספית"
ביטוח ופיקסטי

זכור
מכירת זכויות
הזכור

בהצלחה
השפחה
השפחה

דער שטוב

הזיכרון העצום

ה'תשפ"ה - תשפ"ו

בית משפחת יידן
הרה"ג ר' נחמלי צבי שלום

ברחוב הרצוג 16
בשעה 21:15

יום רביעי הקרוב
ה' מעתה אנ' תשיב

באשוח המד"צ אב"ד קרילונס הק'
בארדה"ב, וראש הישיבה שלום

הרב אהרן אהרן
הרב אהרן אהרן

רעגלדיק באלעס

אסור
לסטפס!
עדיג מעשה
רבים העידו
שכל ורביסה
השונתה!

ציכור אנשי שלומנו מכל
רחבי ארצנו הקדושה
> מוזמן בזאת לכנס
השנתי המדול להורים

שחרתקיים בעז"ה

**ביום שני
דברים**
פרשת
ג' מנחם אב

**בהיקל
הזנבה**
קרית צאנז נתניה

**שידור
מקצנעז**

הרב אהרן זילבר הי"ד
ויד זילבר יעוצ וחדרכה
אין מקבלים החלטה
בדבר השדור של ילדי?
- השדור של ילדי?

השדור ממשק מרסטי.
עם חנון כלים לויים

**הלכה
ומעשה**

ותבנת בשדורים:
הרה"צ רבי
אשר ישעיה
מוטען
של"ט"א
דור"צ בבר"צ בני ברק
דור"צ מרכז שמחים

**המשא
המכר**

כ"ק האדמו"ר
משכ"ל האדמו"ר
זכרון מאיר שליט"א
באשערת או השתדלות.
הכוח של ההורים
שעה על קידמתה שיתוף נמר
ידור"צ ממשק מרסטי

**ברכת
הקדש**

של כ"ק מנחם אדמו"ר הגה"ק שליט"א
הגה"ק אב"ד קהילתנו
המ"ל בארה"ב וראש
העשיבה שליט"א
היחס בין ההורים
לבתורים פשוטה
שעה משונה לכל הדור

תחילת השדור
**בשעה
21:00**
תחילת קע"ב
בשעה 20:45

**כבוד
עשר
יגש
במקום.**

גברים
נכנסים
מנעור
1. נשים
מנעור 2

הכניסה חינם
העידה מיעדת לגברים ולנשים

הורים > אחים > אחיות > גיסים
> משפחה > שדורים ושדכניות
כולם חייבים להיות מאן למען קידתו ב"ח ומעלה

**דבר
שעל
בדיחי**
על"א

השדור בשידור גשמיא - א"י כניסה למהימנותא - א"י כניסה למהימנותא - א"י כניסה למהימנותא

